

vrede

België-Belgique
P.B.
GENT X
3/4568

TIJDSCHRIFT VOOR INTERNATIONALE POLITIEK

SAMEN

Met dit nummer van "Vrede", gaan we, na de viering van onze 40ste jaargang, een nieuw decennium in. In de loop van het voorbije jaar hebben we, in ieder nummer, een aantal lezers, bekende Vlamingen, aan het woord gelaten over ons tijdschrift. Deze hebben, in alle openheid, ons hun indrukken kenbaar gemaakt over "Vrede" dat ze sinds jaren kennen en lezen. We danken hen zeer hartelijk voor deze medewerking.

Het lijkt ons dat ze in hun teksten in grote mate de zienswijze vertolken van het overgrote deel van onze lezers.

Maar nog vele anderen zouden zeker interesse hebben voor "VREDE" indien ze het tijdschrift zouden kennen. Want onbekend is onbemind !

Het komt er dus op aan om nu een bijzondere inspanning te doen om "VREDE" kenbaar te maken. Te populariseren. Mag dit onze opdracht zijn bij de aanvang van de 41ste jaargang?

We kunnen dit echter niet alleen. Onze financiële middelen zijn te beperkt om hier rond een publiciteitscampagne te starten.

Al onze lezers, ook jij, kunnen ons hierbij echter behulpzaam zijn. De ervaring leert ons dat het direct contact de meest doeltreffende methode is.

Graag sturen we je één of twee bijkomende exemplaren om in de familie en/of vriendenkring. "VREDE" aan te prijzen en lezers te werven. Wie een lezer werft ontvangt het vredescahier "Hoe koud was de vrede". We zijn ook graag bereid, als je ons adressen stuurt, het blad rechtstreeks aan de kandidaat-lezers te verzenden. Het blijft dan echter noodzakelijk dat je hierna persoonlijk met deze vrienden contact opneemt.

Van onze kant willen we "VREDE" qua inhoud en opmaak nog verbeteren.

In dit perspectief publiceren we, in dit blad achteraan, een enquête waarbij we graag ook jouw mening zouden kennen. Maak ons dit onverwijld over.

Graag zouden we ons met de belangstellende lezers hierna verder beraden over inhoud, opmaak en verspreiding. We plannen hiervoor een bijeenkomst van medewerkers en lezers op zaterdag 25 april om 14 u in ons secretariaat, Galgenberg 29, Gent.

Mogen we op jouw welwillende medewerking rekenen?

Het is slechts samen, en alleen samen, dat we bij de start van onze 41ste jaargang, ons tijdschrift "VREDE" zullen kunnen verbeteren en breder verspreiden.

We rekenen op jou.

André De Smet.

verschijnt tweemaandelijks
41ste jaargang - nr. 329 - januari-februari 1998
afgiftekantoor Gent X
Vrede - Galgenberg 29 - 9000 Gent
Tel. (09) 233 46 88
Fax (09) 233 56 78

vrede

Baltische
Staten

TIJDSCHRIFT VOOR INTERNATIONALE POLITIEK

- ▼ Koerden
- ▽ FN-Herstal
- Algerije
- Guatemala
- Jeruzalem
- Universiteiten
- Kinderarbeid
- Kyoto
- IMF - Zuid-Oost-Azië
- Kinderen en gezondheid
- Verkiezingen
- Baskenland
- Afghanistan
- Irak
- Irak en media
- Terugblik - wereldoorlog I
- Indië
- België in de wereld
- Jaarindex
- Voor de vuist
- Enquête

verschijnt tweemaandelijks
41ste jaargang - nr. 329 - januari-februari 1998
afgiftekantoor Gent X
Vrede - Galgenberg 29 - 9000 Gent
Tel. (09) 233 46 88
Fax (09) 233 56 78

RACISME

De Europese commissie heeft een enquête uitgevoerd bij 16.000 burgers uit de lidstaten met betrekking tot het racisme. Een op de drie ondervraagden verklaart zich in België racistisch. Met 55 % van de Belgen die zich "zeer racistisch" verklaren, zijn we de koploper in Europa. Hierna volgen Frankrijk met 48 % en Oostenrijk 42 %.

Het is geen toeval dat juist in hogerge-noemde landen sterke extreem-rechtse partijen bestaan die hun invloed ver-werven door hun racistisch taalge-bruik. Daartegenover is opgevallen dat Luxemburg en Zweden met 2 %, Portugal 3 % en Spanje en Ierland met 4 % zeer laag scoorden. Bovendien moet opgemerkt worden dat Neder-land, Groot-Brittannië en Duitsland waar eveneens een grote migranten bevolking leeft de mensen anders re-ageren en dat de extreem-rechtse par-tijen minder succes hebben.

Johan Leman, directeur van het cen-trum voor gelijke kansen en racismebe-strijding reageert op deze feiten met er op te wijzen dat België, ondanks zijn in-ternationaal karakter, provencialis-tisch gebleven is. Hij wijst hierbij op het koloniaal verleden waarbij, in tegenstelling tot andere landen, de inwoners van de voormalige kolonie niet welkom waren. Bovendien vestigt hij de aandacht op het bestaande "ethnocentrisme" in Vlaanderen waardoor er niet alleen reacties zijn tegen migranten maar ook tegen de Walen.

Bij velen zegt hij, bestaat het gevoel meer te zijn en het beter te doen dan de andere. Maar er is meer dan dat. De werkloosheid, de onveiligheid, de woonproblemen, de erosie van de so-ciale zekerheid en de daling van de koopkracht die de bestaansmogelijkhe-den aantasten, drijven er velen toe hier-voor de schuld op de migranten te leg-gen.

Kortom voor hun gevoel van onmacht een zondebok te vinden.

Het is te verwachten dat extreem-rechts handig op deze opiniepeiling zal inspe-len om de overheid tot verdere repres-siemaatregelen te dwingen.

Het is hoog tijd dat de overheid, de in-formatiemedia, het onderwijs en de ganse economische en sociale wereld zich over deze situatie gaan vragen stellen.

Willen we een nieuwe "zwarte zondag" voorkomen dan is het tijd, hoog tijd, dat het niet langer bij woorden blijft maar dat concrete maatregelen getroffen worden.

A.D.S

De medewerkers van Vrede wensen u een goede gezondheid, welvaart en vrede in 1998

INHOUD

EDITORIAAL	De Koerdische kwestie	3
UITKIJK	FN-Herstal in overheidshanden	4
MAGHREB	Algerije: bloed... gas en petroleum	5
CENTRAAL-AMERIKA	Zoekend naar de waarheid, afscheid nemen	8
DUITSLAND	Gevechtsvliegtuigen of universiteiten	12
MIDDEN-OOSTEN	Jeruzalem, hoofdstad van de vrede - Economische boycot als machtsmiddel	11 30
KINDERARBEID	Met goede raadgevingen en propere kleren alleen zal men...	13
MILIEU	Kyoto en de macht van de industrie	15
AZIE	Het IMF in Zuid-Oost-Azie	16
DOSSIER	Een blik op de 3 Baltische landen	19
MENSENRECHTEN	Gesprck met Paul Bekaert	24
VERKIEZINGEN	Een winstpunt voor de democratie	25
DERDE WERELD	Multinationals en gezondheid bij kinderen	28
AZIE	De martolgang van de Afghaanse vrouwen	29
MEDIA	Irak en de media	32
TERUGBLIK	Chinese koelies in de eerste wereldoorlog	33
INDIË	In tijden van globalisering	34
BELGIË	België in de wereld	35
VREDESINITIATIEVEN		37
VREDE - INDEX JAARGANG NR. 40 - 1997		37
VREDESFONDS		38
VOOR DE VUIST	Blikvangers - Parijs!	39

Verleenden hun medewerking aan dit nummer : André De Smet - Georges Spriet - Bernard Adam - Wim De Neuter - Raf Allaert - Claudine Huyghe - Antoine Uytterhaeghe - Ludo De Brabander - Yvan Grosjean - Jean-Pierre Everaert - Jan Olson - Louis Samson - William De Bruyn - Jeanne Provost

vrede

Tijdschrift -
6 nummers per jaar
"Vrede"
Studie- en informatiecentrum voor
vredes- en
ontwikkelingsproblematiek v.z.w.

REDACTIE - BEHEER PUBLICITEIT :

Galgenberg 29 - 9000 Gent
Prk. 000-0956015-80
Vrede v.z.w. - 9000 Gent
Tel. (09) 233 46 88
Fax (09) 233 56 78

LEESGELD :

110 fr. los nummer
600 fr. per jaar
700 fr. instellingen met factuur
800 fr. Nederland of

43 gulden op postbankgiro nr. 5267830
van Ad Woudenberg / VREDE postbus
92311 1090 AH Amsterdam

STEUNABONNEMENT : 1.000 fr.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER :

Michel Vanderborght
Beukendreef 15 - 9401 Pollare - Ninove

ABONNEMENTENDIENST : Lotty Verwest

Overname van artikels en tekeningen is slechts toegelaten mits bronvermelding en toezending van een presentexemplaar.

REDACTIE :

Lucien Bollaert, André De Smet, Jan Olson,
Georges Spriet, Victor Stuyck, Marie-Jeanne
Vanmol, Ludo De Brabander.

REDACTIEADRES :

Lucien Bollaert.

HOOFDREDACTEUR :

André De Smet

De ondertekende artikels beantwoorden niet noodzakelijkerwijze aan het standpunt van de redactie.

Wordt gedrukt op kringlooppapier.

OFFSET DRUK :

"Nevelland", B.W., 9850 Nevele.

De Koerdische kwestie

De Koerdische kwestie verschijnt slechts af en toe op de politieke agenda. Het is een kanker van het wereldgebeuren die men maar al te graag zou wensen te vergeten. Dat heeft te maken met de betrokkenheid van Turkije, een strategische bondgenoot van ons. Dat heeft ook te maken met het feit dan ons optreden in die regio ons met danige tegenstellingen opzadelt dat we er haast geen weg mee kunnen.

Turkije is een essentiële bondgenoot van het westen via de NAVO. Ankara was tijdens de koude-oorlogsperiode de bewaker van o.m. de zuidelijke zeeroute van de Sovjetunie. Vandaag blijft het militair en strategisch belang van Turkije bijzonder groot omwille van de toegang tot de petroleumgebieden van de Kaukasus en de trans-Kaspische regio's, en het Midden-Oosten. Turkije biedt via z'n pijpleidingen de olieproducenten een alternatief tegenover Moskou en Iran. Het speelt bovendien z'n kaarten uit als tegengewicht van de Iraanse invloed in de voormalige Sovjetrepublieken. En via z'n militaire akkoorden met Israël ontwikkelt Ankara zich verder als mede-hoeksteen van de VS-politiek in het Midden-Oosten. Nu, begin januari '98, houden de VS, Israël en Turkije trouwens gezamenlijke vlootoefeningen in de Middellandse Zee, onder luid protest van de Arabische wereld.

Het optreden van het westen in verband met de Koerden is 'm helemaal niet om de Koerden zelf te doen. Men gebruikt hen voor de eigen belangen als dat nodig wordt geacht. Het westen is aldus medeverantwoordelijk voor de schrijnende toestanden waarin het Koerdische volk verkeert. Zo werden bijvoorbeeld de Iraakse Koerden tot opstand uitgenodigd op 't einde van de Golfoorlog, enkel om te testen hoe stevig Saddam Hoessein nog in het zadel zat. Want een volledig autonoom Koerdisch gebied in Noord-Irak zou nogal wat problemen creëren in de regio.

Men stapt volledig in de Turkse analyse van de situatie, waarbij het zou gaan om terroristische actie van de PKK in Zuid-Oost-Anatolië. Maar waar zit het terrorisme als het leger meer dan 3.000 dorpen heeft vernield en ontvolkt, waarbij zeker 30.000 mensen het leven lieten, en 3 miljoen mensen op de vlucht werden gejaagd? Waar zit het terrorisme als het Turks leger nu al jaren regelmatig militaire operaties met lucht- en grondtroepen uitvoert op Iraaks grondgebied?

Turkije werd toch van de EU-lijst van kandidaat-toetreders geweerd? Ja, dat klopt. De EU schijnt met haar beslissing om Turkije niet 'uit te nodigen' dan ook overeenkomstig Europese 'democratische waarden' te hebben gehandeld. Niets is echter minder waar. Veel heeft eerder te maken met de houding van Griekenland - dat bekommerd is om de Turkse bezetting van een deel van Cyprus - zonder wie Turkije reeds lang lid zou zijn. Deze houding maakte het voor de andere landen evenwel mogelijk om een rookgordijn met bebrippen als

'humanisme' en 'mensenrechten' op te trekken.

In Navo-verband hebben de Europese landen inderdaad deze scrupules niet. Turkije kan al jaren op allerlei extraatjes en goodwill rekenen : goedkope leningen, modern legermateriaal, gezamenlijke manoeuvres, enzovoort. Momenteel is Turkije in het bezit van het grootste aantal F-16-vliegtuigen buiten de Verenigde Staten en Israël. Door het voorbeeldig gedrag van Turkije tijdens de Golfoorlog tegen Irak kreeg het land nog 's 3,5 miljard extra defensiemiddelen toegestopt. In de periode 1990-'94 was Turkije de belangrijkste wapenimporteur ter wereld. Ook de Europese landen staan mekaar te verdringen om te profiteren van de lucratieve Turkse wapenmarkt. Vooral Duitsland heeft goede zaken gedaan. Zo kent iedere Koerd de afgedankte Oost-Duitse BTR-60 gepantserde voertuigen omdat ze ingezet worden in het Zuid-Oosten. De steun van Frankrijk aan Turkije in de wachtkamer van de EU komt op een moment dat het Duitsland van de tweede plaats hoopt te verdringen in zake wapenleveringen. De noodlijdende Franse wapenindustrie staat immers op het punt om een aantal belangrijke contracten in de wacht te slepen zoals voor de levering van Leclerc-tanks ter waarde van 4,5 miljard dollar, voor de verkoop van 145 gevechtshelicopters (Eurocopter) ter waarde van 3,5 miljard dollar, en voor een partij lichte wapens (7.62mm G-3 geweren). Vijf mijnenvegers (50 miljoen dollar) zijn intussen al van de plank gegaan.

De hongerstaking in Hasselt en de schrijnende situatie rond de 'bootvluchtelingen' in de Italiaanse havens dwingen ons de feiten te zien : in Koerdistan woedt er een oorlog.

Koerden die voor hun zaak opkomen krijgen brutale repressie over zich heen. Het maatschappelijk en economisch leven wordt totaal stuk geslagen. De politiek van het afbranden van gewassen op het veld bijvoorbeeld is een bewuste economische oorlog tegen de Koerden. In dergelijke situatie blijven schermen met 'individuele dossierbehandeling' heeft alles weg van struisvogelpolitiek. Het onderscheid aanhouden tussen economische en politieke vluchteling is hier trouwens totaal absurd.

Dit jaar zal het 50 jaar geleden zijn dat de rechten van de mens werden afgekondigd. We mogen hieromtrent een reeks ronkende verklaringen verwachten van de westerse leiders. Ondertussen kunnen we lekker wapens blijven verkopen.

Daarom willen we ons blijven inspannen om onze beleidsmensen te beïnvloeden voor een consequent beleid naar de Turkse staat toe, om de oorlog te trachten te stoppen en een politieke oplossing kansen te geven. U doet toch ook mee aan de campagne 'stop de oorlog tegen het Koerdische volk'?

Georges Spriet
Ludo De Brabander

FN-Herstal in overheidshanden

2 oktober jongstleden besloot het Waalse gewest alle aandelen van FN over te nemen, en werd daardoor de enige aandeelhouder van deze wapenfabrikant. Ironie van het lot heet dat dan, want op enkele honderden meters verwijderd van de zetel van de Waalse regering, gaf ik diezelfde dag een uiteenzetting op een colloquium over conflictpreventie dat georganiseerd was door staatssecretaris voor ontwikkelingssamenwerking, Reginald Moreels. Een van de stellingen op die bijeenkomst ging over de noodzaak om wapenexporten en wapenproductie te verminderen.

De beslissing van het Waalse gewest is delicaat. Enerzijds kan men deze houding begrijpen om tewerkstelling en technologische innovatie te vrijwaren. Bovendien kan men ook begrijpen dat men niet wilde dat de Amerikaanse firma Colt alleen-aandeelhouder zou worden, met wellicht als enige bedoeling een concurrent uit te schakelen. Eerst zou men nog wel de labo's en het commercieel netwerk naar de States overgeheveld hebben precies om z'n positie op de wereldmarkt te verbeteren.

Maar anderzijds kunnen we er niet omheen dat deze beslissing eigenlijk tegen twee feitelijkheden opbotst. De eerste is louter economisch van aard. De wapenmarkt is met name zowat aan het verzaadigen na het einde van de koude oorlog en de demobilisatie van grote stukken legers overal in de wereld. Dit heeft een dubbel gevolg. De vraag wordt kleiner, en er wordt dus minder gekocht. En vervolgens zijn de bestaande voorraden enorm groot, wat inhoudt dat er dus aardig tweedehands verkocht wordt.

De tweede feitelijkheid is ethisch en geo-politiek van aard. Sedert enkele jaren is men het begrip internationale veiligheid anders gaan invullen. Vandaag lijkt het steeds minder aanvaardbaar dat staten of gemeenschappen hun geschillen met de wapens regelen. Dat was al met zoveel woorden gestipuleerd in het VN-Charter maar de muur van Berlijn moest eerst vallen vooraleer dit idee heel langzaam voet begon te krijgen. Vooral sinds de industrielanden regelmatig geappelleerd worden om blauwhelmen te leveren voor 'peacekeeping'-operaties. Via allerlei verzoeningspogingen komt men daardoor tot het besef dat demilitarisering en ontwapening van de lokale milities een noodzaak is. Maar men stelde meteen ook vast dat de aanwezige wapens dikwijls door de industrielanden waren geleverd... Het is de paradox van de pyromaan die gedwongen wordt om brandweerman te worden.

Coherentie en dubbel taalgebruik gaan niet samen: aan de ene kant de mond vol hebben over preventie en anderzijds blind zijn voor de gevolgen van de wapenproductie en -handel.

Voorstanders van wapenhandel hanteren meestal twee argumenten.

1. "Als wij de wapens niet leveren, doen anderen het wel". Het omgekeerde is echter waar: er moet iemand de trend breken wil men een proces van verandering op gang krijgen. Dit is ook waar op het vlak van ontwapening. Had Gorbatsjov niet besloten unilateraal de euroraketten te verwijderen, en de troepen uit Afghanistan terug te trekken, dan zou de wapenwedloop zijn blijven voortduren. Indien enkele (kleine) landen niet gezamenlijk de strijd hadden aangeboden tegen de anti-persoonsmijnen dan zouden we nooit het Ottawa-

proces gekend hebben dat resulteerde in een verdrag voor wereldwijd verbod. Noteren we toch even dat België hier een actieve rol heeft gespeeld: het was het eerste land om een wet te stemmen voor een totaal verbod op alle soorten anti-persoonsmijnen.

2. "Wij verkopen slechts aan die regeringen die niet in een gewapend conflict betrokken zijn". Dat zal wel zo zijn, want de Belgische wapenhandelswet van 5 augustus 1991 verbiedt dergelijke transacties. Daartegenover staat dat we er ons goed bewust moeten van zijn dat de wapens die vandaag geproduceerd worden gebruikt zullen worden in de conflicten van over 10 of 20 jaar, zoals dat blijkt uit de aanwezigheid van Belgische wapens van 10 en 20 jaar oud in een groot aantal oorlogshaarden vandaag.

Coherentie en dubbel taalgebruik gaan niet samen: aan de ene kant de mond vol hebben over preventie en anderzijds blind zijn voor de gevolgen van de wapenproductie en -handel.

We zouden de Waalse leiders een suggestie moeten influisteren. Vernieuwde inzichten in de milieubescherming hebben overheden er toe aangezet om milieu-impactstudies te verrichten alvorens sommige projecten (infrastructuur of industriële inplanting) uit te voeren. Naar dit voorbeeld zou men een impactstudie kunnen aanvragen naar de gevolgen van wapenexporten. Volhouden dat de Waalse regering niet bevoegd zou zijn voor internationale zaken lijkt wel erg surrealistisch als die overheid rechtstreeks industriële initiatieven beheert die precies directe gevolgen hebben op het internationale. Het minimum dat kan verwacht worden is toch enige coherentie door op de gevolgen te letten die de eigen activiteiten en keuzes veroorzaken.

Het enige alternatief om uit een onmogelijke keuze te geraken (behoud van tewerkstelling met de wapenproductie, of deze productie stopzetten en arbeiders de werkloosheid insturen) is een derde weg te zoeken van reconversie of minstens van een diversificatie naar civiele producten. Men mag de moeilijkheid van dergelijke operatie niet ontkennen. FN en anderen bewandelden reeds voorheen deze weg zonder veel succes. Maar deze moeilijkheden moeten ons niet tegenhouden om geloofwaardige en coherente alternatieven te zoeken. Als we al enig begrip op kunnen brengen voor de beslissing van het Waalse gewest, blijft het voor ons toch hoogdringend om werkterreinen te vinden die meer in overeenstemming zijn met de evolutie van de ethische en geo-strategische concepten, en waarbij steeds gewaakt wordt over de gevolgen van de eigen keuzes.

Bernard Adam

directeur van het onderzoeksinstituut GRIP
 voorwoord bij een
 "rapport du GRIP": FN-Herstal, quel avenir pour la
 tradition armurière?
 van Luc Mampaey.

Algerije: bloed... gas en petroleum

Zijn er sinds het begin van de noodtoestand (in 1992) in Algerije 80.000 of 120.000 doden gevallen? Dit soort statistieken blijft een macabere oefening. En de vraag is of een exact cijfer voor de Algerijnen nog veel ter zake doet. Zij zitten al vijf jaar geprangd tussen hamer en aambeeld: de uiterst moorddadige en steeds driestere terreur van de gewapende fundamentalistische fanaten en de genadeloze contraterreur en repressie van de ordestrejdkrachten en hun talrijke 'burgerwachten'. Het voorbije jaar 1997 is veruit de bloedigste episode geweest in het Algerijnse drama.

Het geweld dat - vooral in het najaar een bloedspoor door het land heeft getrokken - brengt de Algerijnen steeds weer tot dezelfde machteloze vaststelling: ondanks de massale aanwezigheid van leger, rijksmacht, politie en burgerwachten slaan de gewapende fundamentalisten van de GIA (Gewapende Islamitische Groepen) toe waar ze willen en ze hebben het daarbij steeds meer en steeds willekeuriger gemunt op het geheel van de burgerbevolking. En dan volgt de tweede conclusie, waar geen enkele Algerijn nog omheen kan: de machthebbers en hun ordestrejdkrachten hebben tot nog toe geen enkele chef van een fundamentalistisch moordcommando voor de rechter gebracht (moorden kan straffeloos), vaak laten ze hele dorpen genadeloos uitroeien en zorgen ze alleen voor de veiligheid van de burgers als dat voor hen echt nodig is: bij verkiezingen bijvoorbeeld. Zowel de presidentsverkiezingen van 16 november 1995, als de parlementsverkiezingen op 5 juni en de lokale verkiezingen op 23 oktober vorig jaar verliepen zonder noemenswaardige incidenten, zonder moorddadige aanslagen. De orgie van geweld op markten, in volkswijken en dorpen hield telkens voor de stembusgang op raadselachtige wijze op. Eens de stemmen geteld (en vervalst), en de Rassemblement National Démocratique (RDN), de partij van generaal en president Liamine Zeroual, tot winnaar uitgeroepen, begon het moorden opnieuw.

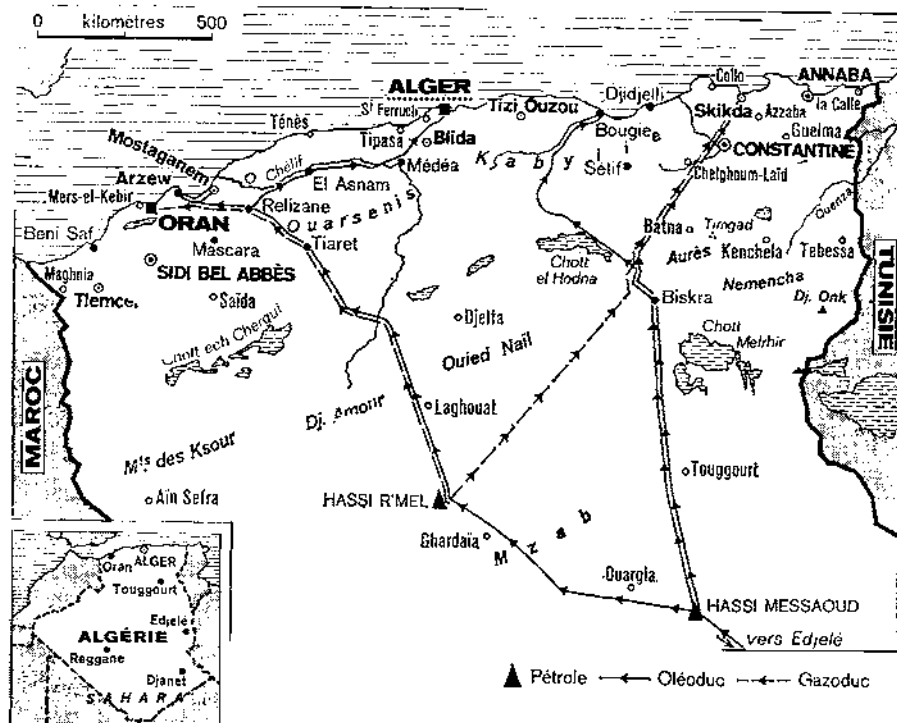
Het protest van de oppositie tegen de massale verkiezingsfraude in juni en oktober ging telkens verloren in een nieuwe golf van nog afzichtelijker geweld, waarbij honderden mannen, vrouwen en kinderen met het blanke wapen werden afgeslacht. Na de gemeenteraadsverkiezingen van 23 oktober zette de Algerijnse regering weliswaar de grote middelen in om de protestbetogingen en een algemene staking van de oppositie tegen de verkiezingsfraude in de kiem te smoren. Algiers en andere grote steden waren door het leger bezet en de acties van de oppositie werden een totale mislukking. Maar eigenlijk had president Zeroual deze nooit geziene machtsontplooiing niet eens nodig. Een nieuwe reeks uiterst

bloedige moordaanslagen, met honderden doden, deed de Algerijnen snel de verkiezingsfarce vergeten en bracht ze terug tot de dagelijkse realiteit.

Martelaarsdorpen

De slachtpartijen van het voorbije najaar hebben in Algerije meer dan één vraag doen rijzen over de rol van het leger en de ordestrejdkrachten. Sidi Rais, Sidi Moussa, Beni-Messous en Benthala zijn begripen geworden - martelaarsdorpen, zoals de Fransen er een hebben in Oradour-sur-Glane en de Tsjechen in Lidice. Urenlang konden moordcommando's in deze dorpen hun slachterswerk verrichten. Bij

werden op 23 september om en bij de 200 mensen afgeslacht. Het leger was met pantservoertuigen bij de ingang van het dorp aanwezig en stuurde zelfs een aantal dorpsbewoners terug, die aan hun moordenaars trachtten te ontsnappen. In Beni-Messous werden op 5 september 60 dorpsbewoners vermoord, op minder dan 500 meter afstand van de grootste kazerne van de regio Algiers. In de buurt van Beni-Messous liggen verder nog een luchtmachtbasis (op minder dan vijf minuten te voet bereikbaar) en het hoofdkwartier van de rijksmacht (op minder dan 10 minuten). Telefoonoproepen van overlevenden uit het dorp bleven onbeantwoord. Het moord-

hun aftocht lieten ze soms tot 300 liken achter. Mannen, vrouwen, kinderen werden de keel overgesneden, onthoofd, gruwelijk verminkt. En telkens was het Algerijnse leger zeer dicht in de buurt en keek toe. De slachtingen van september en oktober werden aangericht in de onmiddellijke buurt van de hoofdstad Algiers of in de streek van Blida en Médéa, gebieden die al jaren volledig gemilitariseerd zijn. In Benthala

commando kon Beni-Messous onder het oog van de militairen verlaten.

Amnesty-rapport

Pogingen om een onafhankelijk onderzoek in te stellen naar deze en andere gruwelijke slachtpartijen werden door de Algerijnse overheid steeds van de hand gewezen als "inmenging in de binnenlandse aangelegenheden"

Daarbij kregen ze doorgaans de steun van een zeer belangrijk deel van de eigen publieke opinie, die zeer gevoelig blijft voor patriottische thema's, als nationale onafhankelijkheid en niet-inmenging. Maar het geduld van de Algerijnen raakt stilaan op. Zij merken ook dat rapporten van internationale mensenrechtenorganisaties als Amnesty International precies dezelfde vragen stellen als zij over de straffeloosheid waarmee het gewapende fundamentalisme kan blijven moorden en de rol die de strijdkrachten hierbij spelen. Op 18 november stelde secretaris-generaal Pierre Sané van Amnesty International in de hoofdzetel van de Verenigde Naties in New York een nieuw rapport voor over de toestand in Algerije. "De burgerbevolking in de valstrik van het geweld", zo luidde de titel van het AI-document.

Sané's keuze om het nieuwste rapport over de schendingen van de mensenrechten in Algerije in de VN-hoofdzetel

in New York aan de pers voor te stellen mag dan al niet van de handigste zijn. Ook zijn eis om een onafhankelijke, internationale onderzoekscommissie - onder toezicht van de VN-commissie voor de mensenrechten - naar Algerije te sturen, valt bij vele Algerijnen (en niet alleen bij de gezagstrouwen) in slechte aarde. In Algerije, net zoals in de rest van de Arabische wereld, weet de publieke opinie hoe de VN met twee maten en twee gewichten meet. Al decennialang stellen de Algerijnen vast hoe VN-resoluties over de Palestijnse kwestie, bijvoorbeeld, door Israël met de voeten mogen worden getreden, terwijl een Arabisch land, als Irak, aan een genadeloos VN-embargo wordt onderworpen. Het buurland Marokko mag al sinds 1991 de eis van de VN om een referendum over de toekomst van de westelijke Sahara te organiseren zonder meer naast zich neer te leggen. Er steekt nooit een storm van internationaal protest op.

Terreur in de Mitidja

In het rapport van Amnesty International wordt de vraag opgeworpen of de moordpartijen van het najaar geen rechtstreeks verband houden met de toekomstige privatisering van landbouwgronden. Het is een vraag, die ook steeds openlijker weerklinkt in Algerije. De slachtingen in september en oktober gebeurden nagenoeg uitsluitend in de Mitidja, de vruchtbaarste landbouwstreek van Algerije. In 1986 kondigde de toenmalige minister van landbouw, Kasdi Merbah, een landhervorming aan. Voortaan zouden er in Algerije naast de 'collectieve landbouwexploitaties' (EAC) ook 'individuele landbouwexploitaties' (IAC) bestaan. Voor een aantal kopstukken van de toenmalige regering en het leger was deze hervorming de gedroomde kans om (volledig illegaal) de hand te leggen op uitgestrekte en uiterst vruchtbare landbouwdomeinen. In 1990 verklaarde de Algerijnse eerste minister, Mouloud Hamrouche, de oorlog aan de corruptie. Hij publiceerde een lijst van prominenten (verwanten van ex-president Chadli Bendjedid, voormalige ministers en hooggeplaatste officieren) die zich schaamteloos hadden verrijkt dank zij de landhervorming. Korte tijd later werd Hamrouche aan de dijk gezet.

Op dit ogenblik wordt in Algerije een wet op de privatisering van landbouwgrond voorbereid. En die nieuwe wet heeft voornamelijk betrekking op de IAC (individuele landbouwexploitaties). Deze gronden zijn in principe eigendom van de staat, maar werden aan de plaatselijke boeren in exploitatie gegeven (meestal via een pachtcontract van 99 jaar). De regering stelt de boeren een financiële regeling voor om hun gronden te verkopen. En heel wat boeren in de Mitidja zijn niet bereid hun grond te verlaten. Wat volgens diverse bronnen een verklaring kan zijn voor de raadselachtige massamoorden van de voorbije maanden (1). De terreur in de dorpen van de Mitidja heeft heel wat boerengezinnen er alvast toe aangezet hun land voor een spotprijs van de hand te doen en veiliger oorden op te zoeken.

(1) Jeune Afrique Economie, november 1997. La Croix, 28 november 1997.

Vragen zonder antwoorden

Niettemin zijn de vragen, die in het AI-rapport over Algerije worden opgeworpen, zeer pertinent. Amnesty ziet alvast vier redenen voor de wreedheden van het voorbije najaar.

1. "Veel slachtoffers waren verwanten van leden of sympathisanten van gewapende islamitische groepen of van mensen die ooit werden gedetineerd omwille van 'terroristische activiteiten'", zo stond in het AI-rapport. "Of het ging om mensen die geweigerd hadden de wapens op te nemen en burgerwachten te vormen". "Leden van de ordrestrijdkrachten of van de burgermilities verklaarden dat de slachtoffers van sommige moordpartijen hun verdiende loon hadden gekregen, omdat ze de terroristen hebben gesteund. Volgens hen was er dus geen reden om hen te beschermen". En dat is op zijn minst een hoogstmerkwaardige verklaring.
2. Volgens AI kunnen de slachtpartijen van het najaar ook worden verklaard als een poging om de "steunbasis van de islamitische gewapende groepen uit te schakelen".
3. Ofwel is er - nog steeds volgens AI - sprake van "een clanoorlog" waarbij "de ordrestrijdkrachten, de burgermilities en de gewapende islamitische groepen zich te buiten gaan aan wederzijdse repressieacties".
4. En tenslotte kan het geweld volgens AI worden uitgelegd als "een belangenconflict, een machtsstrijd tussen verschillende fracties binnen de regering, waarbij economische vraagstukken vooropstaan, zoals de toekomstige privatisering van landbouwgronden en staatsbedrijven en de ontginning van gas- en petroleum. tegen een achtergrond van corruptie".

Op de vragen die in het AI-rapport worden opgeworpen, eisen de Algerijnen al bijna vijf jaar een antwoord. Dat bleek ook tijdens een hoorzitting van het Europees parlement in Brussel, op 25 en 26 november jongstleden. Tientallen getuigen van de Algerijnse 'civiele maatschappij', maar ook vertegenwoordigers van het regime, werden er achter gesloten deuren gehoord over de terreur van de gewapende fundamentalistische groepen en over de repressie van het leger. De hearing werd geleid door een bizar duo: Daniel Cohn-Bendit (van de Duitse 'Grünen') en André Soulier van de rechtse Franse UDF-RPR (die in het Europees parlement is aangesloten bij de fractie van

de Europese Volkspartij). De Europese Unie en Algerije voeren al jaren moeilijke onderhandelingen over een associatieverdrag, waarbij zakenlui staan te trappelen om 'golden business' te doen met het Algerijnse regime en verdedigers van de mensenrechten ook hun stem in het kapittel willen. Het resultaat daarvan was de hoorzitting in het Europese parlement en de toezegging, op 26 november, van de Algerijnse minister van buitenlandse zaken, Ahmed Attaf, dat een delegatie van het Europarlement welkom is in zijn land om een onderzoek naar de mensenrechten in te stellen.

'Economische boom'

'Golden business', daar gaat het om. Ondanks de duizenden doden, die er jaarlijks vallen in een nooit verklaarde burgeroorlog, draait de Algerijnse economie beter dan ooit. Zoals elders in de wereld is ultraliberalisme het motto. En minister van financiën, Abdelkrim Harchawi, doet geen enkele moeite om dat te verbergen. In een interview met *Le Monde* (23 oktober 1997) stelde hij dat zijn land geen hulp meer nodig heeft om zijn buitenlandse schulden af te betalen. *"Onze buitenlandse schuld bedraagt 32 miljard dollar"*, aldus Harchawi, *"maar daartegenover staan onze reserves. En die zijn er om te bewijzen dat Algerije uit het goede hout is gesneden: een land waaraan men geld kan blijven lenen. Onze schuldeisers hebben de waarborg dat ze zullen worden terugbetaald."*

"Wij hebben geen hulp meer nodig om onze buitenlandse schuld af te betalen", zo zei hij. *"Wij hebben de grote economische evenwichten opnieuw bereikt en onze opbrengsten uit de export van gas en petroleum zullen de eerstkomende jaren nog toenemen."* Algerije heeft dank zij een verhoogde export van gas en petroleum enorme deviezenreserves aangelegd. *"7,5 miljard dollar"*, volgens de minister van Financiën, *"wat neer komt op meer dan negen maanden import"*. Harchawi kondigde aan dat Algerije zijn liberale economische politiek met duidelijke IMF-stempel onverminderd zal verderzetten. *"Om en bij de 250 industriële ondernemingen, waaronder sommige grote, zullen aan de privé-sector worden overgemaakt"*, verklaarde de minister. *"Maar eerst zal het personeelsbestand worden ingekrompen en zullen de financiën van deze bedrijven worden gesaneerd."*

Uitverkoop

Gas en petroleum blijven de belangrijkste bronnen van rijkdom voor Algerije

(95% van de inkomsten uit export). En ook hier is de grote uitverkoop al zeer ver gevorderd. Sinds november 1991 kunnen buitenlandse ondernemingen petroleum ontginnen in Algerije. Tot dan was dit het monopolie van de staatsonderneming Sonatrach. De Italiaanse petroleumreus Agip was de eerste om een productiecontract af te sluiten met Sonatrach. Daarna volgden in snel tempo voornamelijk Amerikaanse bedrijven, zoals Mobil, Phillips, Arco, Anadarko en Louisiana Land & Exploration, maar ook het Britse BP en het Canadese Petro Canadian. Sinds 1995 hebben de multinationals ook toegang tot de Algerijnse gasexploitatie. Dat leverde BP en de VS-ondernemingen Exxon en Arco belangrijke contracten op. En ook het Franse Total is van de partij. Op minder dan vijf jaar tijd zal de Algerijnse petroleumproductie een volledige gedaanteverwisseling hebben ondergaan. In 1995 produceerde de staatsmaatschappij Sonatrach 1,56 miljoen barril per dag. Tegen het jaar 2000 zal dit aandeel geslonken zijn tot 650.000 barril per dag. De rest van de productie zal dan in handen van buitenlandse ondernemingen zijn. En ook de gasexploitatie staat voor een gelijkaardige evolutie. De belangrijkste grondstoffen van het land komen in handen van multinationale bedrijven, de staatssector wordt in versneld tempo geprivatiseerd (met massale afdankingen als gevolg).

Bij deze ultraliberale koers hebben de huidige Algerijnse machthebbers tijd noch belangstelling voor een sociaal beleid. In december 1991 gaven de Algerijnen massaal uiting aan hun ongenoegen over de levensduurte, de massale werkloosheid en de acute woningnood. Bij de verkiezingen maakten ze van het fundamentalistische FIS de grootste partij. Een oplossing voor hun ergste maatschappelijke noden is verder af dan ooit. En inmiddels hebben de Algerijnen tienduizenden slachtoffers van de burgeroorlog begraven.

Uitzichtloos

Er zijn trouwens maar weinig tekenen die erop wijzen dat het einde van het geweld in zicht is. Niet gehinderd door de dagelijkse realiteit, beweren de Algerijnse militairen onophoudelijk dat de fundamentalistische terreur op zijn laatste benen loopt en zo goed als uitgeschakeld is. In de Britse en Franse pers (1) zijn inmiddels verhalen verschenen van Algerijnse overlopers, die zonder omwegen beweren dat de GIA volledig is geïnfiltrerd door de militaire veiligheidsdiensten, die worden geleid door generaal 'Smain' Lamari. Tal van aanslagen, die aan de GIA

werden toegeschreven, waren het werk van de diensten van Lamari. Dat was ondermeer het geval voor de moord-aanslagen op tientallen buitenlanders in 1993 en 1994 en voor de bommen-campagne in Parijs in de zomer van 1995.

Voor de meerderheid van de Algerijnen wordt de toestand uitzichtloos: economisch gaat het de Algerijnse machthebbers voor de wind, met vervalste verkiezingen hebben ze zich in het buitenland enige legitimiteit verschafte en de militairen zijn blijkbaar bereid nog jaren te leven met een sluimerende, maar des te moorddadigere burgeroorlog. De Algerijnse bevolking krijgt de klappen en betaalt de rekening.

Wim de Neuter

(1) *The Observer*, 9 november 1997.
Libération 17 en 20 november 1997.

Te zot...

Philip Yeo, de financieel directeur van de Brits-Franse groep Guinness-Grand Met, die een jaalijks loon geniet van 60 miljoen frank, werd het recht toegekend op een gratis abonnement op het spoorwegnet en ... op de gesubsidieerde eetmalen in de bedrijfskantine. De pas gefusioneerde Britse voedings- en drankengroep Guinness en het Franse Grand Metropolitan heeft een kapitaal van 1.440 miljard frank.

François Pinault, de PDG van de Franse groep "Pinault-Printemps-Redoute" staat in het klassement van de 500 belangrijkste fortuinen in '96 en '97 met een fortuin van 12,2 en 15,5 miljard F.fr. op de negende plaats gerangschikt. De man speelde het nochtans klaar om voor 1996 geen enkele frank belasting te betalen. Hij leende 140 miljoen die hij omzette in aandelen van de firma waar hij PDG is. Zo verwezenlijkte hij een nuloperatie zodat hij geen belastingen moest betalen. Pinault bezit nochtans ook een groot domein in Montfort (Yvelines) waar zijn persoonlijke vriend Jacques Chirac verbleef tijdens zijn presidentscampagne en tevens een appartement in Parijs - rue de Tournon en een villa in St.-Tropez. Er is dus wel werk op de winkel voor de linkse regering.

Zoekend naar de waarheid, afscheid nemen

Verslag van een ingrijpende Guatemalareis

Wij waren met 19.

Sommigen zagen elkaar voor het eerst in Zaventem, de ochtend van onze afreis. We kenden elkaars namen amper. We verschilden op alle mogelijke manieren grondig van elkaar: een leeftijdsverschil van 50 jaar tussen de jongsten en de oudsten, verschillende levensstijlen, achtergronden, interesses en visies.

De rode draad die ons 14 dagen lang zou moeten samenhouden in Guatemala was een brok menselijk engagement van 4 Vlamingen in de recente, door burgeroorlog en bloedige repressie getekende geschiedenis van dat paradijselijk mooie land in Midden-Amerika.

Walter Voordeckers, Ward Capiou, Serge Berten en Fons Stessel brachten ons samen in Zaventem, die dinsdagmorgen 28 oktober.

Elk op haar of zijn manier, wilden wij op zoek gaan naar de redenen, motieven, de drijfveren van hun geëngageerd leven, tot ter dood (letterlijk dan, ook al klinken die woorden oubollig en bombastisch), in een land dat het hunne niet was en verwickeld in een burgeroorlog waarin zij, als vreemdelingen, niet moesten verzuipen.

Een korte voorgeschiedenis

1. In Guatemala

Op 29 december 1996 werd er officieel een punt gezet achter een bijzonder gewelddadige burgeroorlog die 36 jaar lang het complexe maatschappelijke weefsel van een multi-etnisch land verscheurde.

Vooraf de Indiaanse Maya-bevolking werd massaal uitgemoord, hun gemeenschappen vernietigd. Einocide op het scherp van het mes.

Volksorganisaties en, al dan niet kerkelijke, basisbewegingen die de nek uitstaken, ijverend en met alle legale middelen vechtend voor een stukje rechtvaardigheid, een lapje grond voor landloze boeren, een beetje gezondheidszorg en politieke aandacht voor verpauperde achterbuurten, werden brutaal genekt en onthoofd.

Begin de tachtiger jaren escaleerde het repressieve geweld, deskundig 'begeleid' door Noord-Amerikaanse, Argentijnse en Israëlische deskundigen.

Naast duizenden anderen, vielen ook Walter, koelbloedig afgemaakt op 12 mei 1980, Ward, bij een wanhopige vluchtpoging neergemaaid op 22 oktober 1981 en Serge, brutaal ontvoerd op 19 januari 1982.

Op het moment van de feiten was Walter pastoor van de parochie Santa Lucia Cotzumalguapa. Ward en Serge hadden aansluiting gezocht bij één van de 4 voorhoedebevingen, vanuit hun

intense verbondenheid met het brede volksverzet.

Nooit werden er verantwoordelijken voor die criminele feiten tegen Walter, Ward en Serge aangeduid of met naam genoemd in Guatemala. Ook in België verkoos het ministerie van buitenlandse zaken de (medeplichtige?) stilte boven de waarheid.

Veel later, in de periode van de laatste stuip trekkingen van de militaire dictatuur, werd Fons vakkundig vermoord in zijn parochie op 19 december 1994. Officieel ging het om een roofmoord. Fons zat echter met handen en voeten verweven in het clandestiene netwerk dat interne, maar vogelvrij verklaarde, vluchtelingen hielp onderduiken in de hoofdstad.

Volgens de vredesakkoorden moest er, na het ondertekenen van de definitieve vrede op 29 december '96, zo vlug mogelijk een onpartijdige 'ophelderingscommissie' opgericht en operationeel gemaakt worden.

Op papier zagen de doelstellingen van die commissie er schitterend uit:

- a. om objectief, billijk en onpartijdig schendingen van de mensenrechten en daden van geweld op te helderen die te maken hebben met het gewapende conflict dat de oorzaak was van het lijden van de bevolking van Guatemala;
- b. om een rapport op te stellen over de resultaten van de uitgevoerde onderzoeken dat objectieve informatie bevat over gebeurtenissen tijdens de bedoelde periode met inbegrip van alle factoren, zowel interne als externe;
- c. om specifieke aanbevelingen te formuleren met het oog op de bevordering van de vrede en de nationale eenheid in Guatemala. De commissie zal in het bijzonder maatregelen aanbevelen ter nagedachtenis van

de slachtoffers, ter stimulering van een cultuur van wederzijds respect voor en naleving van de mensenrechten en ter ondersteuning van het democratiseringsproces.

(vertaald uit het officiële document "Agreement on a firm and lasting Peace")

De euforie die het lezen van die nobele doelstellingen zou kunnen doen opwekken, wordt, een paragraaf verder in diezelfde officiële verklaring, sec weggeblazen:

"met betrekking tot de werking, voorziet de overeenkomst: (c) dat de commissie in zijn werking, aanbevelingen of rapport geen verantwoordelijkheid zal toewijzen aan een individu, en evenmin zullen de werking, aanbeveling of rapport enige juridische bedoeling of gevolg hebben".

In de praktijk was de geloofwaardigheid van de commissie bij de publieke opinie van bij de start reeds zwaar ondermijnd, omdat het militaire apparaat zich formeel en vakkundig had ingedekt tegen de duizenden en duizenden beschuldigingen die naar boven zouden komen, en tegen de waarheid van de etno- en genocide.

Bovendien bleek de nieuwe regering maandenlang niet over de nodige fondsen te beschikken om de "commissie van de waarheid" op gang te trekken.

2. In België

In het najaar van '96 werd in het Vlaams Guatemala Komitee (VGK voor de insiders) - bestaande uit een kerngroep van een 15-tal vrijwilligers - de politieke strategie besproken voor het werkjaar '97: het jaar nul van de vrede in Guatemala; het eerste jaar zonder burgeroorlog en zonder institutioneel georganiseerd geweld; het jaar van de waarheid dankzij de ophelderingscommissie.

We beslisten, na overleg met het kabinet van minister Derycke en na een aantal mensen in Guatemala zelf ge-

raadpleegd te hebben, om de dossiers van Walter, Ward, Serge en Fons in te dienen bij de ophelderingscommissie. De bedoeling was dubbel: enerzijds de commissie onder druk zetten om haar cruciale taak met volle ernst op te nemen, anderzijds de 4 vermoorde Vlamingen naar voor schuiven als symbool voor de duizenden en duizenden vermoorde en vermiste Guatemalteekse staatsburgers. Ook en vooral voor hen moest er recht geschieden!

Ons ministerie van buitenlandse zaken beloofde een financiële ondersteuning van de ophelderingscommissie, weliswaar gekoppeld aan ernstig onderzoek naar de zaak van de 4 Belgische landgenoten. Uiteindelijk werd een (eerste) schijf van 5 miljoen BEF uitbetaald in de loop van oktober '97.

Op 19 januari '97, ter gelegenheid van de nu reeds traditionele Dervedewereld-dag in Menen, was er een gesprek en een eerste formele ontmoeting gepland tussen minister Derycke en familieleden van Walter, Ward, Serge en Fons.

De jaarlijkse Dervedewereld-dag is een initiatief van het COS-SB, Comité voor OntwikkelingsSamenwerking - Serge Berten. Het COS-SB is hét instrument bij uitstek geworden om de herinnering aan Serge in Vlaanderen levend te houden.

Na de ontmoeting met Derycke, napratend tussen pot en pint en middenin de gezellige drukte van de Dervedewereld-dag, kwam de vraag bovendien: waarom niet samen naar Guatemala trekken om de ophelderingscommissie onder druk te zetten en om misschien beter te snappen en te begrijpen waarom Walter, Ward, Serge en Fons zich zo intens betrokken voelden bij de sociale strijd van het Guatemalteekse volk?

Ter plekke zelf werd de vraag positief beantwoord. Het COS-SB zou de verantwoordelijkheid voor de praktische en inhoudelijke voorbereiding op zich nemen.

Het VGK zou in juli een paar mensen naar Guatemala sturen om de concrete agenda ter plaatse op punt te stellen en vast te leggen. Vier vrijwilligers zouden de familieleden tijdens de reis begeleiden en tolken.

Er werd contact opgenomen met de Belgische ambassadeur in Costa Rica zowel rechtstreeks als via het kabinet van Derycke.

Wij kwamen enkele keren met een aantal vertegenwoordigers van de vier betrokken families samen.

En zo geraakte beetje bij beetje het definitieve concept van de reis uitgete-

kend, en groeide er consensus over de doelstellingen:

- druk uitoefenen op de officiële instanties om de waarheid naar boven te halen.
- op een waardige manier afscheid nemen van Walter, Ward, Serge en Fons via herdenkingsvieringen tijdens de Allerheiligen en Allerzielenperiode.
- publieke solidariteitsbetuigingen aan het adres van die organisaties die vechten om het verleden niet zomaar met de mantel der liefde toe te dekken, en die eerherstel eisen voor de méér dan honderdduizend slachtoffers van de vuile oorlog.

Het reisverslag

Tussen woensdag 29 oktober en vrijdagmiddag 31 oktober bezochten wij maar liefst 10 officiële instellingen, waaronder tweemaal de verantwoordelijken van de ophelderingscommissie. Vanaf vrijdagmiddag begon het emotioneel zwaarst beladen stuk van de reis.

Wij waren te gast in Tierra Nueva, de parochie aan de rand van Guatemala Ciudad waar Fons werd vermoord. We namen afscheid van Fons op de plaats waar hij stierf, we hoorden getuigen en vierden samen met de mensen van Tierra Nueva zijn herinnering.

De dag daarna, 1 november, dag waarop in Guatemala alle kerkhoven zwart zien van het volk en kleurrijker ogen dan de regenboog, want bedolven onder massa's en massa's bloemen, bezochten we, vroeg in de morgen, het graf van Fons op het indrukwekkend grote 'algemene kerkhof' van Guatemala Ciudad.

Tegen de middag werden wij in Santa Lucia Gotzumalguapa verwacht, het provinciestadje in de zuidelijke kuststreek waar Walter werd neergeschoten en ook begraven ligt.

Ook daar was het afscheid nemen een heel ingrijpend gebeuren.

Vrouwen, mannen en kinderen, aangesloten bij de 'Dwaze Moeders' en bij het 'Comité voor Boereneenheid', begeleiden ons naar het kerkhof met spandoeken, armenvol bloemen en scanderend "se siente, se siente el Walter esta presente" (je voelt het, je voelt het, Walter is hier aanwezig).

Op het kerkhof werd er gebeden, gezongen, hartstochtelijk geschreid en door verschillende mensen het woord genomen.

's Avonds zat de kerk barstensvol gewoon volk voor de herdenkingsviering.

's Anderendaags namen we afscheid

van Ward. We wisten dat hij begraven lag als 'onbekend' tussen honderden andere 'onbekende' oorlogsslachtoffers op een braakliggend terrein achter het prachtige, artistiek ogende kerkhof van Antigua Guatemala.

In stille processie droeg Johan, de broer van Ward, samen met een broer van Walter, een stenen kruis met de naam van Ward naar het midden van dat door struikgewas overwoekerde, kerkhof der naamlozen.

Aan de voet van een jonge boom werd het kruis ingeplant. Zoals bij het graf van Walter en Fons liet ook hier bij Ward iedereen zijn emoties de vrije loop. Afscheid nemen, vooral onder deze omstandigheden, doet ontzettend veel pijn, maar werkt terzelfdertijd heel louterend.

Op 3 november trokken we in stille manifestatie langs de overdrukke Calzada San Juan in de hoofdstad naar de exacte plaats waar Serge, samen met twee compafieros, werd ontvoerd. Op die plaats werd, een gedenkplaat in het voetpad gecementeerd. Wij stonden errond in een halve cirkel, zwigend, totdat de plaat stevig ingemetseld en met water proper gemaakt was. Het gebeurde allemaal rustig langzaam, bijna sacraal, als onderdeel van het afscheidsritueel. De gedenkplaat werd onder bloemen bedolven. We zongen, baden, schreiden terwijl we elkaars handen vasthielden.

De volgende dagen hadden we verschillende boeiende ontmoetingen met verantwoordelijken van o.a. de 'Dwaze Moeder Beweging', van de 'Stichting Rigoberta Menchu', van de Algemene Raad van de 'Ontwortelde Bevolkingsgroepen', van het 'Democratisch Front voor een Nieuw Guatemala'. Zij hielpen ons de juiste toon te vinden voor onze persconferentie, waarmee we onze reis wilden afsluiten.

De persconferentie: onze conclusies

Walter Widmann

Volgens ons wijst alles erop dat de intellectuele moordenaar van pater Walter Voordeckers bekend is, namelijk: Walter Widmann, toendertijd eigenaar van de Finca Concepcion (Departamento de Escuintla).

Walter Widmann's dochter is nu echtgenote van de burgemeester van Guatemala stad, de heer Berger.

De heer Berger wordt o.a. door de Belgische Ambassadeur in Costa Rica getipt als de toekomstige president van Guatemala.

De zoon van de burgemeester, Oscar

Berger, is de ereconsul van België.

Mgr. Rios Montt

Als christenen zijn wij diep ontgoocheld door de houding van mgr. Rios Montt. Begin de tachtiger jaren was hij de bisschop van Walter, Ward en Serge. Vanuit zijn functie als herder van de kerkgemeenschap zou hij naar ons aanvoelen moeten getuigen van solidariteit en een evangelische beweging, onder andere in het verkondigen van de waarheid. Die houding hebben de families van Walter, Ward en Serge niet aangetroffen bij een toevallige ontmoeting tijdens de reis.

Vanuit deze ervaring willen wij als christenen de kerk oproepen zich duidelijk te profileren voor de armen en zich de hierboven vermelde diepmenselijke waarden terug eigen te maken.

Oproep tot solidariteit

Staatsburgers van andere landen dan België onder andere van de Verenigde Staten, Filipijnen, Spanje, Italië en Canada werden ook het slachtoffer van het intern conflict.

Vanuit onze contacten met de Guatemalteekse bevolking en met officiële instanties, roepen wij de families en de regeringen van de betrokken landen op om druk uit te oefenen bij de Guatemalteekse regering om de waarheid aan het licht te brengen.

De waarheid

Een ooggetuige heeft de juiste plaats aangewezen waar Serge Berten ontvoerd werd, op 19 januari 1982 door een tiental zwaarbepaalde mannen in burger.

De Ophelderingscommissie heeft ons bevestigd dat het ex-URNG, de verenigde voorhoedebewegingen, constructief met de waarheidscommissie wil samenwerken.

De minister van defensie beloofde ons om contact op te nemen met de minister van binnenlandse zaken met de bedoeling de nodige documenten vrij te geven en onder andere de plaats aan te duiden waar Serge Berten begraven ligt.

Om de waarheid aan het licht te brengen zullen wij een officiële aanklacht indienen bij het openbaar ministerie van Guatemala via de geijkte kanalen.

Algemene conclusies

Vanuit onze contacten met MINUGUA (de Missie van de Verenigde Naties in Guatemala) zijn wij ervan overtuigd dat in de zaak van pater Fons Stessel naast de criminele piste zeker ook de politieke piste moet onderzocht worden.

Vanuit contacten met heel veel mensen zijn wij er evenzeer van overtuigd dat de democratie in Guatemala geen kans maakt zolang de straffeloosheid blijft bestaan.

De officiële instanties voor de mensenrechten toonden begrip voor onze situaties, maar staan machteloos tegenover het systeem.

Daartegenover voelden wij ons gedragen en gesteund door de warmte en solidariteit van het volk van Guatemala. Hierbij beloven wij dat deze missie niet eindigt met ons vertrek uit Guatemala.

Raf Allaert

Mede-begeleider van de reis.

TOP...PUNT ...

De Duitse autoconstructeur Mercedes heeft bekend gemaakt dat binnen enkele jaren vrachtwagens zonder chauffeur zullen kunnen worden in gebruik genomen...

De firma voorziet één chauffeur voor de eerste camion die, met een ordinator, vier tot vijf vrachtwagens zou kunnen piloteren.

Het systeem, dat "elektronische binding" wordt genoemd zou binnen de vijf jaar door Fiat en Daimler Benz Mercedes op punt kunnen worden gezet..

De eerste proef wordt voorzien voor 1998 op een deel van de Oostenrijkse autoweg naar de Brennerpas.

Op een ogenblik dat reeds nu vrachtwagens regelmatig aan de basis van auto-ongelukken liggen kan men zich afvragen waar men heen wil met dergelijke konvoien op onze wegen.

Naar wat wachten de Europese Commissie en de regeringen om Mercedes en Fiat met hun waanzinnig project een duidelijk halt toe te roepen alvorens de gemeenschap voor een voldongen feit wordt geplaatst? (ads)

Wist je dat...

... het aantal miljardairs in dollars in de Verenigde Staten opgelopen is van 13 in 1982 tot 149 in 1996 en de "club van de miljardairs van de planeet" op dit ogenblik uit 450 leden bestaat. Samen vertegenwoordigen ze een hoger bedrag dan het nationaal bruto product (NBP) van alle arme landen samen die 57 % van de wereldbevolking uitmaken.

... meer dan 41 miljoen Amerikanen geen verzekering tegen ziekte hebben.

... dat de Verenigde Staten die in de Verenigde Naties zo'n grote mond opzet aan deze internationale organisatie nog een bedrag moet voor achterstallige bijdragen van 926 miljoen dollar (± 5,28 miljard frank).

... volgens het Internationaal Arbeidsbureau in Geneve (OIT) de werkloosheid in de wereld ruim één miljard mensen treft.

... Ted Turner, de grote baas van CNN, wel met veel omhaal en publiciteit aankondigde één miljard dollar - verspreid over 10 jaar - ter beschikking te stellen van de Verenigde Naties maar het hem wettelijk toegelaten is dit van zijn belastingen af te trekken.

... de multinational "Nestlé" een zaken-cijfer heeft dat groter is dan de begroting van Zwitserland en dat alleen zijn uitgave voor publiciteit hoger is dan het budget van de Wereldorganisatie voor gezondheid.

... op 21 mei 1991 delegaties uit de ganse wereld op de wereldorganisatie voor gezondheid een code goedkeurden om de misbruiken met melkpoeder te verhinderen maar dat de V.S. - onder druk van de Amerikaanse melkpoeder gigant "Ross" het enige land was dat tegenstemde.

... waar de meeste Europese landen op hun wegen vrachtwagens toelaten van 40 tot 44 ton, in Zwitserland dit gewicht beperkt is tot 28 ton en deze wagens op de wegen niet toegelaten zijn van 10 u. 's avonds tot 5 u. 's morgens en evemin op zondag en feestdagen.

... in Zuid-Afrika niet minder dan 11 verschillende talen officieel erkend werden.

Jeruzalem, hoofdstad van de vrede

In vergadering bijeen te Brussel, op 27 en 28 november 1997, op Initiatief van het Forum van de Burgers van het Middellands Zeegebied, met de steun van de Europese Commissie, van de Belgisch-Palestijnse Vereniging en de Parlementaire Vereniging voor de Euro-Arabische samenwerking en de Coördinatie van de Europese solidariteits-NGO's met Palestina, hebben de deelnemers aan het Internationaal Colloquium "Jeruzalem, hoofdstad van de vrede" volgende resolutie aangenomen:

- 1) De huidige boycot van het vredesproces in het Midden-Oosten resulteert voornamelijk uit de politiek van de huidige Israëliëse regering, uit haar weigering om de reeds ondertekende interim-akkoorden tussen Israël en Palestijnen toe te passen, uit haar permanente verkrachting van de mensenrechten en de meest elementaire nationale rechten van het Palestijnse volk en uit de provocerende escalatie van de bevolkingskolonisatie in de bezette gebieden, meer bepaald in Oost-Jeruzalem. De verderzetting van de militaire agressie tegen Libanon en van de bezetting van de Syrische en Libanese gebieden, de provocaties tegenover de buurlanden en het permanente teruggrijpen op geweld leiden de regio naar de rand van de afgrond en naar een wereldomvattend conflict. De deelnemers herinneren eraan dat de algemene veiligheid van het geheel van het Middellandse Zeegebied op het spel staat, en dat de Europeanen niet neutraal kunnen blijven tegenover de gevaren die voortvloeien uit deze politiek voor het geheel van de landen en volkeren uit deze regio. De deelnemers ondersteunen de rol en de verantwoordelijkheid van de Europeanen, en van de Europese Unie meer in het bijzonder. Als geprivilegieerd economisch partner van de staat Israël, maar ook van het geheel van de landen uit het Middellandse Zeegebied, kan en moet Europa zijn gewicht in de schaal leggen, en haar troeven gebruiken om meer te gaan wegen ten gunste van de vrede.
- 2) Het vraagstuk van Jeruzalem, dat niet kan geïsoleerd worden van het Israëlisch-Palestijns en Israëlisch-Arabisch conflict, in al zijn schakeringen en op grond van diverse aanspraken en de aanhangers van de drie religies van het Boek en van de gehele mensheid aanbelangt, blijft een centraal vraagstuk. Zonder de bezetting en de annexatie van Oost-Jeruzalem in vraag te stellen evenmin als de Israëlische politiek van de verjoodsing van de Arabische stad en de discriminaties tegenover de Palestijnse bevolking

af te keuren, blijft de vrede die zich met de dag verwijderd, onmogelijk. De deelnemers bevestigen hun engagement om te ijveren voor een rechtvaardige, globale en duurzame vrede en ondersteunen het belang en het niet te omzeilen referentiekader van het internationale recht, als een één en ondeelbaar geheel, in de zoektocht naar de vrede.

Zij herhalen eveneens hun veroordeling zonder weerga van het terrorisme, zowel individueel als georganiseerd, onder al zijn vormen, vanwaar het ook komt en wat ook de aangevoerde alibi mogen zijn. Op zich crimineel, zijn aanvallen tegen de burgers ook politieke daden tegen de volkeren en tegen de vrede.

- 3) De deelnemers betuigen hun steun aan de inspanning van de Israëlische en Palestijnse ondertekenaars van de oproep 'Ons Jeruzalem': de vrede kan zich in Jeruzalem niet vertalen door een eenvoudige fysieke opdeling van de Stad. Noch de oprichting van een muur, noch de toename van de prikkeldaden kunnen de noodzaak niet verhelen van het uitvinden in Jeruzalem, van nog onuitgegeven vormen van een respectvol samenleven van de rechten van iedereen. Maar dit gedeelde

Wist je dat...

... de orthodoxe joden in Israël, d.w.z. diegene die voor een agressieve politiek tegen de Palestijnen pleiten, geen legerdienst vervullen daar waar normaal de meisjes (2 jaar) en de jongens (3 jaar) onderworpen zijn aan een legerplicht.

... er in Israël 650.000 sovjet-joden wonen (15 % van de bevolking) waarvan er 400.000 stemgerechtigd zijn. De meesten onder hen stemmen voor de Russische partij van de gewezen "dissident" Anatoli Natan Sharansky die zo 7 zetels in de Knesset bezet en een ministerpost en ... geen centimeter grond wil afstaan aan de Palestijnen

objectief, van een gemeenschappelijke stadsruimte, kan zich enkel realiseren als de Palestijnse inwoners van Jeruzalem de volheid van hun individuele en collectieve rechten terugvinden. Als Palestijnen, Israël, Arabieren en Europeanen engageren de deelnemers zich om hun gemeenschappelijke strijd voor hun doelstellingen verder te zetten en te intensifiëren.

- 4) De verscherping van de kolonisatie, van de onteigeningen en van de grond- en immobielendiefstal in Jeruzalem, alsook het geheel van administratieve en andere maatregelen, die het verblijfsrecht raken en erop gericht zijn de stad te ontdoen van haar Arabische bevolking, eisen een onmiddellijk antwoord. De noodzaak aan onderhandelingen en de vindrijkheid betreffende het onderwerp van de toekomst, kunnen hier niet de plaats innemen van de dagelijkse strijd tegen deze praktijken. Zonder geenszins het politiek en nationaal karakter van het conflict in Jeruzalem te verbergen en het cruciale vraagstuk van de soevereiniteit - dat slechts kan geregeld worden in het kader van een globaal akkoord - is het nodig in de onmiddellijke toekomst alle middelen te mobiliseren om de veelvoudige strijd van de burgers van Jeruzalem tegen deze praktijken te ondersteunen en te populariseren en druk uit te oefenen op de regeringen opdat ze er de stopzetting van eisen. De tijdsfactor tijd is hier beslissend, want de politiek van de voldongen feiten tendeert ernaar het object zelf van de onderhandeling te doen verdwijnen.
- 5) De deelnemende Europese NGO's verbinden zich ertoe zich in hun eigen standpunten en tegenover de regeringen van hun landen de actie, de noden en de behoeften uit te dragen van de burgerverenigingen, Palestijnen en Israël, die strijden in Jeruzalem zelf, in de rechtmatige diversiteit van hun gevoeligheden en in de autonomie van hun eigen actie, in dit perspectief.

Claudine Huyghe

Gevechtsvliegtuigen of universiteiten

De Duitse Bundestag heeft op 21/11 definitief het akkoord goedgekeurd voor de constructie van het gevechtsvliegtuig Eurofighter E.F. 2000 dat de Duitse regering Kohl wil bouwen in samenwerking met Groot-Brittannië, Italië en Spanje.

Voor het programma van 180 vliegtuigen is een investering voorzien van 23 miljard mark (\pm 500 miljard B.fr.) de bewapening niet inbegrepen. Slechts de christen-democratische coalitie en de liberalen stemden voor en de verenigde oppositie, sociaal-democraten, groenen en P.D.S. (ex-communisten) tegen.

De verenigde oppositie had in de plaats een dringende tussenkomst gevraagd van 450 à 600 miljoen voor de uitvoering van een urgentieprogramma ten gunste van de universiteiten.

Sinds begin november worden in verschillende universiteiten door de studenten acties gevoerd om dringende maatregelen te eisen voor de uitbreiding van de noodzakelijke infrastructuur en de aanwerving van bijkomende professoren.

De Duitse universiteiten zijn namelijk overbelast. Het land telt 1,9 miljoen studenten voor 970.000 beschikbare plaatsen. Binnen tien jaar zal het aantal studenten nog opgelopen zijn tot 2,2 miljoen.

Tijdens de laatste twintig jaar werd hun aantal bijna verdubbeld terwijl het budget voor onderwijs aanzienlijk verminderde. In twintig jaar is het deel van het bruto binnenlands product besteed aan de universiteiten zelf met één derde verminderd.

De studentenbeweging, stakingen en betogingen, startte eind oktober in Hessen en ontwikkelde zich verder in een veertigtal universiteiten. Grote betogingen gingen door in Berlijn, Frankfurt (10.000) terwijl in Bonn 50.000 studenten opstapten.

Kanselier Kohl tracht er zich van af te maken met de schuld voor de huidige situatie op de rug van de deelstaat regeringen te werpen die voor het onderwijs verantwoordelijk zijn. Deze wijzen er terecht op dat het geen toeval is dat de problemen zich in alle universiteiten stellen omdat de federale regering weigert de nodige steun te verlenen.

In sommige universiteiten, zoals in Berlijn en Baden-Württemberg, werd sinds geruime tijd overgegaan tot het innen van een inschrijvingsrecht van enkele honderden marken.

Kort geleden is echter gebleken dat het inschrijvingsgeld te Berlijn niet ten

goede is gekomen van de universiteit maar regelrecht gebruikt is om de stedelijke financiën gezond te maken. Dieter Hundt, "de grote baas van de industrie" stelt voor er met vuile voeten door te gaan en voor alle universiteiten een inschrijvingsrecht vast te leggen gaande van 2000 tot 3000 mark. Slechts 17 % van de studenten genieten een beurs (50 % terug te betalen bij het einde van de studies) van gemiddeld 650 mark per maand tegenover 37 % in 1982.

Ook elders in Europa

Ook in andere landen worden de universiteiten stiefmoederlijk behandeld. Naast Bonn e.a. Duitse steden kwamen ook in Londen en Rome de studenten op straat. Tijdens de laatste 15 jaar verdubbelde het aantal studenten in de 15 lidstaten van de Europese Unie. Vandaag zijn er dit 10 miljoen (1,9 miljoen in Duitsland, 1,6 miljoen in Groot-Brittannië en 2,2 miljoen in Frankrijk). Steeds meer wordt door de regeringen de nadruk gelegd op de betaling van inschrijvingsgeld door de studenten waardoor de democratisering van het

hoger onderwijs op de helling wordt gezet.

Ook de regering Blair in Groot-Brittannië aarzelt niet het principe van het gratis onderwijs in vraag te stellen. Een wetsontwerp werd ingediend om een inschrijvingsrecht (wellswaar met voordelige leningen voor niet bemiddelde gezinnen) van 1000 pond per jaar vast te leggen.

Het is tegen deze maatregel die aan de staat 150 miljoen pond zou opbrengen, dat op 26/11 verschillende duizenden studenten in de straten van Londen manifesteerden.

Men merkt dus dat ondanks de vele goede intenties, de mooie verklaringen van de regeringen die op internationale conferenties worden afgelegd, het onderwijs steeds verder stiefmoederlijk behandeld wordt.

Wanneer hierover vragen worden gesteld is het antwoord steeds: er is geen geld.

Het voorbeeld van Duitsland waar honderden miljarden voorzien worden voor gevechtsvliegtuigen, lees moordtuigen, maar de enkele honderd miljoenen geweigerd worden voor de universiteiten toont aan waar de schoen wringt.

André De Smet

uit "Le Monde"

Met goede raadgevingen en propere kleren alleen zal men het probleem van kinderarbeid niet oplossen

Eind oktober organiseerde de V.N. op uitnodiging van de regering van Noorwegen, een internationale conferentie om zich te buigen over het probleem van de kinderarbeid. Ministers uit 40 landen, syndicale leiders en mensen uit de NGO-wereld namen deel aan dit forum.

Dat het probleem van kinderoortuiging op zo 'n hoog niveau wordt besproken is nuttig en noodzakelijk. Of deze bijeenkomst aan het probleem iets zal veranderen zal de toekomst moeten uitwijzen. Of zal het de zoveelste hoogmis geweest zijn waar veel gesproken en beloofd is geworden, maar weinig concreet naar buiten is gekomen ?

Het schandaal dat 250 miljoen kinderen van de leeftijdsgroep van 5 tot 15 jaar hun kinderleven in het arbeidsproces dagelijks opbranden is een realiteit, dat zich voltrekt in alle continenten op deze planeet. Zelf wanneer dit verschijnsel andere vormen aanneemt in het noorden dan in het zuiden, blijven de oorzaken van deze kinderarbeid steeds dezelfde, met name armoede, geen of slechte schoolopleiding, en zoeken naar steeds goedkopere arbeidskrachten.

Men schat dat in de ontwikkelingslanden 1 kind op 4 werkt. Kinderarbeid komt op het platteland in de landbouw het meeste voor. In de steden werken ze als hulpe in de huishouding, als straatventer, in het sekstoerisme, in bars en hotels.

Het gaat in vele gevallen om een verplichte arbeid, omdat hun ouders zich financieel diep in de schulden hebben gewerkt, waarbij ze hun kinderen als leenpand gegeven hebben. Dikwijls volstaat in dergelijke gevallen een kinderleven niet om de aangegane familieschuld terug te betalen.

Zoals we reeds even stelden ligt de oorzaak in de steeds maar groter wordende omvang van het probleem in de armoede waarin de meeste families moeten leven. Daar is het loon van het kind, hoe karig het ook moge wezen, een belangrijke bijdrage voor het gezinsbudget. Hierdoor worden de kinderen een belangrijk kapitaal dat men kan uitbuiten en waartegen de ouders zich niet verzetten kunnen, vermits hun leefomstandigheden hen geen keuze laten. Dergelijk kinderloon biedt inderdaad geen uitzicht op een verbetering, het bestendigt de armoede, want eens volwassen blijven deze kinderen aangewezen op niet-gekwalificeerde en zeer slecht betaalde arbeid.

Bij gebrek aan degelijke school- en beroepsopleiding wordt het probleem steeds maar groter. Zelfs wanneer het onderwijs gratis is, kost de school aan de ouders in de meeste ontwikkelings-

landen. Ouders hebben haast geen financiële middelen om de schoolbenodigdheden, zoals een uniform of leerboeken, te betalen. Want de dagelijkse uitgaven betekenen voor deze gezinnen de hoofdmoot van hun budget. Door de miserabele leefomstandigheden van zoveel arme gezinnen in de ontwikkelingslanden, is schoolgaan een luxe die de meeste zich niet kunnen veroorloven.

Dit moeilijke probleem zal in de huidige context van de globaliserende economie in de ontwikkelingslanden en daarbuiten nog verscherpen.

Wanneer we dit maatschappelijk probleem op India projecteren, en de evolutie voor de leeftijdsgroep tot 14 jaar nader bekijken krijgen we volgend beeld:

in 1971 waren er 230 miljoen kinderen in 1981 waren er 263 miljoen kinderen in 1991 waren er 308 miljoen kinderen. De stijging bedroeg voor de periode 1971-1992 33,91%.

Men gaat er vanuit dat de bevolking van India in het jaar 2000 meer dan 1 miljard mensen zal bedragen. Het aandeel van de kinderen jonger dan 14 jaar zal zich situeren rond 34%. Als we de leeftijdsgroep zouden verleggen tot 18 jaar, dan wordt het percentage jongeren natuurlijk nog groter.

Wanneer we de cijfers van de volkstelling van 1991 nader onderzoeken, zien we dat 73% van de kinderen op het platteland leeft en 22% in de steden. Men telde in de gezinnen 34,7% werkende kinderen. 79% van deze kindarbeiders leven op het platteland. Tweederden situeren zich in de leeftijdsgroep van 12 tot 15 jaar. Eenderde is jonger dan 12.

Globalisering en kinderarbeid

De globalisering en de zoektocht van de transnationale economische groepen naar goedkopere arbeidskrachten, maakt de beschikbaarheid van goedkope loonslaven in een omgeving van ondertewerkstelling nog attractiever.

Kinderen zijn bovendien zeer handelbaar, ze klagen niet, vragen niets en staken niet.

In Zuid-Oost-Azië bedraagt het dagloon van een kind ongeveer 10 BF. Een verkoopstertje krijgt 25 BF voor een dagtaak van 10 uren. We zijn getuige van een politiek die de landen verplicht hun markten te openen voor de buitenlandse producten, die de lokale binnenlandse markt aan dumpingprijzen overspoelen en zo de inlandse productie onder prijsdruk plaatsen, waardoor de plaatselijke loonkost - die al zeer laag is - nog meer naar beneden moet, willen ze overleven in deze concurrentiestrijd. Bijgevolg gaan de inlandse producenten op zoek naar nog goedkopere werkkrachten. In dit proces zijn de lonen van volwassen werknemers te duur. Hun kinderen komen hun plaats innemen. Zo kan men in deze landen zien dat de kinderen werken, en de vader thuis zit. Zijn taak bestaat erin het loon van zijn kinderen bij de baas te gaan ontvangen. Dergelijke toestanden dragen er niet toe bij om het gezin normaal en harmonisch te laten ontplooiën, want in vele gevallen zoekt de vader, om zijn ellendige situatie te ontvluchten, zijn toevlucht in drank. Anderen gaan een lening aan bij de lokale geldlener met als onderpand zijn kinderen, waarbij deze dan herleid worden tot werkslaven van de geldlener.

Boycotten van producten heeft dikwijls een averechts effect. Wanneer een bedrijf er rechtstreeks door in opspraak wordt gebracht, zal het naar wegen zoeken om zijn productie te reorganiseren. Bepaalde productie-onderdelen zullen worden uitbesteed aan kleinere of familiale bedrijfjes en huisarbeid, waar ook de kinderen in het werkproces ingeschakeld worden. Eventuele controle wordt op die manier haast onmogelijk. De kinderen die in het moederbedrijf werken worden doodgewoon op straat gezet, met alle ongezonde sociale gevolgen vandien. Het kan gebeuren dat ze door hun ouders, wegens het wegvallen van de bijdrage tot de gezinsfinanciën, de straat worden

opgejaagd. Duizenden worden aldus aan hun lot overgelaten, die het leger straatkinderen gaan vervoegen. Voor deze kinderen is er dan ook niet veel keuze om te overleven: ze aanvaarden een eventueel nog ongezonder en gevaarlijker werk waarbij ze bijvoorbeeld in aanraking komen met stoffen die zeer schadelijk zijn voor de gezondheid, of ze komen terecht in de grijp-armen van de seksindustrie. Hier worden ze herleid tot koopwaar en lustobject van de rijke westerse toerist, die misschien zelf ieder jaar een kaart koopt van de een of andere 11.11.11-actie. Veel van deze kinderen vindt men terug als straatventers, of ook nog in de straat-criminaliteit.

Anderzijds, wanneer de werkende kinderen uit het bedrijf en uit de zichtbare plaatsen verwijderd zijn, ontstaat gelijktijdig een druk op de lonen van de volwassenen: oudere werknemers kunnen soms wel de vrijgekomen plaats innemen, maar tegen lagere lonen. Daar de werkgever absoluut zijn producten aan een interessante prijs op de binnen- en buitenlandse markt moet kunnen aanbieden zonder zijn winstmarges te verkleinen, is bovenstaand proces de enige uitweg.

Men mag ook niet uit het oog verliezen dat van 250 miljoen kindarbeiders er slechts 5% voor de export werken. De rest is tewerkgesteld in de sectoren voor het binnenlands verbruik. Onze handel met de ontwikkelingslanden heeft maar een beperkt impact op onze arbeidsproblematiek, hooguit 10 tot 30%.

De totale invoer uit het zuiden, d.w.z. uit de ontwikkelingslanden, vertegenwoordigt slecht 3,5% van het noordelijk BBP, d.w.z. de totale jaarproductie van de rijke industriestaten.

We moeten bijgevolg bijzonder terughoudend zijn wanneer sommige mid-dens bij ons steeds maar het argument hanteren van oneerlijke concurrentie van de ontwikkelingslanden. De cijfers tonen zeer duidelijk aan dat het deel van het zuiden in de internationale handel onbeduidend is. Het gaat 'm duidelijk hoofdzakelijk om interne handelsstromen onder de industriestaten.

Vooraf in de textiel en de schoen-nijverheid van bij ons wordt nogal het argument van de oneerlijke concurrentie gebruikt, waardoor het volgens de bazen zeer moeilijk is hun productie-standplaats bij ons te handhaven. Of dat met de werkelijkheid overeenstemt is voor jan met de pet moeilijk te controleren. Wat ze wel met deze redenering willen bereiken, het zelf als chantagemiddel gebruiken, is het inleveren van

Kinderarbeid in de wereld

* 250 miljoen kinderen tussen 5 en 14 jaar moeten gaan werken tegen een heel laag loon, meestal in ongezonde en levensgevaarlijke omstandigheden, zeven dagen op zeven en dit zonder kans op onderwijs.

* De wereld telt bijna 2 miljard kinderen van wie er 87% in ontwikkelingslanden leven.

Ontwikkelingslanden: Geïndustrialiseerde wereld:

minder dan 4 jaar: ± 580 miljoen ± 800.000

van 5 tot 9 jaar: ± 550 miljoen ± 800.000

van 10 tot 14 jaar: ± 490 miljoen ± 800.000

van 15 tot 17 jaar: 260 miljoen ± 500.000

* In de ontwikkelingslanden moeten 250 miljoen kinderen tussen 5 en 14 jaar gaan werken of één kind op vier.

* Werkende kinderen 250 miljoen: Azië 150 miljoen, Afrika 80 miljoen, Latijns-Amerika 18 miljoen, Europa en Noord-Amerika 2 miljoen.

* Zonder school:

Een groot aantal kinderen, jonger dan 12 jaar, krijgt geen kans om naar school te gaan in de ontwikkelingslanden, het ergst zijn Afrika en Zuid-Azië: Afrika 47 %, Zuid-Azië 34 %, Midden-Oosten en Noord-Afrika 16 %, Oost-Europa en Rusland 13 %, Latijns-Amerika 12 %, Oost-Azië 6 %.

Bron: Unicef 1996.

loon en de verdere flexibilisering van de arbeid in ruil voor behoud van arbeidsplaatsen. Dit argument wordt ook gebruikt om de delocalisatie van hun productieplaats naar lagere-loonlanden te doen slikken aan de door hen op straat gezette werknemers: de delocalisatie is dan "opgedrongen door de markt", zoals dat heet. Hieruit moet zeer duidelijk de aard van het patroonaat blijken. Voor haar speelt het lot van de werknemer geen enkele rol. Waar het voor haar op aankomt is winst, en dan liefst zoveel mogelijk in de kortst mogelijke tijd.

Het is jammer dat bepaalde vakbond-centrales dit scenario meespelen, en aldus de reële problematiek uit zijn context lichten en bij onze mensen absoluut verkeerde voorstellingen over de oorzaken van het probleem doen ontstaan.

Zo wordt de globalisering van de handel, het opengooien van de markten, en het vrij verkeer van kapitaal, gebruikt om de flexibiliteit op de arbeidsmarkt door te drukken, de sociale verwoorvenheden af te breken, de sociaal maatschappelijke taken van de staat in te krimpen.

Dit alles is zeker niet in het belang van de werknemers uit het industriële noorden noch van hen uit het zuiden. Zij krijgen het precies nog moeilijker hun

leefomstandigheden te verbeteren. Deze evolutie maakt de toekomst van kindarbeiders niet rooskleuriger. Ze maken immers deel uit van het arbeidspotentieel waarover de werkgevers beschikken om de druk op de arbeidsmarkt te vergroten en hun streven naar winst te maximaliseren.

Westerse bewindslui die aan dergelijke topconferenties deelnemen wijzen steeds met een beschuldigende vinger naar de ontwikkelingslanden, omdat ze volgens hen niet energiek genoeg optreden tegen de sociale mistoestanden. Ze vergeten echter bij dergelijk optreden op eigen borst te kloppen, daar het juist hun beleid is in de internationale financiële en handelsorganisatie of bij bilaterale contacten, dat de ontwikkelingslanden beperkingen of aanpassingsprogramma's oplegt. Het betrokken land staat hierdoor voor de haast onmogelijke taak een daadwerkelijk sociale infrastructuur in het belang van haar burgers uit te bouwen. Zij prediken dat de staat niet hoeft te interveniëren in het maatschappelijk economisch gebeuren. Zij blijven maar herhalen dat dit moet overgelaten worden aan de vrije markt, met aan het roer het privé-kapitaal.

Wat de heren vertegenwoordigers uit het industriële noorden op deze inter-

ationale hoogmissen beloven, moeten we niet al te ernstig nemen. Het is alleen maar praat om hun optreden kleur te geven. Het volstaat de teksten van voorbije VN-conferenties na te lezen en het bilan op te maken van wat er van de beloftes is gerealiseerd.

In mei 1995 schreef Vrede in haar nummer 313 over de lege dozen van Kopenhagen. We drukten een lijstje af over ontwikkelingssamenwerking waarbij werd aangetoond dat onze moraalridders het beloofde niveau (0,7% van het BNP) helemaal niet haalden. Sedertdien is het aandeel dat ze voor ontwikkelingssamenwerking vrijmaken nog kleiner geworden, ook in België.

Nu verkondigen onze regeringsleiders de thesis dat ze meer heil zien in directe investeringen van het privé-kapitaal dan in bilaterale ontwikkelingssamenwerking van staat tot staat. Dat betekent dat ze zich terugtrekken en het privé-kapitaal vrij spel laten om de markt van deze landen in te palmen en er hun wetten en spelregels te gaan opleggen. Die regeringen worden aldus afhankelijk van de goodwill van de buitenlandse investeerders om hun economie draaiende te houden.

Maar privé-investeerders hebben zich

nooit laten leiden door sociale gevoelens. Wat telt is dat hun investering rendeert: de geglobaliseerde economie biedt aardig wat mogelijkheden om de factor arbeidskost in belangrijke mate te drukken (lees: om de lonen te verlagen). Daarbij komt nog dat privé-investeringen zeer volatiel zijn, en zeer vlug kunnen vertrekken naar horizons waar de winsten nog groter zijn.

De flexibiliteit kan misschien de officiële statistieken over het aantal werklozen opsmukken, maar tegelijkertijd zien we dat overal het leger van werkende armen alsmaar toeneemt.

Kinderarbeid is niet een probleem dat uitsluitend voorkomt in ontwikkelingslanden; industriestaten worden ook meer en meer met het fenomeen geconfronteerd. Men schat dat in Groot-Brittannië 1 op 2 kinderen van 15 jaar een job hebben voor of na schooltijd. Het is geweten dat in de VS, die de VN-conventie van 1988 met betrekking op kindarbeid niet ondertekend heeft, kinderen werken in de landbouw. Sedert de implosie van het socialistisch staatsbestel in Centraal- en Oost-Europa kent ook daar het fenomeen van

kinderarbeid een snelle opgang. En in de Europese Unie schat men het aantal kindarbeiders op een 2 miljoen!

Campagnes rond schone kleren of sportschoenen vormen zeker een goede insteep in de problematiek om verder de economische structuren in vraag te stellen. Maar gebeurt dit wel genoeg?

Dan kunnen we er niet buiten dat we ook de verantwoordelijkheid van onze regeringen uit de ontwikkelde landen, en de financiële en handelsinstellingen zoals Wereldbank, Internationaal Muntfonds en Wereldhandelsorganisatie, aanklagen voor hun nefast beleid op wereldvlak.

Kortom het zal er op aan komen de dictatuur van het privé-kapitaal als stuurman van het maatschappelijk sociaal en economisch leven, verwerpen. De kinderen die zich als loonslaven moeten verkopen en zinloos hun kinderjaren opbranden, hebben niets aan schouderklopjes. Hoe goed gemeend deze ook mogen wezen, ze veranderen niets aan hun miserabel lot.

Antoine Uytterhaeghe.

Kyoto en de macht van de industrie

Op de klimaatconferentie te Kyoto zijn vooral de Verenigde Staten op de rem gaan staan. Het Engelse tijdschrift *The Ecologist* maakt in zijn jongste uitgave duidelijk wie er achter die harde houding schuilgaat. De redactie heeft een brief afgedrukt, ondertekend door meer dan 90 multinationals uit vooral de olie-, auto- en vliegtuigindustrie, waarin wordt gewezen op de desastreuze gevolgen voor de economie indien engagementen worden aangegaan om de hoeveelheid broeikasgassen te verminderen. De brief is gedateerd op 8 juli 1996 en gericht aan president Clinton. Het standpunt van de Verenigde Staten zoals dat publiek is gemaakt voor de conferentie is nagenoeg een kopie van de brief. "De akkoorden mogen de derdewereldlanden niet begunstigen met uitzonderingen", de VS willen geen "verbintenissen die ten koste gaan van werkgelegenheid, de economische groei zullen doen vertragen en de concurrentiekracht zullen aantasten" en "er is grote onzekerheid over de omvang, timing en gevolgen" van het broeikas-effect. Allemaal standpunten die ook terug te vinden zijn in het officiële Amerikaanse standpunt. In het vorige nummer van Vrede (nr. 328) hebben we reeds uitvoerig geschreven over de macht van de olie-industrie en de miljoenen die zij besteden in de desinformatiecampagne van de Global Climate Coalition, een organisatie van multinationals die de wetenschappelijke vaststellingen rond het broeikas-effect moet minimaliseren.

LDB

uit LE MONDE

Het IMF in Zuid-Oost-Azië

Neoliberale recepten voor de financiële crisis in Zuid-Oost-Azië

Op de financiële crisis in Zuid-Oost-Azië hebben de heersende politieke en economische machthebbers maar één antwoord klaar: verder liberaliseren. Dit hoewel nu toch wel duidelijk moet worden dat dit pad doodloopt en de getroffen landen alleen nog meer afhankelijk worden gemaakt van vlottende kapitaalstromen.

27 oktober heeft een voorlopige domper op de euforie rond de Aziatische tijgers geplaatst. Die dag krijgen de meeste beurzen forse klappen. De Dow Jones zakt met 7,2%. Ook Frankfurt, Londen, Parijs en Brussel delen in de klappen. In Hong Kong zakten de koersen zelfs met meer dan 10%.

Reeds maanden voor deze spectaculaire neergang waren er tekenen van onrust op de kapitaalmarkt. Wat begon als een mini-crisis met de devaluatie van de Thaise Bath, onttaarde in een schokgolf met een immense kapitaalvlucht uit landen als Indonesië, Thailand, Zuid-Korea, Filipijnen en Maleisië. Op een paar maanden tijd is de regio 300 miljard dollar armer gemaakt. Voor de gezaghebbende financiële wereld is er geen vuiltje aan de lucht. Op de jaarvergadering van het IMF en de Wereldbank in Hong Kong was de eensgezindheid groot. "Particuliere kapitaalstromen zijn voor het internationale geldsysteem veel belangrijker geworden, en een steeds opener en vrijer systeem heeft de wereldeconomie grote voordelen gebracht", aldus de Verklaring van Hong Kong. "De kapitaalbewegingen" zo heet het, "werken investeringen, groei en voorspoed in de hand" en ze zijn noodzakelijk om "het spaargeld naar zijn meest productieve aanwending" te vergemakkelijken. Een houding die perfect correspondeert met de plannen van de WTO (Wereldhandelsorganisatie) om binnen afzienbare tijd onderhandelingen te starten voor een Multilateraal Investeringsakkoord (MAI). Het MAI moet investeren gemakkelijker maken, lees liberaliseren. Het zal er voor zorgen dat individuele landen nog amper een eigen investeringspolitiek kunnen ontwikkelen. Buitenlandse investeerders worden op gelijke hoogte geplaatst als de lokale bedrijven. Het zal dus moeilijker worden om investeringen in bepaalde sectoren te stimuleren die als essentieel worden gezien en anderzijds kan men niet meer verhinderen dat essentiële sectoren volledig overgeleverd worden aan de willekeur van het buitenlandse kapitaal. De directeur-generaal van de WTO heeft het over niet minder dan een 'grondwet voor een ééngemaakte globale economie.' Binnen de OESO (Organisatie voor

Economische Samenwerking en Ontwikkeling) hoopt men alvast volgend jaar op een akkoord over het MAI waarna het dan op de WTO-agenda kan worden geplaatst. De ontwikkelingslanden vrezen opnieuw de dupe te worden, maar dat is tussen haakjes.

Liberalisering is oorzaak van de crisis

Het neoliberale discours wordt zonder morren geslikt. Michel Chossudovsky, professor economie aan de universiteit van Ottawa, haalt in *Le Monde Diplomatique* (december 1997) fel uit naar media en politici. Chossudovsky verzet zich al jaren tegen de politiek van IMF, Wereldbank en WTO omdat het instellingen zijn die zich schuldig maken aan de verhoging van schuldenlast, sociale afbraak en milieuvriendelijkheid. Chossudovsky maakt een compleet andere en tegengestelde analyse dan wat we doorgaans in de media te horen krijgen. Voor hem is de grote oorzaak van de crisis de veel te grote kapitaalbewegingen. Het gaat hier helemaal niet om kleine spaarders die hopen via hun belegging een centje bij te verdienen. Volgens Chossudovsky is er de laatste tien jaar een enorme concentratie ontstaan van financiële macht. Als gevolg van de grote schuldenlasten die in de jaren '80 werden opgebouwd gekoppeld aan een gunstig liberaal klimaat in het tijdperk Reagan-Thatcher, kwam er een golf van fusies, faillissementen en herstructureringen. Die hele transformatie betekende een grote impuls voor een nieuwe generatie financiers in de zakenbanken, bij de institutionele investeerders, de makelaarskantoren en de grote verzekeringsfirma's. De fameuze beurskrach in 1987 heeft deze veranderingen gekristalliseerd, zodat enkel de 'besten' overleefden.

Concentratie van financiële macht

Onder meer daardoor kwam het de laatste tien jaar tot een enorme concentratie van financiële macht. Daarbij zijn 'institutionele speculanten' zich meer en meer gaan toeleggen op traditionele productieve sectoren. Een proces

waarbij eigendom wordt vervreemd van producenten van goederen en diensten. Die speculanten hebben nauwelijks nog een band met de reële economie, hoewel ze in staat zijn grote ondernemingen in een faillissement te drijven.

In 1982 was het aantal miljardairs in de VS beperkt tot 13. In 1996 was hun aantal meer dan vertienvoudigd, namelijk 149. Over heel de wereld vertegenwoordigen 450 miljardairs meer kapitaal dan het totale inkomen (in BNP) van de arme landen die 56% van de bevolking vertegenwoordigen. Het belangrijkste deel van hun vermogen halen deze miljardairs uit activiteiten die zich buiten de reële economie bevinden.

In 1995 bedroeg de dagelijkse transactie van deviezen wereldwijd 1.500 miljard dollar, meer dan de totale wisselkoers reserves van alle centrale banken overal op de planeet (1,2 miljard). Met andere woorden, de institutionele speculanten hebben een groter financieel potentieel dan de instituten die het geld uitgeven. Het wordt dan ook steeds moeilijker om de strijd tegen de speculatie te winnen.

IMF

Instituten en leiders die tot het uiterste pleiten voor het liberaliseren van de markt interveniëren met enorme kapitalen in naam van de vrije markt. Men zet alle middelen in om het systeem zelf te behoeden van de totale ineenstorting. In één adem wordt er aan toegevoegd dat de getroffen landen maatregelen moeten nemen in de richting van een verdere liberalisering of hoe de kwaal plots recept wordt.

Net voor het akkoord tussen Zuid-Korea en het IMF met een monsterpakket van meer dan 50 miljard dollar, bleek dat de reserves aan vreemde valuta op 31 oktober nog maar 30 miljard dollar bedroegen. Twee dagen later bleek dat Seoul al weer 6 miljard armer was geworden. Toen dit de 'markten' ter ore kwam, resulteerde dit ondanks het IMF-hulppakket in een nieuwe devaluatie van de munt met 20% tegenover de dollar, aandelen die sterk in waarde verminderden en interestvoeten die verder stegen. Blijkbaar is de macht

van de speculanten te groot. Het totale hulp pakket van meer dan 100 miljard dollar dat onder supervisie van het IMF werd vrijgemaakt heeft de crisis in Zuid-Oost-Azië nog niet kunnen bezweren. De modelstaten en 'tijgers' van weleer, blijken nu plots verlamd en ontredderd. Het is opvallend dat landen als Vietnam en Indië, die tot nog toe veel minder ver zijn gegaan in het openstellen van hun markten voor vreemd kapitaal, grotendeels gespaard zijn gebleven van de financiële crisis. Is dit louter toeval? Het lijkt er sterk op dat juist de verre gaande internationalisering van de Zuid-Oost-Aziatische economieën en hun integratie in de mondiale financiële stromen aan de basis ligt van de maleise van vandaag. Er is de koppeling van de munten aan de regio aan de Amerikaanse munt, met als gevolg dat door de koersstijging van de dollar de export uit die landen duurder werd. Daarnaast is er de concurrerende productie uit landen als China, de dalende vraag naar elektronica-producten in Europa en de stijgende import van luxegoederen en bouwmaterialen voor kantoren (men verwachtte immers een verdere sterke economische groei en dus een stijgende vraag in de immobiliësector). Het gevolg is een deficit op de handelsbalans, maar ook een toename van de schuldenberg die ontzettende proporties begint aan te nemen zeker nu de munten devalueren. In Thailand waren de netto buitenlandse investeringen gestegen van 2,5 miljard dollar in 1994 naar 4,1 miljard dollar in 1995. De buitenlandse kortetermijn-schuld steeg van 29,2 miljard naar 41,4 miljard dollar. Met het dalen van de export (door de koppeling van de Bath aan de duurdere dollar) werd de structurele zwakte van de Thaise economie duidelijk die gebaseerd was op de (door IMF en Wereldbank) aangemoedigde export, in dit geval van producten als elektronica en textiel. Op dat moment vluchtte het kapitaal met enorme hoeveelheden het land uit en werd duidelijk hoe groot de financiële afhankelijkheid wel was. De 'stabilisatiepolitiek' van het IMF maakt die afhankelijkheid alleen maar groter, wat vragen doet rijzen over de intenties ervan. Het IMF zweert bij een herschikking van de bankwereld en vooral bij een verdere liberalisering van de economie in ruil voor een zware kapitaalinjectie. In Indonesië bijvoorbeeld kwam de regering op de proppen met een verlaging van de invoerrechten en een reeks stimuli voor de export, dus nog meer mondialiseren. Daarnaast zullen bedrijven die zich in Indonesië willen vestigen, minder streng gecontroleerd worden (!). Buitenlandse beleggers krijgen meer armslag.

De Thailandse financiële crisis

Na de financiële crisis die kortgeleden verschillende Aziatische "tijgers" trof schreven sommige journalisten in het westen dat allemaal niet zo'n grote gevolgen zou hebben. Maar bij ieder financiële crisis zijn er winnaars en slachtoffers en het is de kleine man die door de aantasting van zijn koopkracht de gebroken potten betaalt.

Zo verloor de Thailandse munt 39,5 % van zijn waarde tegenover de dollar, de Indonesische munt 39,2 %, de Maleise munt 26,8 % en de Filipijnse munt 24,3 %. Tien jaar lang was, tussen 1985 en 1994 de Thailandse economie inzake groei per capita, met een opgang van 8 % een van de belangrijkste van de wereld geweest. De netto buitenlandse investeringen waren opgelopen van 2,5 miljard dollar in 1994 tot 4,1 miljoen dollar in 1995. Maar de schuld op korte termijn steeg van 29,2 naar 41,4 miljard dollar.

Thailand moet nu een beroep doen op de noodhulp van het Internationaal Monetair Fonds (TM).

In de openbare sector worden besparingen geëist met als resultaat dat de Thais, in bijzonder de kleinsten, de broeksluis zullen moeten aanspannen.

In de crisisadvertentie in het Amerikaanse zakenblad "Fortune" schrijft de Thailandse overheid niettemin: "De economische fundamentals blijven sterk en zijn op weg om terug te keren naar een langdurige stabiele groei. Als je Thailand beziet als een hete markt voor investeringen bekijk het voortaan als een gecontroleerde warmte. Een warme die dollars oplevert".

Volgens de Wereldbank zouden de Zuid-Oost-Aziatische landen ieder jaar van 6,5 % tot 7 % van hun Binnenlands product (BBP) moeten investeren tegen 5 % in 1993 om aan de dringende noden te voldoen. Voor de periode 1995-2015 zou bovengenoemd voorstel 192 miljard betekenen voor Indonesië, 50 miljard dollar voor Maleisië, 145 miljard dollar voor Thailand en 48 miljard dollar voor de Filipijnen. Een onhaalbaar objectief. (ads)

Heilige drievuldigheid: groei, liberalisering en mondialisering

Niet iedereen loopt hondstrouw in de pas van het IMF. De Maleisische premier Mahathir Mohamad gaat wild te keer tegen de 'westerse speculanten'. Vooral omdat het IMF nu plots doet alsof het al jaren geweest heeft op een aankomende crisis. Hij citeert dan ook graag uit de toespraak die Michel Camdessus, de topman van het IMF, op 17 juni hield, twee weken voordat de crisis in Thailand begon. Daarin liet hij zich lovend uit over "de juiste houding (van Maleisië) die het vertrouwen van de markten volledig rechtvaardigt". Mahathirs cynische reactie: "Blijkbaar was dat allemaal niet genoeg om weerstand te bieden aan de primitieve kudde-instincten van de valutahandelaren en de aandelenbeleggers". Prompt gooit hij de stok in het hoenderhok, door speciale regels en meer controle te eisen voor de valutamarkt. Camdessus wil evenwel niet horen van beperkingen op de valutahandel. Intussen wordt geprobeerd hier en daar toch een aantal ideeën door te drukken zoals het plan om 20 procent van de gelden van muntspeculanten te bevriezen wanneer in het land de financiële hel losbreekt. Gehoopt wordt dat het een soort afschrikkingseffect zou heb-

ben. Andere achten de tijd rijp om het opnieuw over de fameuze Tobin-tax te hebben. Een voorstel voor een heffing op kapitaaltransacties gelanceerd op de top van Kopenhagen in 1995, maar dat werd afgeschoten door onder meer de Verenigde Staten. Iedereen keek dan ook reikhalzend uit naar de APEC-top (het economisch samenwerkingsverband van de Aziatische en Stille-zuidzeelanden) eind november. De stoere verklaringen van Mahathir werden echter niet in pasmunt omgezet. Integendeel. Er werd een akkoord bereikt over de verdere liberalisering van negen sectoren. De Zuid-Oost-Aziatische landen bevestigden daarbij expliciet hun trouw aan de vrijhandel ondanks hun moeilijkheden. Zij denken blijkbaar het verzet van de grootste slachtoffers de baas te kunnen: de werknemers die geconfronteerd worden met afdanking en dalende koopkracht. Het IMF heeft in de praktijk alleszins nooit veel interesse gehad voor die binnenlandse sociale problemen, wel veel met de mond beleden. Het instituut rekent op de automatische effecten van de heilige drievuldigheid: groei, liberalisering en mondialisering. Voor Renato Rugierro, de topman van WTO is het zo klaar als een klontje: meer werk komt er maar als de economie groeit. En groei komt er maar als we liberaliseren.

Ludo De Brabander

De 35 uren week ook in België !

De beslissing van de regering Jospin om tegen het jaar 2000 de wettelijke arbeidsduur te verkorten tot 35 uur zonder loonverlies kreeg reeds navolging in Italië. Wij verwelkomen deze belangrijke beslissingen. Ze zijn exemplarisch en verdienen al onze steun. Daarom mogen ze niet geïsoleerd blijven in een Europa dat zich eenmaakt. **Wij wensen dat de wekelijkse arbeidsduur ook in België massaal wordt ingekort.** De aanhoudende massawerkloosheid en de toename van precare arbeid maken ingrijpende maatregelen noodzakelijk en hoogdringend.

Samen roepen we de politieke vertegenwoordiging en de regering op een wettelijk initiatief te nemen. België mag in dit Europees gevecht niet onbreken! Vandaag geven de beleidskeuzes in Frankrijk en Italië en de nabijheid van de sociale top in Luxemburg ons de gelegenheid concreet stappen vooruit te zetten.

Waar wachten we op ?

Eerste lijst ondertekenaars (24/10/97):

- André Beauvois (reg. secr. ACOD Luik), Albert Faust (BBTK secr. Brussel-Halle-Vilvoorde), Georges Debunne, Karel Gacoms (fed. secr. CMB Noord-Brabant), Jean-Claude Galler (nat. secr. ACOD Gazelco), Gust Haverbeke (ACOD secr. Limburg), Raymond Oens (hoofd. del. BBTK Cockerill), Jean-Marie Piersotte (nat. secr. CNE), syndicale delegaties van Volkswagen in gemeenschappelijk vakbondsfront (ACV-ABW-ACLVB), Guy Tordeur (secretaris ACV verbond Brussel-Halle-Vilvoorde).
- Mateo Alaluf (prof. ULB, arbeidssocioloog), Jan Bundervoet (prof. KUL, arbeidsocioloog), Christian Hecq (DULBEA-ETE), Francis Holderbeke (Steunpunt WAV, KUL), Yvan Guillaume (prof. ULB economist), Danièle Meulders (prof. ULB, arbeidseconome), Robert Plasman (prof. ULB, econoom)
- Stephen Bouquin (staten-generaal van de arbeid), Eric Corijn (docent VUB, Charta 91), Jürg Schuppister (Euromarsen tegen werkloosheid en sociale uitsluiting), Ludo Abicht (Masereelfonds).

■ **35 UUR WERKWEK:** Ook de Griekse vakbond (600.000 leden) heeft bekend gemaakt zich voor de 35 uur week te zullen inzetten.

■ **32 UUR WERKWEK:** Het bedrijf Société Générale in Nantes (Frankrijk) en de vakbonden die 600 arbeiders vertegenwoordigen hebben beslist als proef voor drie jaar over te stappen niet naar de 35 uur maar naar de 32 uur werkweek in vier dagen.

Als besluit van de moeilijke onderhandelingen werd besloten de 32 uur uit te betalen aan 96 % van de 39 uur werkweek. De bijkomende vrije dag zal door de arbeiders vervolgens weg (maandag, dinsdag, woensdag, enz.) genomen worden om ieder om de vijf weken een verlof toe te kennen van de vrijdag tot en met de maandag.

■ **VIER DAGEN WEEK:** De christelijke werknemers beweging (C.W.B.) heeft zich, tijdens een recent congres, eveneens uitgesproken voor een vierdagen werkweek.

■ **WERKLOOSHEID:** Volgens de OESO (Organisatie voor Economische

Samenwerking en Ontwikkeling) zag de werkloosheid in juli 1997, in de lidstaten van de Europese Unie er als volgt uit:

Spanje 19,9 %, Frankrijk 12,6 %, Finland 12,5 %, Italië 12,4 %, Ierland 10,8 %, Zweden 10,5 %, Griekenland 10,4 %, Duitsland 9,7 %, België 9,6 %, Groot-Brittannië 6,9 %, Portugal 6,3 %, Denemarken 6,3 %, Nederland 5,7 %, Oostenrijk 4,5 % en Luxemburg 3,8 %.

■ **LOONVERSCHILLEN:** Norman Blacker, een van de grote bazen van het geprivatiseerde British Gas, zegde aan zijn arbeiders die 13.000 pond per jaar betaald werden en een loonsverhoging vroegen dat hun loon "abnormaal" hoog is in verhouding tot de markt. Voor hem was de markt positiever: zijn jaarlijks loon werd juist opgetrokken van 190.000 naar 250.000 pond.

■ **ANALFABETISME:** Uit een onderzoek dat uitgevoerd werd door de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) bij ongeveer 450.000 personen in de wereld en in bijzonder in de V.S. en in Europa (Groot-Brittannië, Duitsland, België,

Ierland, Zweden e.a.) blijkt dat minstens één vierde van de volwassen bevolking de minimum kennis niet bezit om zich correct in het dagelijks leven uit de slag te trekken, zo verklaren de onderzoekers. In Frankrijk zijn 3,3 miljoen (9 % van de bevolking) mensen in de onmogelijkheid het minimum te schrijven, lezen of tellen voor wat dagelijks noodzakelijk is. In Duitsland gaat dit bij de leerjongens tot 15 %. Groot-Brittannië neemt de eerste plaats in met 22% tussen de 16 en 65 jaar (28 % bij de vrouwen) tegen 19 % bij de mannen die niet in staat zijn twee geschreven informaties te vergelijken, een krant te lezen, een formulier in te vullen of een berekening te maken. Frappant is dan ook dat voor de personen van minder dan 37 jaar er 23 % zijn die amper kunnen lezen en 19% die niet kunnen tellen werkloos zijn. Het mag gezegd worden dat dit niet een van de mooiste kanten van het "zegevierend" kapitalisme is.

■ **EUROPESE UNIE:** Hierbij een overzicht van de wijze van financiering van de E.U. in % in 1996 (1) en het aandeel in de betalingen van de E.U. aan de lidstaten in 1996 (2) België: 3,9 % (1) - 3,1 % (2) - Denemarken: 1,9% (1) 2,3 % (2) Duitsland: 24,9 % (1) - 14,8% (2) Griekenland: 1,6 % (1) - 7,6 % (2) Spanje: 6,4 % (1) - 15,6 % (2) Frankrijk: 17,5% (1) - 17,7 % (2) Ierland: 1% (1) - 4,4 % (2) Luxemburg: 0,2 % (1) - 0,2 % (2) Nederland: 5,2 % (1) - 3% (2) Oostenrijk: 2,6 % (1) - 2,4% (2) Portugal: 1,2% (1) - 5,4% (2) Finland: 1,4 % (1) - 1,5% (2) Zweden: 2,8 % (1) - 1,9 % (2) Groot-Brittannië: 11,6 % (1) - 8,8% (2). Hierbij wordt duidelijk gemaakt waarom Duitsland en Nederland, die meer betalen dan ze terugkrijgen, hun bijdragen aan de E.U. willen vermindern.

■ **FRANCOFONIE:** 49 landen namen deel aan de top van de francofonie in Hanoi (Vietnam) wat een kwart van de lidstaten van de Verenigde Naties uitmaakt. Samen hebben ze 500 miljoen inwoners die echter allemaal geen Frans spreken.

Het Frans komt met 160 miljoen personen die deze taal spreken in de wereld op de 9de plaats van de wereldtalen die als eerste of tweede taal gebruikt wordt na China (Mandarijns): 975 miljoen, Engels 478 miljoen, Hindoe 437 miljoen, Spaans 392 miljoen, Russisch: 284 miljoen, Arabisch 225 miljoen, Bengali: 200 miljoen en Portugees: 184 miljoen.

Een blik op de 3 Baltische landen

Estland, Letland en Litouwen lijken wel in een verloren uithoekje van Europa te liggen, maar zo afgelegen is dat hoekje niet, en zeker niet in militaire termen: een vooruitgeschoven post van het westen, naast het hart van Rusland. Estlands EU-toetredingsaanvraag is al officieel aanvaard. De militaire integratie van beide landen in de Amerikaanse en NAVO-werking staat al ver.

Het zijn drie verschillende landen, die in verschillende mate te kampen hebben met problemen als: weggevallen afzetmarkten, sterk duale samenleving, corruptie, nationalisme, ... en die als winstobject dienen voor vooral Scandinavische en Duitse ondernemingen. In verschillende mate, of zoals dat in de Baltische volksmond zelf heet: de Esten werken er het doelmatigst heen, de Letten willen pathetisch hard, en de Litouwers - die blijven nog wat in de bossen.

De regio

Ten oosten grenzen Estland én Letland aan Rusland, Letland én Litouwen aan Wit-Rusland (een land dat door het IMF geboycot wordt omdat president Lukassenko niet compleet anti-sociaal wil gaan, en wat nauwe banden met Rusland nastreeft); Litouwen grenst bovendien aan Polen én aan het Russische gebied (Kaliningrad) - voor transit vraagt het de Russen dolle prijzen!

De drie landen liggen aan de Oostzee en hebben elk (traditioneel) hun eigen blikrichting. Estland kijkt heel duidelijk naar de - verwante - Finnen, voor wie het "ons eigen goedkope-loonlandje" geworden is. Letland was altijd al meer Duits en Zweeds gericht, en dat is nu weer zo. Litouwen is meer op Midden-Europa gericht.

De ramp met de "Estonia"-veerboot toonde aan wat er gebeurt met schepen die om te besparen uitgevlagd worden (van Finland of Zweden naar Estland of Letland): sociale of veiligheidsregels bestaan amper in het wilde kapitalisme!

Tussen de drie landen lopen ook goed bewaakte grenzen, ook al vormen ze samen, voor buitenlandse leveranciers, één gezamenlijk afzetgebied. De Litouws-Poolse verhoudingen zijn koel. T.a.v. Rusland en de GOS-staten geldt: met jullie hebben we niks te maken!

800 jaar onderdrukking

Vanaf ±1180 werden de Baltische volkeren met bruto geweld door Duitse priester-troepen overvallen om ze te kerstenen; Estland en Letland werden

eeuwenlang net als West-Litouwen en Noord-Polen door de Duitse of de Lijfse Orde beheerst, een gewapende monnikenorde. Het Litouws-Poolse rijk kende hoogtepunten maar ging - mét Polen - smadelijk ten onder. Hier en daar was het onder de Zweden eventjes herademd, maar toen de Russische tsaar in de 18de eeuw binnenviel werden alle voorrechten van de (vooral Duitse) landadel hersteld. Begin 19de eeuw werden de boeren tot "vrije lijfeigenen" - zij hadden tal van verplichtingen, de landeigenaar niet meer. De landstaal werd (uiteraard) onderdrukt.

Bruto Binnenlands Product (B.B.P.) per inwoner in % van het gemiddelde van de Europese Unie	
Estland	23 %
Letland	18 %
Litouwen	24 %

Na de Oktoberrevolutie van 1917 - waaraan o.m. de Letse Rode Schutters actief deel hadden - werden de drie landen onafhankelijk. Het waren Duitslands zogenaamde "aardappelrepublieken" (net als de VSA in hun achtertuin hun bananenrepublieken hadden), die arm waren en stil moesten zijn. Alleen de rijken konden het goed hebben, zoals bijv. te zien is in de talloze *Art Nouveauegevels* van Riga.

De drie landen evolueerden snel naar een dictatuur. In 1926 al, amper zes maand na een stembuszege van de linkerzijde, greep in Litouwen *Tauto vadas* (Vader van het volk) Antanas Smetona de macht en richtte een soort *corporatistische* staat in zoals Salazar dat ook in Portugal had gedaan (nog extremer waren premier Voldemaras' *Ijzeren wolven*). In 1934 pleegde de Letse president Karlis Ulmanis samen met het leger een staatsgreep en werd *vadonis* (Leider) van een autoritair regime. In Estland is het premier Konstantin Pats die in 1934 de parlementaire democratie afschaft.

In de herziene versie van het Duits-Russisch niet-aanvalsverdrag houdt Hitler voorlopig zijn handen van de Baltische landen af. In juni/juli 1940 worden de drie landen onder zware

druk, ook van de plaatselijke communisten die praktisch altijd verboden waren geweest, een deel van de Sovjet-Unie. De Siberië-deportaties waren nog maar pas begonnen, in juni 1941, toen de nazi-legers binnenvielen. De hele oorlog lang hebben in de drie Baltische landen tal van officiële medeplichtigen samen met de SS moordpartijen uitgevoerd tegen joden en zigeuners, tegen Russen en communisten. Daarbij namen de Duits-Balten, afstammelingen van de eeuwenoude onderdrukkende landeigenaars, vaak het voortouw.

De drie landen hoorden bij de allerlaatste delen van de Sovjet-Unie die bevrijd werden (de slag om Koerland is alombekend). De nationalistische strijders - die in de oorlog samen met de SS opgetrokken waren - bleven vanuit de bossen als "Woudbroeders" voortvechten en leverden nog tot in 1953 gewapend verzet, totdat de KGB hen allemaal uitgeschakeld had.

Pas in de Sovjet-tijd kregen ook de gewone werkende mensen van stad en platteland het redelijk. De drie landen hoorden bij de welvarendste van de hele USSR, met moderne industrie en landbouw. De bevolking was - soms sterk - gemengd, en er waren telkens twee officiële talen: de landstaal én Russisch (als Unietaal).

Aan de ineensstorting van de Sovjet-Unie werkten de (door Gorbatsjov weer toegelaten) Baltische nationalistenvan harte mee. De 3 landen verklaarden zich onafhankelijk, los van het GOS. De levensstandaard van de werkende bevolking ligt erg laag omdat er geen vervanging komt voor de verloren gegane afzetmarkten: de USSR had een geïntegreerde economie gekend, met op mekaar afgestemde republieken, maar dat werd nu allemaal doorgesneden.

Estland

Eesti Vabariik - de Republiek Estland - telt 1,57 miljoen inwoners, 35/km², 71% stedelingen w.o. 472.000 in de hoofdstad Tallinn. 61% van de inwoners "zijn Esten" (d.i.: Eststalig), de Russen zijn met 30,3% de tweede groep en leven

vooral in steden en industriegebieden. Ests is de enige officiële taal en het lutheranisme de overwegende godsdienst. Één Estse kroon is zowat 2,8 BEF.

Naast de - betrekkelijk dure - veeteelt en de visvangst wordt naar méér graan, gewassen en groenten gestreefd. Lichte en voedingsindustrie overwegen nog, de regering wil meer nadruk op chemische, papier- en cellulose-nijverheid. Het land brengt zijn eigen stroom voort door het - enorm milieuvervuilende - opbranden van oliehoudende leisteen, en begint meer en meer andere brandstoffen in te voeren. Voornaamste uitvoerproducten waren tot nu toe hout, textiel en elektriciteit, met als partners vnl. Finland (30%), Rusland (22%), Zweden en Duitsland; de importcijfers zijn: Finland 33,7%, Rusland 17%.

President is Lennart Meri. Premier Tiit Vahi leidt een "centrum-rechtse" regering - een coalitie van de *Koonderakond* (Uniepartij), de (agrarische) *Maaerkonnad* en de (liberale) *Reforraerakond* - in een sfeer van voortdurend gebekvecht, geregelde schandalen en zelfs aftredens van corrupt bevonden ministers. De begroting sluitend houden is de grote regeringsbetrachting, waarbij sociale uitgaven het meestal moeten afleggen tegen uitgaven die het kapitaal, de beurs, de *Europese Unie* of de NAVO gunstig moeten stemmen.

Er zijn ook oppositiepartijen, met name de sociaal-democraten en socialisten (*Eesti Sotsialistlik Erakond*) die vooral bij de Russische bevolking gehoor vinden - evenals rasechte fascist. De (kleine) *Eesti Kommunistlik Erakond* is niet verboden.

Letland

Latvijas Republika - de Republiek Letland - telt 2,68 miljoen inwoners, 42/km², 71% stedelingen w.o. 898.000 in de hoofdstad Riga. Slechts 52% van de inwoners "zijn Letten", de Russen zijn met 34%, vooral in de steden - in Riga zijn ze zelfs met 55%. Lets is de enige officiële taal, en buiten het meer katholieke Oosten overweegt het lutheranisme. Één Letse lats is zowat 58,- BEF.

De Letse landbouw is al flink geprivatiseerd, waarbij de kleintjes eruitgebonjourd werden met enkele *lati* voor hun *privatiseringsbon*, bij gebrek aan voldoende kapitaal. Graan, vlees en zuivel vormen met hout en allerlei industrieproducten de belangrijkste uitvoerproducten. Rusland is 's lands grootste afnemer, maar bij de westerse klanten staat België met 14,3% op de

vierde plaats (na Nederland 22%, Duitsland 16% en Zweden 14,5%); importcijfers zijn Rusland 41%, Duitsland 36%, Zwitserland 7,5%, Zweden 7%, Finland 5%. Letland produceerde in de Sovjet-tijd enorme hoeveelheden bestelwagens, spoorwagens, goede huishoudelektra, telecomtoestellen, enz.; de regering wil méér op textiel en bouwgrondstoffen mikken. Energiebronnen bezit Letland niet, en het moet dan ook peperdure olie- en gasrekeningen betalen.

President is Guntis Ulmanis. Premier Guntars Krasts leidt sinds juli 1997 een nieuwe en bijzonder wankelende "centrum-extreemrechtse" regering van dezelfde coalitiepartners (na het aftreden van Andris Skele die geen sluitende begroting kon indienen): de rechtse *Latvijas Ceds* (*Letlands Weg*), de extreemrechtse (!) *Tēvzēmai un Brīvībai/LNNK* (voor *Vaderland en Vrijheid*) en de centristische *Demokrātiska Partija 'Saimnieks'* (*Eigenaarspartij*). Deze laatste partij wil bijv. het minimumloon omhoog; haar beide partners weigeren omdat de begroting dat nu al niet toelaat.

Er zijn ook oppositiepartijen, bij de Letten vooral de *Nacionālā Konservatīvā Partija* en de nazi-gezinde (!) *Tautas Kustība Latvijai*, waarover verderop méér, en bij de Russen de *Latvijas Socialistiskā Partija* (wier leider Alfreds Rubiks in 1995 tot 8 jaar veroordeeld werd voor zijn deelname aan de 'staatsgreep'-farce van 19 augustus 1991, net vóór Jeltsins ware staatsgreep). De *Latvijas Komunistiskā Partija* is verboden, hoewel actief in de grote proletarische centra van Riga, Daugavpils e.a.

Litouwen

Lietuvos Respublika - de Republiek Litouwen - telt 3,73 miljoen inwoners, 57/km², 68% stedelingen w.o. 593.000 in de hoofdstad Vilnius. 80% van de inwoners spreken Litouws, de Russen zijn met 9% en de Polen met 7%. Naast Litouws als officiële taal hebben ook de minderheden eigen onderwijs, cultuur, media enz. Het katholicisme overweegt zeer duidelijk in dit land. Één Litouwse litas is zowat 9,2 BEF.

Litouwen is vooral een landbouwland en op veeteelt en zuivelproductie gericht en wil zijn bestaande - vooral lichte - industrie uitbreiden. Het kan eigen stroom produceren en uitvoeren - helaas met de betwiste atoomcentrale van Ignalina, van het Tsjernobyl-type; andere energiebronnen zoals voor de traditionele krachtcentrales moeten in-

gevoerd worden. Uitvoerpartners zijn Rusland 64%, Oekraïne 15%, Duitsland 13% en Polen 8,6%; de importcijfers zijn Rusland 24%, Duitsland 7,5%, Kazakstan 7% en Wit-Rusland 4,5%.

President is de "centrum-linkse" ex-communistenleider Algirdas Brazauskas (die al bij 's lands tweede verkiezingen de als corrupt bevonden nationalist Landsbergis versloeg). Premier Gediminas Vagnorius leidt een "centrum-rechtse" regering van *Sajadis* (*Verbond*) en *Centro Sajunga* (Centrumbond), waarbij de begroting rond krijgen het grote probleem is.

Als oppositiepartij is er vooral Brazauskas' *Lietuvos Darbininku Demokratine Partia* (*Democratische Werkerspartij van Litouwen*), naast een hele resem kleinere en plaatselijke partijen, w.o. ook diverse fascistische, ook bij de minderheden. De (kleine) *Lietuvos Komunistu Sujunga* is verboden en haar secretaris voor lange jaren in de gevangenis (voor de gebeurtenissen van januari 1991).

De minderheden

De Russische bevolking is vooral proletarisch, geconcentreerd in grote steden en industriegebieden, vooral in Letland en Estland, met Riga als enige echte grote arbeidersmetropool in de Baltische landen. Zonder burgerrechten is men monddood. Het verwerven van die burgerrechten gaat niet makkelijk.

Het moeilijkst is Estland, waar de Russen twee jaar kregen om via allerlei proeven te bewijzen dat zij goede Estse staatsburgers wilden worden; een grondig taalexamen hoorde daarbij. "Zoniet zouden ze massaal het land uitvliegen, tegen 1996". Dat kon niet collectief gebeuren: door het verzet van de mensen; door de weigering van de Russische regering om mee te werken; en doordat het voor het kapitaal wel handig is dat er zoveel - onderbetaalde - tweedeklasse-burgers zijn. De - beperkte - minderheidsrechten zijn uitdovend. 'Russische' woongebieden worden quasi niet verzorgd (geen straatnaamborden en vaak zelfs geen stroom) bij gebrek aan kiezers.

In Letland is de Russische bevolking zo groot dat zelfs de Letse rechterzijde en extreemrechts er niet omheen konden en samen met een "Russische" partij als de *DP Saimnieks* - de partij van de 'Russische' kleine bourgeoisie - de regering moesten maken. De minderheidsrechten zijn wankel, er zijn ook

heel wat fanatieke Letse taalmilitanten. De leuze is duidelijk: assimileren of oprotten! Maar voor assimileren heb je werk en/of geld nodig, en voor oprotten moet je wel weten waarheen.

Litouwen heeft een kleinere buitenlandse bevolking en geeft zijn minderheden (Russen en Polen) culturele rechten. Litouwse én Poolse nationalistische zorgen wel voor geregelde incidenten.

In de drie Baltische landen ondergaat de Russische bevolking alle soorten van pesterijen.

Maar in Rusland zelf is het natuurlijk nog véél erger gesteld, en op dat afschrikwekkende voorbeeld rekenen de overheden in de drie landen om de Russische onderdanen wat koest te houden.

Wankele democratie

Fascistische partijen, organisaties en drijfveren zijn er in alledrie de Baltische landen, maar het meest van al in Letland: tot in de regering toe. Zowel nationalisme als antisovjetisme zijn daarbij algemeen gedeelde ideologische vooropstellingen.

Zie je bijvoorbeeld een "verzets-ereplaats", dan gaat het niet om de oorlog tegen de Duitse nazi-bezitters maar om de gevechten die hier van 1944 tot 1953 woedden tussen enerzijds de Sovjettroepen (KGB) en anderzijds de woudbroeders (*Metsavennad, Meza biedri, Giriu brolys*), die in meerderheid recht uit de nazicollaboratie stamden en die jarenlang met toenmalige CIA-steun rechtgehouden werden.

Uiterst-rechtse partijen bestaan in elk van de drie Baltische landen, en bij elk bevolkingsdeel.

In Estland zijn tientallen groepjes actief, w.o. Tiit Madisson's ERK (die voorjaar 1996 nog een poging tot staatsgreep pleegde - maar naar eigen zeggen "niet ernstig") en - bij de Russen - de EURP met zijn agitatiekrant de "M-E Pycckuu Terezpao". Samen is extreem-rechts goed voor 5 à 6%.

In Letland is nationalisme en populisme zeer verspreid. De nationaal-conservatieven (zowel die van *Tevzemaï un Brivibai*, met 15% en 15 zetels, als de 'harden' van de LNNK, de *Letse Nationale Onafhankelijkheidsbeweging*, met 6% en 8 zetels) zitten in (en drukken op) de regering. Daarnaast is er dan nog de *Tautas Kustrba Latvijai* (Volksbeweging voor Letland) die zich ook *Zigerista Partija* noemt, naar de oprichter Johann

Zigerist, een Duitse neo-nazi-immigrant (uit de meest extreme der Duitse nazi-groepen, de FAP) die amper Lets praat: 15% van de stemmen in 1995, 17 zetels. Samen mag extreem-rechts rekenen op een 40%!

In Litouwen zijn verschillende extreem-nationalistische organisaties en partijen actief, w.o. de *Lietuviriu, Nacionaline Partija 'Jaunoji Lietuva'* (de jong-Litouwse) met 4% in 1996. Samen is extreem-rechts goed voor een 10%.

In twee van de drie landen - Letland en Litouwen - is de communistische partij verboden. In beide landen zitten leidinggevende communisten voor lange jaren in de gevangenis. Het dwingt die partijen in de clandestiniteit, maar het zorgt er ook voor dat niemand het beruchte "nieuwe éénheidsdenken" - de overgang naar het kapitalisme - openlijk in vraag durft te stellen, uit angst voor communist versleten te worden. Er zijn bedenkingen die je op straat voortdurend hoort (de tijd van nu wordt op een aantal punten negatief vergeleken met de tijd van toen, bijv. op inkomen, werkzekerheid, huisvesting, ...); maar door de anticommunistische zelfcensuur neemt geen enkele krant of politieke kracht die over.

Zorgwekkend inzake democratische toekomst is ook de sfeer van corruptie en schandalen die in elk van de drie landen rond de regeerders hangt, en altijd i.v.m. onterechte toeëigeningen (diefstal) n.a.v. het privatiseringsverloop. In alle drie de landen zijn rege-

ringen wankel, moeten voortdurend ministers aftreden, en is er voortdurend gebekvecht omdat de inkomsten veel te klein zijn (ook daar weigert de regering het geld te halen waar het zit...).

EG en NAVO

De Baltische landen hebben, nu ze zelfstandig en kapitalistisch zijn, nood aan goedkope leveranciers en goede afzetmarkten. Ze krijgen echter dure producten en vinden voor de hunne amper afzetmarkten. In Europa sluiten de EU-rangen zich, en de landen zijn dan ook zowat gedwongen om zich daarop te richten.

Estlands EU-kandidatuur is door de EU in overweging genomen. Letland en Litouwen echter "moeten hun huiswerk nog wat beter maken": ze zijn administratief en structureel blijkbaar nog niet dicht genoeg bij de EU-normen (ze hebben ook niet dezelfde steun als de Esten van grote broer Finland, zelf onlangs een EU-lidstaat).

"Hun huiswerk maken", dat betekent een sluitende begroting, mét de nodige prioriteiten (voor het kapitaal), de nodige afschaffingen van werknemersrechten uit het Sowjet-tijdperk, e.a. Het betekent ook: zorgen dat je in de NAVO komt. Dit laatste is voor de rechtse regeringen op zich geen punt: zij zijn even anti-Russisch als de NAVO. De moeilijkheid ligt elders: om NAVO-lidstaat te zijn moet je zélf voor je eigen (hypermoderne) bewapening betalen. En voor drie landen waar de bodem van de staatskas steeds doorschemert ligt dat moeilijk.

De specifiek anti-Russische oriëntering van het Baltisch beleid bleek onlangs nog toen de leider van de Estse geheime diensten een fiere balans maakte van de werkzaamheden van zijn dienst, die bijna geheel tegen de KGB-opvolger OCG (FSB) gericht is.

Tussen Washington en de drie regeringen zijn er al tal van contacten. Eind 1997 moest een topontmoeting van de 4 staatshoofden, mét president Clinton, in kannen en kruiken zijn. Op die ontmoeting zal dan - als het kan - de Baltische NAVO-toetreding aangekondigd kunnen worden.

Voorwaarde is en blijft: betalen voor je militaire uitrusting. De Letse generaal Didzis Nimants verbleef twee jaar als waarnemer bij de *Shape* in het Belgische Casteau bij Mons, en stelt vol verlangen: "Wat wij nodig hebben is uitrusting voor oorlogslui!" Dat kost veel geld.

Voor het minst arme van de drie landen, Estland, gelden daarbij volgende cijfers: voor modernisering van de strijkrachten moet 1,2 à 1,5 miljard kroon besteed worden: 8 à 10% van de rijksbegroting van 15,15 miljard kroon, of 2% van het Bruto Binnenlands Product à 60,15 miljard EEK.

Duw ze in de NAVO!

Interessant om zien is hoe de Baltische landen langs alle wegen in de richting van de NAVO en de VSA geduwd worden. De VS zelf onderhouden een *military to military contact group*: hoge VS-officieren die permanent als *advisers* bij de legerleiding van Estland én Letland gedetacheerd zijn. Ook Duitse hoge officieren spelen een soortgelijke rol.

Grensbewaking is daarbij een belangrijke taak, en daarbij oefenen de drie landen concreet (zoals in de fameuze Erna-maneuvers van augustus jl.) met Duitse, Deense, Zweedse, Finse en Britse militairen.

Baltische militairen uit de 3 landen oefenen geregeld in manoeuvres met NAVO-partners, vooral uit de VS en/of Duitsland, eerst elders (VSA in 95, 96, 97; Denemarken 95, 97; Duitsland 96; Tsjechië 96; Noorwegen 97; SFO-deelname in Joegoslavië in 97) en nu al in Letland en Estland zelf: *Baltic Challenge*

96, 97. Deze manoeuvres simuleerden ... miljoenen vluchtelingen uit het Oosten ("*door massale overstromingen*") die in bedwang gehouden moesten worden.

Medio 97 kwam generaal Klaus Naumann, voorzitter van het militair comité van de NAVO, n.a.v. de *Baltic Challenge-maneuvers* op werkbezoek in Letland en Estland. Het was al zijn tweede bezoek: de vorige keer als leider van de Duitse *Bundeswehr*. Nu had hij zware gesprekken met de legerleider van Estland, generaalmaajoor Johannes Kerts, en die van Letland, Juris Dalbins. De heren verwachtten een NAVO-uitbreiding tegen 1999.

Een idee dat bij die gelegenheid door de Estse militairen naar voor gebracht werd was dat van een *Baltisch defensiecollectief*. Dat zou meteen een voorloper kunnen worden van een volgende regionale onderverdeling van de NAVO ... later.

Het valt op dat de Litouwers wel meedoen, maar toch weer niet hun eigen land als manoeuvre terrein uitleenden. Ze zullen nog een tijdje *in de bossen blijven*, zoals dat heet - allicht totdat de patstelling tussen de *linkse* president en de *rechtse* regering opgelost zal raken. Allicht in 1999...

YVAN GROSJEAN, 12.12.97

Japanse biologische wapens tegen China

Kort geleden legde de 85-jarige Yutaka Mio voor de rechtbank van Tokyo, als eerste Japanse getuige, een verklaring af over de biologische oorlogsvoering van Japan tegen China in de jaren 30. De voormalige politieofficier van het keizerlijk leger bevestigde dat er experimenten werden uitgevoerd op burgers. Mio vertelde de rechters hoe hij, in het door Japan bezette Mandsjoerije, mensen moest aanhouden en naar de beruchte "eenheid 731" overbrengen. Ziekenhuizen waar proefnemingen op mensen werden uitgevoerd? De verantwoordelijkheid voor deze feiten is nog altijd een twistpunt tussen Japan en zijn Aziatische burens, in bijzonder China.

De oorlogsmisdadigers, verantwoordelijken van "eenheid 731" werden na de oorlog nooit verontrust, laat staan berecht. Uit een recent onderzoek blijkt dat hierover een geheim akkoord bestond tussen Japan en de V.S. Mio wees er op dat door een sterke geheimhouding niemand precies wist wat zich in de "doodsfabrieken"

afspeelde, maar dat hij later vernam dat wie er binnengebracht werd er nooit uit terugkeerde.

Tot de "experimenten" behoorde eveneens het dissecteren van mensen zonder verdoving. Door de eenheid werden ook ziektekiemen uit vliegtuigen gedropt die epidemieën veroorzaakten in Chinese dorpen.

Mio wil nu zijn verantwoordelijkheid opnemen en is lid van de organisatie die de eisen van Chinese slachtoffers steunt en wil dat Japan uitkomt voor de gepleegde misdaden. Mio wijst er eveneens op dat hij uit extreem rechtse hoek doodsb bedreigingen krijgt maar zegt dat dit hem niet deert. Hij vindt het echter erger dat tophistorici en politici de feiten blijven ontkennen.

Voor enkele maanden verklaarde de Japanse hoogleraar Osamu Fujimoto dat hij destijds plannen heeft gevonden van het keizerlijk hoofdkwartier waaruit bleek dat een groot biologisch en chemisch offensief tegen China gepland was. (ads)

Wist je dat...

... de discriminatie van migranten op de Vlaamse arbeidsmarkt bijna 40 % bedraagt daar waar het in het Waals gewest slechts om 27 % en in het Brussels om 34,1% gaat.

... dat op onze aarde met zijn 5 miljard mensen er 500 miljoen comfortabel leven en 4,5 miljard met armoede geconfronteerd worden.

... de inkomsten van de 358 rijkste mensen in de wereld, miljardairs in dollars, hoger is dan het jaarlijks inkomen van de helft van de wereldbevolking d.w.z. 2,6 miljard.

... de V.N.-organisatie voor handel en ontwikkeling er kort geleden op gewezen heeft dat het inkomen van de groep van de "zeven" in 1965 twintig maal hoger lag dan in de ontwikkelingslanden maar dat dit in 1995 reeds tot 38 maal gestegen was.

... in het rijke West-Duitsland het aantal bijstandstrekkers meer dan verdubbelde en dit van 922.000 naar 2.269.000 en dat, tijdens dezelfde periode, het aantal miljonairs in marken opliep van 67.000 naar 131.000. Bovendien blijkt 5 procent van deze gezinnen meer dan 1/3 van het privé-eigendom te bezitten.

... het internationaal goederenexport vandaag dagelijks 5.350 miljard dollar (1 dollar 35 frank) bedraagt, de buitenlandse investeringen 350 miljard dollar maar de internationale financiële transactie (wisselmarkten) oplopen tot 1.500 miljard dollar.

... zwart Afrika naar schatting 600 miljoen inwoners telt waarvan ruim 40 procent het moeten stellen met één dollar per dag.

... in Zuid-Afrika, zelf als men het "informeel circuit" meerekent 33 % van de actieve bevolking zonder werk zit waarbij, wanneer men enkel rekening houdt met de zwarte Zuid-Afrikanten, de werkloosheid oploopt tot 50 %.

... Bangladesh 120 miljoen inwoners telt en er jaarlijks 2,5 miljoen Bengalezen bijkomen terwijl het gemiddelde jaarlijks inkomen slechts 8.000 fr. per inwoner en per jaar bedraagt.

... uit een verslag van de Wereldvoedselorganisatie (FAO) blijkt dat de kindersterfte in Irak tengevolge van het embargo gestegen is van 61 op 1000 in 1990 naar 117 op 1000 in 1995.

Tony Blair op heterdaad betrap

Tony Blair, de leider van de "nieuwe" Labour en Brits premier heeft zich tijdens zijn verkiezingscampagne en nadien als de man met de "propere handen" voorgesteld.

Ook in de media werd Blair als de man van "de nieuwe politieke cultuur" aangekondigd.

Plots blijkt uit volgende affaire, dat het allemaal maar schijn was.

- 1) In januari 1997 ontving Tony Blair van Bernie Ecclestone - de mandarijn van de Britse Formule 1 - een miljoen pond (± 57 miljoen) voor de kiescampagne van zijn partij.
- 2) Tijdens de campagne engageerde Blair zich om de publiciteit voor tabak op de autocircuits van de formule 1 te zullen verbieden.
- 3) De verkiezingen voorbij begeeft Bernie Ecclestone zich naar Downing Street 10 om er Blair te ontmoeten en een nieuwe "gift" aan te kondigen.
- 4) Veertien dagen na deze ontmoeting kondigt premier Blair aan dat hij afziet van zijn verkiezingsbelofte.

Na de heftige reacties van de openbare opinie, de media en de politieke middens klopte Blair op zijn borst en beloofde het geld te zullen teruggeven, en een initiatief te zullen nemen om een oplossing te vinden voor wat hij het moeilijke probleem van de partij-financiën noemt.

De misstap van de premier zal tot nadenken stemmen. (ads)

Algemene vergadering van de Verenigde Naties

Op 5 november heeft de algemene vergadering van de Verenigde Naties zich eens te meer beraden over het Amerikaans embargo tegen Cuba. Met 143 stemmen werd een resolutie goedgekeurd waarin een einde geëist wordt van het economisch handels- en financieel embargo van de V.S. tegen Cuba. Zeventien landen onthielden zich bij de stemming en drie landen stemden tegen: de V.S., Israël en Oezbekistan. De algemene vergadering van de V.N. heeft eveneens, met een grote meerderheid (139 landen) op donderdag 13 november de kolonisatiepolitiek van Israël in Cisjordanië, en bijzonder in Oost-Jeruzalem veroordeeld.

De V.S. en Israël stemden tegen en 13 landen onthielden zich bij de stemming over deze resolutie die door Ara-

bische landen werd ingediend.

De vergeten moord op Enrico Mattei

Vijfendertig jaar geleden was Enrico Mattei, de voorzitter van het Italiaanse E.N.I. (de nationale petroleumgroep) op 27 oktober 1962 het slachtoffer van een vliegtuigongeluk... Velen dachten aan een afrekening, een moord, maar de officiële kringen trokken dit in twijfel en lieten de zaak rusten.

Mattei had de E.N.I. uitgebouwd tot een machtig bedrijf en aarzelde in die tijd niet om, ten einde de concurrentie van de Internationale petroleumgroepen het hoofd te bieden, handel te drijven met de toenmalige Sovjetunie. Herhaalde malen werd er op gewezen dat Mattei, de piloot en een Amerikaans journalist die in het vliegtuig zaten, eigenlijk het slachtoffer waren van een bomaanslag. Het zou tot 1994 duren vooraleer een ernstig onderzoek naar de feiten geopend werd. Eindelijk is het zover. Het staat onweerlegbaar vast dat het vliegtuig van Mattei door een bomaanslag is neergestort.

Het is nu afwachten of nu ook de achtergronden, de daders en de opdrachtgevers, aan het licht zullen komen. (ads)

Israël / Twee maten en twee gewichten

Het Israëliësch Centrum voor mensenrechten in de bezette gebieden "B'tselem", berekende dat in Oost-Jeruzalem, het Arabische gedeelte, tussen 1967 en 1995 bijna 38.000 woningen voor zo'n 160.000 Israëli's werden gebouwd en dat nog eens 8.500 huizen in de planning zijn voorzien.

De mogelijkheden voor de Palestijnen om in Oost-Jeruzalem woonruimte te vinden steken hier schril bij af. Volgens een recent rapport van de International Federation of Human Rights League (F.I.D.N.) werden er vorig jaar in totaal 150 bouwvergunningen, voornamelijk voor renovatie of uitbreiding, aan Palestijnen uitgereikt. De gemiddelde wachttijd op een vergunning is vijf jaar en deze kost 20.000 dollar.

Huizen van mensen die, het lange wachten moe, zonder vergunning bouwen, renoveren of uitbreiden, worden zonder pardon vernietigd. De F.I.D.N. wijst er op dat dit gemiddeld vijftig maal per jaar gebeurt. Over mensenrechten gesproken...

Anatoli Tsjoubais de boezemvriend van Jeltsin

Vice-eerste minister en minister van financiën Tsjoubais is in Rusland het brein achter de economische hervormingen, lees slinkse privatiseringen.

Tsjoubais, de beste vriend van Jeltsins dochter, speelde bij de presidentsverkiezingen een belangrijke rol door o.m. generaal Lebed met beloftes op sleeptouw te nemen om de communistische kandidaat Zjoeganov te verslaan. Tsjoubais wist ook Jeltsin te overtuigen om een van zijn tegenstrevers, de zakenman Boris Berezjovski, voorheen de voorzitter van het veiligheidscomité, aan de kant te zetten.

De jonge Turk Tsjoubais, die zich als "de zuivere" vooropstelt, werd nu echter op heterdaad betrap. De journalist Alexander Mirikine heeft namelijk bekend gemaakt dat Tsjoubais met vier medewerkers, een som deelde van 450.000 dollar voor het schrijven, voor rekening van een uitgeverij afhankelijk van de Unexim bank, van een boek met als naam "De geschiedenis van de privatisering in Rusland".

Tsjoubais werd reeds vroeger beschuldigd hogervernoemde bank bevoorrecht te hebben bij de grote privatiseringen die schandaal verwerkten (Svaninvest en Norilsk-Nickel).

In verband met deze schandalen werden de medewerkers van Tsjoubais, Alexander Kozakov, de minister van privatiseringen Naksin Bojko en de directeur van het bureau voor faillissementen Pjot Mostovojt onder druk van het parlement, aan de kant gezet. Tsjoubais zelf werd zijn post van minister ontnomen maar begrijpe wie kan door Jeltsin als vice eerste minister behouden. (ads).

Werkloosheid in Europa

In september 1997 bedroeg de werkloosheid in de lidstaten van de Europese Unie: 3,7 % Luxemburg, 4,5 % Oostenrijk, 5,6 % Nederland, 5,8 % Denemarken, 6,1 % Portugal, 6,6 % Griekenland, 7 % Groot Brittannië, 9,5 % België, 9,8 % Zweden, 10 % Duitsland, 10 % Ierland, 12,1 % Italië, 12,6 % Frankrijk, 13 % Finland en 19,9 % Spanje.

Hierbij moet rekening gehouden worden dat, o.m. door de manipulaties met de deeltijse arbeid in Nederland en Groot Brittannië d.a. landen) de cijfers vervalst zijn.

EU - Spanje: Baskisch opiniedelict

- Praten met mr. P. Bekaert (internationaal waarnemer) -

Mr. P. BEKAERT is een advocaat, die tegelijk ook mensenrechtenactivist is. In pers en tv is hij geen onbekend figuur en evenmin voor "Vrede". In oktober behoorde hij tot de groep internationale waarnemers op het proces tegen de drieëntwintig koppen tellende leiding van de Baskische partij Herri Batasuna

- Kan u in de traditionele "twee woorden" zeggen waarover het gaat? Herri Batasuna is een links-nationalistische partij in Baskenland, die naar autonomie streeft. Ze hebben geen voorzitter, wel een collectief bestuur, democratisch verkozen, dat de "Mesa" (tafel) noemt. Naar aanleiding van de parlementaire verkiezingen van 1996 heeft de Mesa besloten een video te verspreiden van de Eta. Daarop zijn drie Eta leden te zien, die een vredesvoorstel aan de Spaanse regering doen. Noch regering, noch pers hebben ooit gereageerd. Die video werd verspreid via diverse kanalen zoals voordrachten, conferenties, meetings en ook individueel. In 1996 is de Mesa daarvoor aangeklaagd door het openbaar ministerie omwille van zogenaamde banden met gewapende bendes, "collaboration con bandas armadas". Daarbij komt dat ze ook vervolgd worden voor twee perscommuniqué's na twee aanslagen. Een dagblad publiceerde, buiten hun wil om, een interne nota waarin ze de strategie van de partij uiteenzetten. Ze worden dus niet vervolgd voor het plegen van materiële daden of het leveren van wapens, enkel voor het verspreiden van een bepaalde opinie.

- Hoe kwam u daar als observator terecht?

Zoals u weet ben ik in 1979 op observatiezending geweest in Baskenland in opdracht van de "Liga voor Mensenrechten". Ik heb in '84 ook twee Eta-militanten verdedigd voor het Hof van Beroep in Antwerpen en in 1996 het echtpaar Moreno Garcia. Zo beschouwt men mij dus in Baskenland als mensenrechtenactivist, als advocaat, die de Baskische zaak kent. Met een vijftwintigtal anderen, juristen en/of deskundigen werden we dus als observatoren uitgenodigd.

- Uit welke hoek kwamen die waarnemers.

Men spreekt niet over ideologie, ze kwamen uit alle hoeken, Mgr. Gaillot, Germain Dufour van Ecolo, een socialistisch afgevaardigde. Niet de ideologie was maatgevend wel het engagement op vlak van mensenrechten.

- En wat drijft hen voor de Basken op

te komen.

Ik wil duidelijk stellen dat ik niet opkom voor de Basken als dusdanig, zoals u weet ben ik sinds 1975 actief in de Liga voor Mensenrechten en heb mij met meer ingelaten dan volksminderheden. Vraagt men mij morgen - ik zeg maar wat - naar Parijs of Berlijn te reizen, dan ga ik daar heen. Hier gaat het om een zeer uniek feit in de Europese Unie, waarbij het collectieve bestuur van een politieke partij voor een rechtbank gedaagd wordt voor het uiten van een politieke mening. We staan hier ook voor een inbreuk op de scheiding van de machten, een beknootten van de rechten van een wettig gekozen democratische partij.

- Wat is in Baskenland nu, wat H.B. betreft, de huidige stand van zaken? Het proces heeft een vijf weken in beslag genomen, waarvan ik een zevental dagen aanwezig was. Niet altijd op het proces omdat er niet elke dag een zitting was. Wanneer ik op 6 oktober aankwam was de sfeer grimmig en gespannen. Na het horen van de pleidooien had ik mijn twijfels over het inmiddels uitgesproken vonnis, zeven jaar gevangenis voor alle beklaagden. De advocaten hebben vnl. juridisch en niet politiek gepleit. De veroordeelden hebben beroep aangetekend.

- Verstaat u Spaans?

Voldoende om de juridische draad te volgen en beter dan iemand die gewoonweg Spaans kent.

Het is ook belangrijk te zeggen dat alle 23 tijdens het vooronderzoek in voorhechtenis genomen werden en op borgsom vrijgelaten. Elke gerechtsdag moesten ze van Bilbao komen, wat neerkomt op 800 km. Op zichzelf een schending van mensenrechten.

- Om bij een partij te blijven, die zich voor de zaak van de Basken heeft opgeworpen, de V.U., ze bleef afzijdig. De V.U. heeft formeel een uitnodiging gekregen als observator aanwezig te zijn. Ze zijn verbonden met een afscheuring van de PNV en zijn niet gegaan. Alles bij mekaar vond ik het goed dat er bij de observatoren nauwelijks politici aanwezig waren.

- Wat is nu de situatie op vlak van de mensenrechten in Baskenland? Leden van de Guardia Civil zijn veroordeeld in Bilbao omdat ze mensen gefolterd hebben. Politieke gevangenen 5 à 600 worden zo ver mogelijk verwijderd: de Canarische eilanden, de Spaanse enclave in Marokko, het zuiden van Spanje. Nu is er ook een hoorzitting geweest in Gene van de "Commissie tegen foltering", waar men Spanje ter verantwoording riep voor de "in comunicado", waarbij een verdachte noch rechter, noch advocaat ziet. Dan gebeuren meestal de grootste misbruiken.

- Is er een sociaal-economische verklaring voor het Baskische probleem? Baskenland was economisch welvarend. Er zijn er die beweren dat Baskenland een tijd gaat verarmen. Jeugdwerkloosheid is groot en veroorzaakt straatgeweld. Men zegt ook dat de grootste Bank in Spanje "de Bank van Bilbao en Biscaye" is, en dat ze precies gericht is tegen separatisme en zelfbescherming van Baskenland en dat ze in handen is van de PNV. Ik zie eerder het klassiek scenario van Koerden, Ieren en Basken, die gekoloniseerd, betutteld voelen. Vergeet niet: 36 miljoen Spanjaarden en 3 miljoenen Basken.

- Mr. Bekaert, we danken u voor dit gesprek.

(opgenomen door J. Olsen).

Een winstpunt voor de democratie

Gewoonlijk hebben we het in deze rubriek hoofdzakelijk over buitenlandse verkiezingen.

In België, te Gent, zorgden de kiezers echter voor een primeur. De beslissing van het college en de gemeenteraad om tussen het Belfort en de St.-Baafskerk een ondergrondse parking te bouwen werd door de kiezers tijdens een volksraadpleging (adviserend) vernietigd. Voor het eerst had de openbare opinie het laatste woord. Voor het eerst legde de overheid zich ontmoedigd neer bij het standpunt van de kiezers.

Dus een winstpunt voor de democratie. Het verliep nochtans niet helemaal zonder problemen. Na de beslissing van de gemeenteraad werd een breed pluralistisch actiecomité opgericht dat 17.000 handtekeningen ophaalde om een volksraadpleging af te dwingen. In de vraagstelling die aan de kiezers werd voorgelegd zat echter een valstrik. Wie voor de parking was moest neen stemmen wie tegen was ja. De vraag die zo gesteld was moest aanduiden of de beslissing van de gemeenteraad moest vernietigd worden.

Andere hinderpaal was de verplichting om, gezien het om, integenstelling tot de parlements- en gemeenteraads-

verkiezingen, geen verplichte stemming ging er 40 % van de kiezers moest opdagen vooraleer de stemmen mochten geteld worden.

Dit vernuftig systeem dat vroeger door de regering was uitgedokterd betekent echter een premie voor diegene die zich niet willen uitspreken.

Een aanmoediging tot depolitiseren. Dit alles kon niet beletten dat 41 % van de kiezers kwam opdagen waarvan een absolute meerderheid van 94 % zich tegen de ondergrondse parking uitsprak. Het stadsbestuur trok hier de juiste conclusies uit en aanvaardde de uitspraak van de kiezers.

Ook Leo Peeters, Vlaams minister van binnenlandse zaken, trok hier eveneens zijn conclusies uit en werkt aan de oprichting van een commissie van advies voorgezeten door een magistraat van de Raad van State en mensen uit de academische wereld die als taak hebben gemeenten en belangstellenden advies en informatie te verstrekken bij de organisatie van een volksraadpleging. Een stapje voorwaarts dus. (ads)

Ierland - President - 20/10/97

In opvolging van mevr. M. Robinson, die als president ontslag nam om voorzitter te worden van het Internationaal Comité voor Mensenrechten van de Verenigde Naties in Genève, stelden zich vijf personen, vier vrouwen en een man, kandidaat.

Mary Mc. Aleese (47 jaar) de kandidaat van Fianna Fail, haalde het met 45,2 % van de stemmen. De nieuwe president was vice-rector van de universiteit van Noord-Ierland. Het is opvallend dat iemand uit Noord-Ierland (dat deel uitmaakt van Groot-Brittannië) kandidaat kan zijn in Ierland alhoewel ze er zelf geen stemrecht heeft.

De nieuwe president is, in tegenstelling tot haar voorganger, conservatief en een tegenstander van de zwangerschaponderbreking en de echtscheiding.

Mary Banotti (58 jaar), kandidaat van de Fine Gael kwam met 29,3 % op de tweede plaats. Banotti is een vroegere verpleegster en nu Europarlementslid.

Als derde behaalde Rosemary Seanlon (44 jaar) beter gekend als "Dana", toen ze het Eurosongfestival won, een fundamentalistische katholieke, 13,8 %.

Wat de opkomst betreft werden er met 47,4 % van de ingeschreven kiezers de laagste cijfers genoteerd die ooit bij een presidentsverkiezing werden uitgebracht.

Jordanië - Parlement - 4/11/97

Slechts 54,5 % nam aan de stemming deel. Van de 80 te verdelen zetels gingen er 60 naar "onafhankelijken" die dicht bij de uittrekkende regering en de koning staan. Ondanks de oproep tot boycot vanwege het Islamitisch Front (FAI) (voorheen 16 zetels) stelden 12 leden van deze partij zich toch kandidaat. Acht onder hen werden verkozen zoals tevens vier voor het Nationaal Links Oppositieblok (zeven partijen) o.w. de Jordaanse Baathpartij, de Democratische Unie en de Communistische Partij. De enige vrouw die in het parlement zetelde werd niet verkozen.

Marokko - Parlement - 14/11/97

Bij de 13 miljoen Marokkanen werden opgeroepen voor de

verkiezingen van 325 volksvertegenwoordigers.

Volgens de officiële cijfers gingen er slechts 58 % stemmen en waren er ongeveer 1 miljoen blancostemmen. Koning Hassan II had deze verkiezingen uitgeschreven om een meer democratisch karakter aan zijn regime te geven.

De Union Socialiste des Forces Populaires (USFP) is met 57 zetels de sterkste partij.

De regeringspartij, de Union Constitutionnelle (UC) behaalde 50 zetels, het Rassemblement National des Indépendants (RNI) van Ahmed Ozman - een vroegere premier en schoonbroer van de koning - 46 zetels, de Mouvement Populaire (MP) 40 zetels, de Istiqlal - partij 32 zetels, de Mouvement Démocratique et Social (MDS) - in de volksmond de partij van de administratie genoemd, 32 zetels, de Mouvement Populaire Démocratique (MPDC) - Islamisten - 9 zetels evenals de communisten van de Parti du Progrès et du Socialisme (PPS) die eveneens 9 zetels behaalde.

Uiteindelijk komen er 15 partijen in het parlement maar... wat betekenisvol is, slechts één vrouw.

De politieke vertegenwoordiging wordt als drie blokken beschouwd. Hiervan behalen de partijen van het democratisch blok (de Koutla) met als bijzonderste partijen de USFP en de Istiqlal samen 102 zetels, de "Wifaq" (met o.m. de UC, de MP en een deel ministers uit vorige regeringen) 100 zetels en het centrum (dat eerder rechts is) met als voornaamse partners het RNI en het MDS - 97 zetels.

Verscheidene politieke partijen melden een groot aantal onregelmatigheden. De USFP heeft het over 1.072 inbreuken en zegt dat ze van 60 zetels bestolen werd.

Eerstdaags zal, via een indirecte stemming, een senaat verkozen worden uit afgevaardigden van de regio's en beroepsorganisaties.

Hongarije - Referendum - 16/11/97

Eerlijkheidshalve kan niet gezegd worden dat de uitslag van het referendum over de toedreding aan de NAVO het resultaat gebracht heeft dat de regering had verwacht. Zeker 85,33 % van de opgekomen kiezers spraken zich uit voor de integratie in de NAVO en slechts 14,67 % stemden tegen. Maar deze procenten houden slechts rekening met

OP MAAT GESNEDEN...

De Israëlische premier Benjamin Netanyahu heeft, in het perspectief van komende verkiezingen en op de mogelijkheid die hem dat biedt om de nodige druk uit te oefenen, op een sluwe wijze de innerlijke spelregels van zijn partij gewijzigd.

De 200.000 militanten van het rechtse Likoud zullen voortaan geen inspraak meer hebben bij het voordragen van de kandidaten voor het parlement, dus ook de ministers.

Met 66 % van de 2700 afgevaardigden slaagde Netanyahu er in het systeem zo te wijzigen dat voortaan een nationale commissie, en niet meer de leden van de lokale organisaties, de kandidaten voor het parlement zullen aanduiden.

De premier, die reeds bekend maakte ook in het jaar 2000 kandidaat premier te zullen zijn, wil op deze manier zijn ministers aan banden leggen die zich te onafhankelijk willen opstellen.

Toppunt is wel dat dit systeem, dat nu door Netanyahu werd doorgedrukt, vroeger bestond en door hem bestreden werd.

Toen de congresleden tot de vaststelling kwamen dat zij door Netanyahu werden beetgenomen, werd hij, zoals op de TV-zender Arte te zien was, uitgefloten en uitgejouwd. En dit noemt men democratie.

een zwakke opkomst van 49,24 procent. zodat er wel een meerderheid is die de aansluiting niet zitten. De Hongaarse regering had nochtans niets onverlet gelaten om de weegschaal in haar voordeel te doen overslaan. Zo werd door haar 80 miljoen frank (gemeenschapsgeld) ingezet om de kiezers te beïnvloeden. Een andere sluwe streek kwam van het ministerie van defensie. Dit had de T.V.-leiding, mits betaling natuurlijk, "overtuigd" om in een populaire T.V.-feuilleton "de Familie Kft", een scenario in te schakelen waarin een zekere kolonel van het Hongaars leger, Lapros Kordas, de kans kreeg om een pleidooi te houden voor een ja stem aan de NAVO.

Democratie of manipulatie ?

Denemarken - Lokale - 18/11/97

De extreem rechtse volkspartij die slechts twee jaar geleden werd opgericht heeft, bij de regionale en gemeenteverkiezingen met 6,5% voor een werkelijke doorbraak gezorgd. Niet aanwezig bij de voorgaande verkiezingen verklaarde de leidster van deze formatie, mevr. Pia Kjersgaard, dat dit "fantastisch resultaat" gebeurde ten koste van de rechtse partijen (de Vooruitgang Partij en de Liberale Partij). De regerende sociaal-democraten blijven met 33,4 % de sterkste partij. De extreem rechtse partij verklaarde met het nationalisme op een deel van de Denen te hebben kunnen rekenen. "Denemarken is een klein homogeen land dat niet gestoord mag worden door de vreemdelingen (4,5 % van de bevolking)", voegde ze er aan toe.

Chili - Parlement - 17/11/97

De regerende meerderheid van president Eduardo Frei, een coördinatie van christen- en sociaal-democraten, noteerde een lichte achteruitgang maar behield met 50,50 % van de stemmen de meerderheid. De rechtse oppositie bekwam 36 % van de stemmen.

Met een vooruitgang van 5 % naar 7,5 % van de stemmen boekte de communistische partij een mooie vooruitgang. In een land waar de stemplicht bestaat is het opgefallen dat er 18 % blanco stemmen waren wat op een toenemende ontevredenheid wijst. Chili heeft uit de periode van de Pinochet dictatuur een kiessysteem geërfd waarover de kiezer zich vanzelfsprekend vragen moet stellen. Zo behoudt de rechtse Onafhankelijke Unie (UDI), die dichtbij Pinochet staat, haar meerderheid in de senaat. Men moet weten dat op de 48 senaatszetels er o.m. tien rechtstreeks of onrechtstreeks door de militairen worden aangeduid. De dictator Pinochet, die op 11 maart als legerleider op pensioen gaat, beschikt zo over een senaatszetel voor het leven en speelt aldus een centrale rol in de rechtse oppositie.

Bosnië - Parlement - 22-23/11/97

In de Servische republiek van Bosnië werden op initiatief van de presidente Biljana Plavsic, die het parlement ontbond, verkiezingen gehouden.

De democratische partij (SDS) van Radovan Karadzic moest erg inleveren maar blijft met 32 % (24 zetels) van de stemmen de sterkste partij (voorheen had ze 45 op de 83 zetels).

De extreem-rechtse nationalistische radicale partij (SRS-bondgenoot van de SDS) steeg van 7 naar 17 % van de stemmen. De volksalliantie (SNS) van Plavsic behaalde 22 % (15 zetels) en de socialistische partij (SPRS) die aanleunt bij Slobodan Milosevic, de sterke man van de Joegoslavische federatie (Servië en Montenegro) 12 % (9 zetels) van de stemmen.

Slovenië - President - 23/11/97

De president Milan Kucan werd in de eerste ronde als president herkozen met 56 % van de stemmen voor een mandaat van vijf jaar. Zijn bijzonderste tegenstrever Janez Podobnik, voorzitter van het parlement, behaalde 18,26 % van de uitgebrachte stemmen.

Kucan, 56 jaar, is een oud-communist die na de Sloveense onafhankelijkheid in 1991 een liberaal-democraat werd. Aan de macht als secretaris van de K.P. sinds 1990 werd hij in het nieuwe regime een eerste maal gekozen in 1992. De opkomst bij de verkiezingen bedroeg slechts 60 % van de kiezers.

Honduras - Parlement - 30/11/97

De rechtse liberale partij waarvan de kandidaat Carlos Flores (eigenaar van de grootste krant van Honduras) als president verkozen werd won met 53 % eveneens de parlementsverkiezingen en behoudt aldus de absolute meerderheid.

De nationale partij van Nora Melgar behaalde 42,6 % van de stemmen.

Ondanks hun verdeeldheid zorgde links voor de verrassing met de winst van 4 zetels; wat het dubbele betekent van in 1993. De sociaal-democraten, een afscheuring van de Nationale Partij kreeg 3 zetels en de gewezen guerrillero's van de democratische eenheid één. Links behaalde bovendien de meerderheid in de stad La Paz e.a. gemeenten. Verwijzende naar de statistieken waaruit blijkt dat sinds 1990 bijna 90 % van de bevolking in armoede leeft wijst links er op dat een einde moet gesteld worden aan een immorele politiek en pleit voor een nationaal project dat beantwoordt aan de belangen van het volk en niet aan deze van het Internationaal Muntfonds (IMF).

Guyana - President - 15/12/97

Janet Jagan, de weduwe van de vroegere progressistische president die ook lid van de wereldvrede raad was, Cheddi Jagan won als kandidate van de progressieve volkspartij (PPP) met 56 % van de stemmen de presidentsverkiezingen. Ze versloeg de ex-president Desmond Hoyr van het nationale volkscongres dat 42 % behaalde.

Jamaica - Parlement - 15/12/97

De nationale volkspartij (PNU) van de gewezen premier Perceval James Patterson, won voor de derde opeenvolgende maal de verkiezingen. Deze behaalde 48 van de 60 parlamentszetels. De conservatieve labourpartij 9 zetels. Het waren sinds lang de minst gewelddadige verkiezingen. In 1980 vielen er 800 doden.

Zuid-Korea - President - 18/12/97

Na de verschillende corruptieschandalen en de recente financiële kracht moesten de presidentsverkiezingen voor een ommekeer zorgen. Kim Dae-jung, de grote figuur uit de oppositie, die driemaal als kandidaat struikelde, won deze maal de verkiezingen met 40,4 % van de stemmen. Lee Hoi-chang, gewezen eerste minister en kandidaat van de regeringspartij behaalde 38,7 %. De derde geplaatste kandidaat Rhee In-je bewam 19 %.

De opkomst van 80,6 % mag zeker uitzonderlijk genoemd worden en getuigt van een grote politieke belangstelling. Kim Dae-jung, die destijds zes jaar in de gevangenis opgesloten werd, tweemaal ter dood veroordeeld, aan twee aanslagen op zijn leven ontsnapte en jarenlang in het buitenland verbleef volgt Kim Young-sam op, eveneens een vroegere dissident, die de eerste burgerlijke president was. Kim Young-sam liet, beschuldigd van de vroegere presidenten, de gewezen generaals Chan Too-hwan en Roh Tea-woo, voor corruptie en de moordpartij van 500 burgers in Kwangju aanhouden en veroordelen (de nieuwe president verleende hun reeds amnestie).

De gewezen president kwam echter zelf in opspraak door zijn ondemocratisch beleid en zijn toegevingen aan de grote manitoes van de industrie waarbij, o.m. zijn eigen zoon voor corruptie veroordeeld werd en in de gevangenis zit. Schaduwzijde bij de overwinning van Kim Dae-jung is, dat om de conservatieve middens te overtuigen in hem vertrouwen te hebben, hij een alliantie is aangegaan met Kim Jong-pil, een vroegere premier die destijds de KCIA oprichtte, een repressie-orgaan van de vorige regimes waarvan hij deel uitmaakte.

Het is te vrezen dat hij met zulk een bondgenoot niet zal kunnen beantwoorden aan de verwachtingen van de arbeiders en studenten die deze vroeger in hem gesteld hadden.

Want Kim Dae-jung start met een zware erfenis. Zuid-Korea die, na de recente financiële crisis van het failliet gered werd door een lening van 57 miljard dollar bij het Internationaal Munt Fonds (IMF) zal de brokken moeten lijmen. Het IMF legt namelijk drastische beperkingen op in de sociale en openbare sector. Door zijn alliantie met Kim Jong-pil, valt het te vrezen dat niet de rijken maar de werkende bevolking de gebroken potten zal moeten betalen. Reeds werd aangekondigd dt het aantal werklozen op korte tijd zal stijgen van 300.000 naar 1,2 miljoen. En dit in een land waar de sociale zekerheid geen hoge toppen scheert. Bovendien is meer dan de helft van de bevolking minder dan dertig jaar.

Het is te verwachten dat de arbeiders- en studentenbeweging, die sterk gepolitiseerd zijn, zoals kort geleden

werd aangetoond, hun vertrouwen zullen stellen in Kwon Yong-pil, de leider van de Koreaanse syndicale federatie (KFTU) en waakzaam zullen blijven en zich niet zullen laten afslachten. (ads)

Servië - President - 21/12/97

Na de derde verkiezingen voor het presidentschap van Servië, omdat voorheen de nodige 50 % aan deelnemers niet werd bereikt, was het dit maal de goede keer, in vervanging van Slobodan Milivovic (nu voorzitter van klein Joegoslavië) werd Milan Milivovic van de socialistische partij (SPS) minister van buitenlandse zaken, in de tweede ronde met 59,67 % van de uitgebrachte stemmen verkozen. Zijn tegenstander, de extreem-rechtse Vojislav Sesely van de radicale partij (S.R.S.) en vriend van Jean-Marie Le Pen van het Franse Front National, behaalde 37,24 % van de stemmen.

De opkomst bedroeg 50,53 %. Ruim 700 waarnemers van het Amerikaanse Centre for Free Election and Democracy waren terplaatse.

Algerije - Senaat - 25/12/97

Na de militaire staatsgreep van januari 1992 (in antwoord op de te verwachten verkiezingsoverwinning van het FIS in december 1991) heeft de huidige president een systeem uitgewerkt dat als democratisch zou moeten doorgaan.

Eerst was er de verkiezing van de op rust gestelde generaal Lianine Zeroual als president (16/11/95) een jaar later gevolgd door een referendum over een nieuwe grondwet met een uitgebreide macht voor het staatshoofd. Dan waren er parlamentsverkiezingen (juni 97) gevolgd door lokale verkiezingen (okt. 97) waar iedereen er van overtuigd was dat er bedrog gepleegd werd. Op 25/12/97 werden nu de verkiezingen gehouden voor de Staatsraad (senaat) bestaande uit 996 zetels te verkiezen door 15.003 "grote kiezers". Daarna moet de president nog 48 leden aanduiden. Het "Rassemblement National Démocratique" (RND) de partij van de president behaalde 80 van de 96 te bekomen zetels. Het "Front national de Libération Nationale" (FLN) de gewezen eenheidspartij, bewam 10 zetels. De gematigde islamisten (MSP - ex Hamas) alhoewel de tweede sterkste partij in de parlamentsverkiezingen, behaalde slechts 2 zetels. Het "Front des Forces Socialistes" (FFS) bewam in Kabije de 4 beschikbare zetels. De tien andere partijen die kandidaten voorstelden vielen buiten de prijzen. Zelfs het "Rassemblement pour la culture et la démocratie", dat in het parlement over 10 zetels beschikt, viel uit de mand.

Er kunnen dus heel wat vragen gesteld worden over deze getrapte verkiezingen.

De nieuwe staatsraad (senaat) zal over een aanzienlijke macht beschikken.

Alle teksten die in het parlement goedgekeurd worden moeten namelijk door twee derden van de Staatsraad bekrachtigd worden. Dat betekent dat wie deze super structuur controleert de wetgevende macht volledig in handen heeft. Een zonderlinge democratie.

Ondertussen werden tijdens de laatste weken opnieuw rond de duizend mensen, waarschijnlijk door de islamistische fundamentalisten, op gruwelijke wijze vermoord. Sinds 1991 zouden reeds 60.000 tot 70.000 mensen het leven verloren hebben. Eens te meer bevestigen de president en de regering hun onmacht om aan deze moordpartijen een einde te stellen.

Verkiezingen: informatie en commentaar André De Smet

Multinationals en gezondheid bij kinderen

Noch flesvoeding, noch cocktails tegen AIDS lossen het probleem van gezondheid voor kinderen in de wereld op en bedreigen door zware economische druk elke verdere ontwikkeling. Zoals Dr. Y. Kluykens, cardioloog zegt (1): *"De gezondheidsproblematiek actief aanpakken betekent dat prioritair het onrecht de oorsprong van de armoede dient te worden aangepakt.*

Dat betekent raken aan belangen. Dat vraagt een maatschappelijke keuze en moed om te durven tegen de stroom oproeien. Gezondheid is meer dan geneeskunde".

Twee voorbeelden.

Babyvoeding (2):

Flesvoeding doodt, en eisen dat alle onjuiste informatie zou gestopt worden is volledig verantwoord.

Als internationaal de industrie bijgegaan wordt door IMF en Wereldbank, dienen we er in Vrede op te wijzen dat sinds 1977 (3) een niet bindende richtlijn van de Wereldgezondheidszorgorganisatie Unicef borstvoeding promoot en wil wenen van flesvoeding (4). Borstvoeding dient onmiddellijk gestart na de geboorte van het kind. Elk gebruik van fles en fopspeen gezien de zeer sterke infectieuze risico's moeten nog steeds ontraden worden.

Toch vegen 32 handelsvennootschappen waaronder Nestlé, Abbott-Ross, BSN, Heinz, Gerber (Sandoz), Johnson enz. nog steeds hun botten aan deze eis. Ze voeren verder hun campagne waarbij ze folders verspreiden die de borstvoeding in een slecht daglicht brengen.

A.I.D.S.

Elke dag komen er duizend kinderen met HIV-virus bij.

Reeds meer dan 9 miljoen kinderen zagen moeder en vader reeds aan aids overlijden

Volgens prof. dr. Piot voorzitter van het UNAIDS (5) op 21.12.1997, waren er in 1997 5,8 miljoen mensen die het HIV-virus ontwikkelden, onder hen 590.000 kinderen. Voor het jaar 2000 verwacht hij bijna 40 miljoen seropositieven.

Dezen zijn al besmet en geraken dikwijls in de vicieuze cirkel van uitbuiting. Zo geraken tal van wezenmeisjes in de prostitutie waardoor ze op hun beurt met aidsvirus worden besmet en verder zullen verspreiden.

Binnenkort zullen 1 miljoen kinderen onder 15 jaar besmet zijn en als dusdanig ook aidsverspreiding onder kinderen doen ontstaan.

Aanpak via wereldwijd verstrekken van medicatie is weinig zinvol want gewoon onbetaalbaar.

Daar waar volgens het US National Institute of Health wordt aangetoond dat een combinatie van AZT met enkele andere medicijnen kan, werd dit onmiddellijk door de Wereldbank, hierin gesteund door de farmaceutische industrie gehanteerd.

Allen zijn gewonnen voor het behandelen van alle besmette personen in de ontwikkelingslanden met tritherapie of drie medicijnen (nu reeds wegens resistentie-ontwikkeling evoluerend naar quadrietherapie!) (6).

Daarenboven blijft de grote vraag hoe lang het duurt vooraleer mensen resistent gaan worden voor de tri- en quadrietherapiebehandeling.

Dit zal opnieuw een motivatie zijn voor nieuwe (nog duurdere?) medicatie.

De enige wereldwijd efficiënte maatregel zou bestaan in een inentingscampagne.

De Amerikaanse toponderzoeker Antonio Fauci zei dat het aidsvirus het best bestudeerde is en dat de volledige genetische code ervan gekend is. Maar het vaccin moet niet alleen antistoffen oproepen maar ook vechtcellen. Het virus schakelt het immuunsysteem uit en het vaccin moet het precies hiervan hebben. Daarenboven moet het vaccin wellicht de allerlaatste aidsvirussen uitschakelen wat niet het geval is bij andere ziekten waar vaccinatie gebruikt wordt.

Ook verandert het virus voortdurend van type en er bestaat geen handig proefdier.

Als op hetzelfde moment dr. Douglas van farmaceutica-reus Merck vermeldt dat het moederbedrijf nog nooit zoveel miljarden geriskeerd heeft als bij de ontwikkeling van haar protease-inhibitor (één van de medicaties) en dat investeringen aangaande het vaccin eerder miniem waren doet zulks vragen stellen.

Besluitend zeggen wij

met de Unesco en de WHO

Aanpak van het waterprobleem is een dringende behoefte voor vreedzame ontwikkeling. Pas dan kan immers verder gezocht worden naar het bestrijden van andere aandoeningen die ook in belangrijke mate voorkomen.

Dit toont de zwakte van programma's van flesvoeding in de ontwikkelingsgebieden waarbij bepaalde groepen geld afromen bestemd voor ontwikkelingsprojecten en oorzaak zijn van

stimuleren van dood in de eerste levensfase.

Pas als voor iedereen kwaliteitsvol drinkwater wordt ingesteld, dat betaalbaar verspreid wordt, kan over flesvoeding gesproken worden.

met de onderzoekers en UNAIDS

De nieuwe infectieuze toestanden en AIDS, dienen volledig parallel behandeld te worden.

AIDS mag niet als verdrukker voor de armen gehanteerd worden en het is een schande dat aids-patiënten in de derde wereld sterven zonder dat ze van de moderne behandelingsmethodes kunnen genieten waarover we in de westerse landen beschikken.

De keuze van deze technieken en het verder afduwen van mogelijke preventieve maatregelen is echter meer dan ongehoord.

Als daarenboven een moe lijk medisch en ethisch debat hierover moet gevoerd worden dient dit zoals aangaande mensen die lijden aan een erfelijke handicap benaderd te worden.

De programma's aangaande geboortebeperving in de wereld zijn hierbij heel belangrijk.

Als dr. Colenbunders van het Tropisch Instituut te Antwerpen zegt dat de kans dat een kind van een seropositieve moeder HIV besmetting krijgt nog steeds 8% is dient dit als ernstig risico beschouwd te worden.

Tenslotte als vrouwen de aids-cocktails moeten innemen, heeft dit invloed op de levenscyclus van cellen waarbij de kans op aangeboren afwijkingen niet kan uitgesloten worden.

Jean-Pierre Everaert

- (1) Inleiding bij boek Geert De Moor.
- (2) Met Claire Brisset in *Le Monde Diplomatique* van december 1997 staat dan ook "Ces biberons qui tuent".
- (3) Tripartite Declaration of Principles concerning Multinational Enterprises and Social Policy. Natuurlijk werd deze code niet door alle staten geratificeerd maar ze bevat een aantal basissen om richtlijnen toe te passen.
- (4) via de IBFAN-tekst (Baby Food Action Network) en IBGM (International Group on Breastfeeding Monitoring)
- (5) UNAIDS: vereniging aangaande AIDS bij de Verenigde Naties (onderzoek, preventie en behandeling)
- (6) In juli 1997 blijkt uit een grootscheeps internationaal onderzoek dat na een behandeling van 28 maanden de tritherapie AZT, SQV en ddC een groter effect heeft dan de duotherapie SQT-AZT. Het aantal zware ziekten of overlijdens was 15% bij AZT-ddC therapie, 12,5% bij SQV-AZT en 8% voor de tritherapie AZT-DDC-SQV.

De martelgang van de Afghaanse vrouwen

Tot op heden hebben de vrouwen in Kaboul, de hoofdplaats van Afghanistan, het recht verloren om te werken en zich vrij te verplaatsen. Ze werden uit de hospitalen verjaagd door de fundamentalisten. Een vrouw die dokter is van "Artsen zonder Grenzen" vertelt over de calvarie van die levend begraven vrouwen.

Dokter Kamalini Lokuge verbleef zes maanden in Kaboul aan het hoofd van een groep "Artsen zonder Grenzen". De eerste morgen van haar verblijf begaf ze zich naar het hospitaal. Overal doodse straten, sommige in puin, met als gezellinnen gesluierde vrouwen, die als schaduwen voorbij schoven.

De Afghaanse tchador is er verplicht. Hij bedekt het lichaam van kop tot teen. In '96 werd bij decreet dit kledingstuk voor vrouwen ingevoerd. De hospitaal-directeurs van Kaboul dienden toen eveneens hun poorten te sluiten voor zieke vrouwen. Ook het vrouwelijk medisch personeel werd ontslagen. Dit was nog de laatste sector waar vrouwenarbeid toegelaten was. Eén "polykliniek", die naam onwaardig, is uitsluitend voorbehouden voor vrouwen. Die bevindt zich in een armzalige toestand, schandelijk verwaarloosd! Eén enkele waterpomp bevindt zich op een vijftigtal meters van die kliniek. Met emmertjes wordt er water aangevoerd! Slechts in enkele vertrekken is er electriciteit. De stock medicamenten is erg beperkt en er is schaarste aan de meest elementaire medische zaken. In de gangen staan ziekbedden. Slechts 45 bedden zijn ter beschikking en dit voor een vrouwelijke bevolking van enkele honderdduizend inwoners!

Kamalini verneemt ontstellende feiten. Een vrouw die voor 80 % brandwonden opliep, kon in een van de grootste hospitalen van de stad niet verzorgd worden. De dokter waagde het niet de vrouw te ontkleden, want dit is door het hospitaalreglement ten strengst verboden. Geen enkele dokter durfde haar daarom te verzorgen. Na lang aandringen verklaarde een der geneesheren dat er altijd onverwachts controles van militairen kunnen plaatshebben. Een chirurg werd onlangs nog een arm gebroken, omdat hij een vrouw opereerde!

Een hachelijke sanitaire situatie

Alhoewel Kaboul 22 hospitalen, 26 klinieken, 33 psychiatrische instellingen, 7 gespecialiseerde klinieken, 30 centra voor zuigelingen en 2679 hospitaalbedden telt, is de sanitaire situatie van Afghanistan een van de hachelijkste van de wereld. Volgens "Artsen zonder Grenzen" is de levensverwachting ge-

middeld 43 jaar voor de mannen en 44 jaar voor de vrouwen. De kindersterfte bereikt er 25 % van de levend geboren. Dit is driemaal meer dan in het buurland Pakistan en veertigmaal meer dan in Frankrijk!

In minder dan 10 jaar verhoogde de kindersterfte met bijna 50 %.

In het kinderspital van Maiwand is er slechts één dokter voor 175 bedden en dit tengevolge de uitwijzing van het

Uno-organisatie voor de ontvoogding van de vrouw is er actief. Op het hoofdkwartier van de Uno te New York onderzoekt men de structuren, nodig om de gelijkheid tussen man en vrouw te realiseren en dit volgens internationale normen.

Gezien de vrouwenrechten in Afghanistan schandelijk geschonden worden, zoekt de Uno naar middelen om te reageren. De publieke opinie moet

Verleden tijd

vrouwelijk personeel. Elk jaar sterven er een 250-duizend kinderen door ondervoeding!

Dokter Kamalini vat de toestand als volgt samen. In Kaboul sterven de vrouwen in hun woning, waar ze levend begraven zijn en dit alles omdat de fundamentalisten, onder voorwendsel van godsdienstigheid, hun geneeskundige zorgen weigeren. Sommige niet-gouvernementele organisaties hebben er hun werking onderbroken. Andere blijven voortwerken, want ze weten dat ze de enige toevlucht zijn van de bevolking.

De "Wereldgezondheidsorganisatie" financiert het Afghaans gezondheidsstelsel. Deze organisatie stelt 64.000 dollars ter beschikking om het vrouwenhospitaal Rabia Balki weer bruikbaar te maken. Gelukkig maar dat deze organisatie niet alleen staat. Ook een

daarbij een belangrijke rol spelen, zodat er bij hoogdringendheid kan tussenbeide gekomen worden. De grootmachten moeten de politieke wil opbrengen om op te treden.

Het kan toch niet zijn dat onder het oog van de ganse internationale gemeenschap, apartheid ten overstaan van de Afghaanse vrouw wordt geduld. De petroleum- en gasreserves in Afghanistan mogen niet de oorzaak zijn dat men een gedoogbeleid blijft voeren. De levend begraven Afghaanse vrouw, zit figuurlijk en letterlijk in een barbaarse apartheid opgesloten. Dit is een kwalijke etterbuil op het wereldgeweten.

René Van Nerum

Naar Yves Housson en Fabienne Vadon-Meyer

Economische boycot als machtsmiddel

Na de gewapende bezetting door Irak van Koeweit, vaardigde de VN-Veilighedsraad in 1990 een internationaal embargo uit tegen Irak, om Saddam Hussein te dwingen tot de aftocht.

Enkele maanden later verdreef een internationale troepenmacht onder de leiding van de VS in een blitzkrieg de Irakese bezetter uit Koeweit.

Deze operatie greep plaats op een tijdstip dat de toen nog bestaande Sovjet-Unie met Irak een schema had uitgewerkt om het probleem vreedzaam en langs politieke weg op te lossen.

De VS was niet geïnteresseerd in deze mogelijkheid, voor haar was de ontstane conflictsituatie gunstig om haar geostrategische machtspositie in de regio uit te bouwen en een blijvend karakter te geven.

Tot op heden werd de economische boycot, zelf na de wederherstelling van de Koeweitse soevereiniteit niet opgeheven, alleen de motivering veranderde.

De opgelegde strafmaatregelen diende andere doelstellingen als deze die men officieel naar buiten bracht. Daarover moeten we ons niet verwonderen, daar de Golfoorlog ook niet primair voor de bevrijding van Koeweit, maar voor geostrategische redenen gevoerd werd, onder het banier van het volkenrecht. Een economische en militaire sanctiëring van een gewelddadige bezetting van vreemde gebieden was toen en nadien geen reden genoeg om tegen de agressor op te treden, zoals we uit vroegere en andere bezettingen en invallen kunnen opmaken.

Selectiviteit

Hoe kunnen we anders de houding van de VS en het westen verklaren, Turkije bezet nog steeds een deel van Cyprus, doet regelmatig invallen in Noord-Irak en is bezig onder het waakzaam oog van de VS en Navo er een bufferzone tegen de Koerden in te richten. Indonesië bezet en lijft gewapenderhand Oost-Timor in, Israël bezet nog steeds de Westbank en verergert het conflict door Oost-Jeruzalem als bestanddeel van Israël te verklaren en nog steeds een zgn veiligheidzone in Zuid-Libanon controleren.

Men kan dit alleen maar verklaren dat in deze gevallen van flagrante inbreuken op het internationaal volkenrecht en de soevereiniteit van erkende staten en volkeren, hier ligt het verschil van appreciatie, ze werden gepleegd door bevriende agressoren of moeten we ze interpreteren dat het hier om daden van agressie gaat waarbij de belangen van het westen en de VS niet bedreigd waren?

Na de eerste Golfoorlog (1980-88) was Bagdad er bij zich als regionale grootmacht, met abc wapens en wapentuig geleverd door het westen en de ex Sovjet-Unie, aan de Perzische Golf te vestigen. Dat was voor de VS nog niet een zo groot probleem, maar Irak heeft het aangedurfd de westelijke hegemonie in vraag te stellen, dat is iets dat

voor de VS en vrienden niet door de beugel kon en onaanvaardbaar was.

Zelfstandig

Irak was en is in haar nationalistische politiek bereid wanneer het voor haar nuttig uitkomt om met het westen te coöpereren; maar ze wilde en wil nog steeds niet zich laten onderwerpen. Daarom moest Irak in de ogen van Washington en vrienden verdreven worden en als regionale hanoelingsbekwame grootmacht verslagen worden.

De instelling van een veiligheidzone voor de Koerden in Noord-Irak en voor de Sjiieten in het zuiden, de vernietiging van het militair potentieel moet men ook in dit perspectief zien. Daarom moet de handhaving van de economische boycot van kracht blijven.

Alle opgelegde sancties hebben tot op heden de val van Saddam Hussein niet kunnen bewerkstelligen. In tegendeel door de opgelegde ontberingen aan de Iraakse bevolking heeft Saddam Hussein en zijn regering meer steun gekregen van zijn burgers, voor wie alle schuld voor de ellendige leefomstandigheden hen opgelegd worden door de VS en zijn vrienden. Er is weinig uitzicht op verbetering te zien zolang de VS de golfpartij in het Midden-Oosten blijven domineren.

Men kan zich soms de vraag stellen of Saddam Hussein werkelijk af wil van de sancties, daar zij hem sterkt in zijn binnenlandse positie en in de Arabi-

sche landen onder de bevolking een grote sympathie oplevert. Het is gekend dat in de Arabische wereld meer en meer stemmen opgaan om een einde te eisen van de opgelegde economische sancties tegenover Irak en andere Arabische staten. Ze zijn van oordeel dat deze sancties het Iraakse volk onterecht nog langer doet lijden. Door de opgelegde en gehandhaafde boycot bereiken we alleen maar dat bij de Arabische volkeren een grotere afkeer en vijandigheid tegenover het westen ontstaat. We moeten ons dan ook niet verwonderen dat in dergelijk klimaat het islamitisch fundamentalisme een gretig gehoor vindt.

Isolement

Anderzijds moet men ook rekening houden dat de Iraakse regering het probleem nu op de voorgrond brengt, omdat er zich in de regio een zekere concurrentiële wedloop aan het ontwikkelen is. Twee paria-staten Irak en Iran wedijveren om uit het isolement te geraken waarin de VS politiek van "dual containment" hen gedreven heeft, en om zich terug als regionale grootmacht op het voorplan te werken. Ook is de strijd rond de aanwezigheid van de Amerikaanse inspecteurs in de "UNSCOM" maar een bijzaak, of ze er zijn of niet, de VS bepaalt de gang van zaken in de ploeg ter plaatse, zij bepalen wat er naar buiten gaat en welk lied de Australische teamleider zal zingen. Tot op heden hebben we in hun verklaringen veel verdachtmakingen en mogelijke nefaste intentie van de Iraakse regering gehoord, maar veel concrete bewijzen hebben we nog niet mogen zien.

Het optreden van de VS-inspecteurs in de "Unscm" getuigt zeer dikwijls van arrogantie tegenover de Irakezen en het stellen van hun veto tegen iedere poging een meer genuanceerd en constructief bericht naar buiten te brengen dat zou moeten toelaten een einde te stellen aan de ontberingen van het

Iraakse volk. De "Unscorn" moet haar standpunt niet justifiëren, er is geen enkele controle over het werk van het inspectieteam en de juistheid van haar rapporten.

Voor de VS en vrienden, zal Irak zolang blijvend verzwakt worden tot het zich onderwerpt aan het westen en de VS-hegemonie.

De regio

Wanneer we de ontwikkeling in het Midden-Oosten nader ontleden, dan zien we dat niet alleen Saddam Hussein er met vuur speelt. Zo is het vredesproces tussen Israël en de Palestijnse autoriteit op sterven na dood, in Afghanistan is er het Taliban-fundamentalisme, Turkije kan ongegeneerd en zonder dat iemand er maar iets tegen onderneemt op Koerdenjacht gaan in Noord-Irak, waarbij Damascus en Teheran bij dit gevaarlijk spel betrokken raken. Deze gewapende conflicten passen zeer goed in het VS-concept van "pax-americana" voor het Midden-Oosten, ze speelt dit scenario om alle aandacht op Irak te trekken, zo spreekt men minder over haar dubieus optreden in het Israëlisch-Palestijns conflict, waar ze steeds het optreden van Israël probeert goed te praten en uiteindelijk steunt.

Wat nu de ontmanteling van de militaire slagkracht van Irak betreft, zijn de meeste waarnemers het erover eens dat van Bagdad nu geen enkel gevaar uitgaat voor zijn burens. Trouwens de Veiligheidsraad en meer speciaal de vijf vaste leden, moeten toch in staat zijn de staat van militaire wapenontmanteling in te schatten, ze waren toch in de jaren tachtig de grote wapenleveranciers van Saddam Hussein. Ze weten toch wat tijdens de Golfoorlog is vernietigd, wat hun inspecteurs na het conflict hebben ontmandeld en vernietigd, ze lopen er per slot van rekening reeds zeven jaar rond en we mogen aannemen dat ze daar niet op vakantie zijn.

Hun argument dat Irak nog steeds chemische wapens zou kunnen aanmaken, moeten we met alle voorbehoud ter kennis nemen. Men kan vele stoffen die men dagelijks gebruikt zeer vlug tot chemische wapens omvormen op voorwaarde dat men over de nodige lanceer-infrastructuur beschikt.

Trouwens de VS moet op dit terrein niet zo hoog van de toren blazen, ze hebben Saddam Hussein het voorbeeld gegeven in Vietnam toen ze in de strijd tegen de Vietcong een massa chemische stoffen over het land uitstrooide, dat was zeker en vast geen poedersuiker om het landschap aantrekkelijker te maken en te verfraaien. De Vietnamese

bevolking lijdt nog altijd onder de gevolgen van deze strooibeurten. De VS heeft zich tot op heden nog niet verontschuldigd voor deze daden, laat staan enige vorm van schadevergoeding uitbetaald. Nooit heeft men de VS voor een internationale instantie ter verantwoording geroepen voor de inzet van deze chemische stoffen tijdens hun optreden in de Vietnamese oorlog.

Internationaal recht

Men kan zich de vraag stellen of het optreden van de VN na het conflict en na de herinstelling van de soevereiniteit van Koeweit wel in overeenstemming is met het volkenrecht.

Verliezen we toch niet uit het oog dat volgens het geldend volkenrecht, het ten val brengen van een regering van een soevereine staat of de heroriëntering van de nationale politiek niet toegelaten is, bijgevolg illegaal en een inbreuk op het internationale volkenrecht. Het is het soevereine recht van de Iraakse bevolking zijn eigen leiders te kiezen, of dat ons bevalt of niet.

Maar ja juridische argumenten is voor de VS, die in de VN-Veiligheidsraad de eerste viool spelen, niet het hoofdprobleem voor het opleggen en handhaven van boycot sancties en de steeds maar verslechterende van de leefomstandigheden van de Iraakse bevolking.

Hierdoor bevindt zich de bevolking meer en meer tussen hamer en aanbeeld, aan de ene kant wordt het onderdrukt door de dictatoriale regeermethode van de eigen regering en anderzijds wordt ze door de VN uitgehonored. Men kan dit spreekwoordelijk nemen, de gepubliceerde statistieken van de VN-dochterorganisaties en het Internationaal Rode Kruis liegen er niet om. Het staat ontegensprekelijk vast dat er meer slachtoffers zijn gevallen door de boycot dan in de Golfoorlog. De ziekenhuizen hebben geen plaatsen meer om te genezen maar om te sterven als gevolg van ondervoeding, de artsen staan er machteloos bij daar ze niet over de nodige geneesmiddelen en een degelijk nog functionerend medische infrastructuur beschikken die niet ingevoerd kan worden vermits ze onder het embargo vallen. Op het platteland is de toestand nog erger en de laatste vijf jaar is het nog zorgwekkender geworden.

Ambtenaren van het Zweedse Rode Kruis ter plaatse beklagen er zich regelmatig over te moeten vaststellen dat de VN en de VS voedsel als politiek wapen gebruiken tegen de Iraakse bevolking. De voorzichtigheid in hun uitlatingen kennende van de Rode Kruis mensen ter plaatse moeten we ons toch

bewust zijn van de ernst van de situatie.

Men kan zich de vraag stellen, hoe moet men politiciërs, regeringen en internationale instellingen noemen, die een volk voedsel, medische zorgen en menswaardigheid ontzeggen, waardoor duizenden burgers omkomen? Is dat niet een vorm van genocide?

De inzet van voedsel als politiek wapen en machtsinstrument, daarvan getuigt de aangenomen VN-resolutie 1134.

Is het niet de tijd dat men iets onderneemt om de werking van de VN-Veiligheidsraad te herzien en duidelijk aan de VS laat verstaan dat het VN-beleid niet in het Witte Huis noch in het Amerikaanse Congres kan bepaald worden.

Antoine Uytterhaeghe
28.11.97

Personalialia

Te Brussel overleed Anette Eeckman, gewezen politiek gevangene in Ravensbrück en dochter van de destijds alomgekende "moeke Jo Eeckman". Aan de familie en vrienden bieden we onze oprechte gevoelens van deelneming aan.

Te Ekeren is op 26/11, Frans Niemans, gewezen politiek gevangene, heengegaan. Aan zijn echtgenote Tilleken Blankers en de familie betuigen we onze oprechte deelname in het zwaar verlies dat hen treft.

Te Brussel overleed Antoine Dudicq, weerstander, echtgenoot van onze vriendin Edith Buch. Aan Edith, dochter en familie betuigen we onze blijken van innige deelneming.

Te Gent overleed Leopold Schamp, gewapend weerstander, op 2 januari. Aan zijn echtgenote, familie en vrienden betuigen we onze oprechte deelneming in het verlies dat hun treft.

Irak en de media

De oorlog tegen Irak in 1991 is onder meer berucht gebleven - vooral bij diegenen die op veilige afstand toeschouwers waren - door de mediamanipulatie die er aan voorafging en begeleidde. Heeft dat de mediaredacties voorzichtiger gemaakt nu het onderwerp afgelopen november weer in de actualiteitsschijnwerpers stond? De lezer oordele zelf.

"Blitzkrieg"

Over de berichtgeving in 1991 zijn diverse boeken verschenen. Mij zijn slechts Franstalige titels (1) bekend maar er zijn er meer. Geluidsopnames van radiojournaals uit die tijd verraden soms duidelijke "sturing"; zo bijv. van de Nederlandse nieuwsdienst die op de dag dat de vijandelijkheden waren begonnen wist te melden dat de oorlog slechts enkele dagen zou duren. (Bandopname beschikbaar voor belangstellenden) Evenals het andere toen in omloop gebracht bericht als zou het Iraaks staatshoofd een tweede Hitler zijn, wiens leger met de "Wehrmacht" van 1939 vergeleken moest worden wat betreft slagkracht tegenover toenmalige tegenstanders. Het gaf blijk van onzekerheid of de publieke opinie reeds voldoende was "bewerkt" om een interventieoorlog tegen Irak geaccepteerd te maken. Dus: het zou slechts heel kort duren en er zou een enorm gevaar (in een paar dagen?) mee bezworen worden. Nog een voorbeeld.

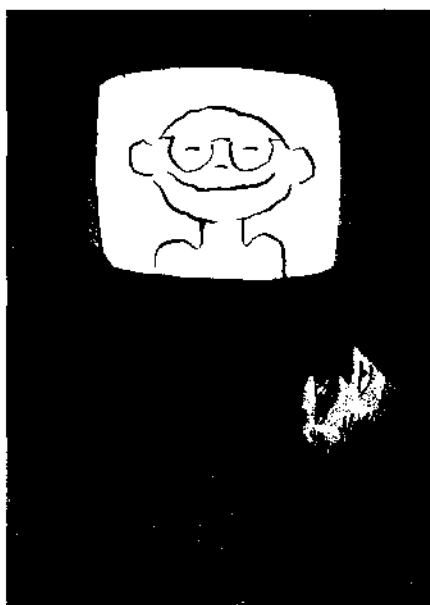
Hoor en wederhoor

Bekijken we de manier van verslaggeving nu en in 1991. Weer valt op dat bovenvermeld beginsel, toch al een stiefkind als het over internationale tegenstellingen gaat - zeker als de verslaggeving uit landen komt die zelf betrokken (menen te) zijn bij de kwestie -, er dit keer ook slecht af kwam. Zelfs in voor betroffenen media betrekkelijk makkelijk toegankelijk materiaal (in casu uitspraken van Tarik Aziz bij de V.N.) werd van sommige gedeeltes de ondertiteling in het Nederlands TV-journaal weggelaten.

"Big brother"

Er was (CNN!) en is plenty kant en klaar beeld- en geluidsmateriaal beschikbaar van één partij, geschikt voor buitenlands gebruik (f.o.v. het land van herkomst) in een voor heel veel landen bruikbare uitgangstaal: Engels. Idem inzake radio en geschreven pers. Iraakse communiqués worden eenvoudig genegeerd, als ze al in Frans of Engels beschikbaar zijn. Dit simpele gegeven werd door een professional met enige verbazing aan-

gehoord: zoiets was toch ook helemaal niet nodig, vond hij. "Er zijn toch buitenlandse correspondenten in Irak?" Jazeker, maar spreken die ook de landstaal? "Maar Tarik Aziz is toch partijdig?" Vast wel, juist ja, en de 'tegenpartij', die is dat niet?

Big Brother is boos

Waarom eigenlijk is ie dat? Kort voor de Iraakse actie tegen Koeweit liet de VS, bij monde van haar zaakgelastigde April Glaspie, nog weten dat de VS geen partij waren bij een lokaal conflict en ook niet door enig militair bijstandsverdrag gebonden...

Gesterkt met die verzekering trok het Iraakse leger Koeweit binnen. Ondanks het feit dat men tenslotte met alle eisen van de westerse coalitie instemde onder dreiging van die overmachtige militaire coalitie, inclusief terugtrekking uit het veroverde gebied, werd dit akkoord ter zijde geschoven: de oorlog moest er komen. (Deze episode is in een aantal werken uitvoerig beschreven, zelfs in de kolommen van het toch zeer voorzichtige NRC-Handelsblad uit die tijd). (2) Wat voor pressiemiddelen de VS gebruikt hebben om de Veiligheidsraad naar hun hand te zetten (China onthield zich van stemming) is nog een goed bewaard 'diplomatiek' geheim gebleven.

Het buitengewoon belang dat gehecht werd - en nog steeds wordt - aan het uitschakelen van Irak, is, voor een goed deel tenminste, in den beginne (1991) door de toenmalige Amerikaanse president heel openlijk verwoord: het veilig stellen van vitale westerse belangen inzake grondstoffen (lees olie). Irak met zo'n 10% van de in exploitatie zijn de productie zou een aanmerkelijk groter aandeel hebben gekregen met de productie van Koeweit erbij, maar anders dan de Saoudi's (met zo'n 30% van de productie) was het niet geneigd om zich te voegen naar de prijsstabiliseringspolitiek zoals die toen bedreven werd door omliggende producenten.

Toen bleek dat deze openhartige uitlatingen toch niet bij iedereen het vereiste enthousiasme voor een misschien op handen zijnde militaire interventie teweeg kon opbrengen, zelfs niet in het eigen land, werd een public relations bureau ingeschakeld dat een 'opiniepeiling' organiseerde om te zien welke motieven wél de gewenste mobilisatie teweeg kon brengen. Als winnaar kwam uit de bus: kernwapens en chemische wapens. Irak dat in de nog kort daarvoor beëindigde oorlog tegen Iran acht jaar lang geen blijvend overwicht had kunnen krijgen op het buurland was toen plotseling een bedreiging voor de wereld en zou massale massavernietigingswapens bezitten, volgens 'berichten' in de media tenminste.

Vreemd genoeg is daar destijds - en nu ook nog niet - geen enkel kritisch weerwoord op gevolgd of zelfs maar twijfel geuit. Pers en publiek werden geacht geen geheugen te hebben en de ongerijmdheden werden zonder meer voor echte doorgegeven. Dat ook de uitspraken van VN-commissies géén betrouwbare bron hoeven te zijn blijft buiten beeld: de commissieleden hebben namelijk zwijgplicht tegenover de media en mogen alleen rapporteren aan ambtenaren van de VN-Veiligheidsraad. Wat die op haar beurt en in welke context daarvan voor publicatie vrijgeeft is iets anders dan van een werkelijk onpartijdige bron verwacht zou kunnen worden.

Terwijl andere landen in de regio al daadwerkelijk kernwapens hebben en ook voor bacteriologische (B) en chemische (C) wapens zich grote inspan-

ning getroosten blijven de (mogelijk residuen) van Iraakse ABC wapens als boegbeeld fungeren ter rechtvaardiging van in vredetijd nog nooit vertoonde sancties, lees economische oorlogsvoering. En dit terwijl het land toch al ontwricht was en militair onbetekenend is geworden. Maar dié conclusies van onderzoekscommissies worden niet geopenbaard. En alle vermeende of echte kwaaije bedoelingen van de Iraki - gek dat ze ons nog steeds niet aardig vinden - worden haast dagelijks breed uitgesmeerd. Leve de media!

Grondstoffenstrategie

Dit is wel een belangrijk, zij niet het enige motief, dat aan het vergaande engagement van de VS en een aantal andere industriestaten inzake Irak, ten grondslag ligt. Een sterk Irak zou een zekere mate van - ook niet-militaire - bedreiging kunnen gaan vormen voor het veruit belangrijkste bruggenhoofd van de VS in de regio: Israël. Vooral nu

sinds de val van de Sjah, Iran als tweede steunpunt is weggefallen. En ook: Israël heeft een zekere mate van atomaire chantage-macht ook, of juist ten opzichte van de VS. Zelfs een supermacht heeft wel 's wat probleempjes met z'n bondgenoten. (In de oorlog van 1991 hebben de VS slechts in extremis Israël er kunnen van weerhouden om een atomaire tegenaanval als antwoord op de Scud-raketten.)

Rookgordijn

Als zodanig valt de media-manipulatie misschien nog het best te karakteriseren. Hoewel: wie er moeite voor doet kan er voor een deel doorheen kijken. Dus, hoe effectief is dat rookgordijn eigenlijk? Politici en diplomaten geven herhaaldelijk blijk dat ze bepaald niet immuun voor mediamanipulatie zijn. En de gewone burger die het nieuws maar half volgt? De vraag blijft moeilijk te beantwoorden.

Twee doeleinden zijn duidelijk. Ten eerste dient eventuele onrust of zelfs

een protestbeweging - à la Vietnamoorlog - die door te veel bekendheid met het onbegrensd cynisme van geopolitieke overwegingen, wel eens zou kunnen ontstaan, voorkomen te worden. Sinds Vietnam hebben de reporters heel wat minder makkelijk toegang tot 'hot spots', militaire en diplomatieke.

Behalve deze image-verzorging blijft er voor de manipulatoren zeker ook wat winst te behalen in het politieke en diplomatieke circuit, voor zover dat nodig mocht zijn want als alleen overgebleven supermacht heb je toch al alle kaarten in handen, of bijna.

L. Samson

- (1) "Attention média" Michel Collin. Uitg. EPO Brussel 1992 en "Média mensonges" onder redactie van G. de Selys. Uitg. EPO 1990, met bijdrage van Noam Chomsky.
- (2) "Guerre du Golfe" Pierre Salinger & Eric Laurent. uitg. Olivier Orban. Paris, 1991

Terugblik

Chinese koelies in de eerste wereldoorlog

Het is door weinig mensen gekend dat tijdens de eerste wereldoorlog 140.000 Chinezen aan de Somme, achter het front werden ingezet.

In 1916 moesten Frankrijk en Groot-Brittannië mankracht vinden om de voor het conflict gemobiliseerde eigen arbeiders te vervangen.

Voor de aanwerving door de eerste van 40.000 en door de tweede van 100.000 Chinezen werd door de geallieerden beroep gedaan op een soort slavenhandelaars die mensen in China ronselden.

De Chinese koelies werden ingezet in wapenfabrieken, voor graafwerken voor loopgraven e.a. schuilplaatsen, wegenwerken enz. enz. Zo bouwden ze een spoorlijn van Parijs naar Calais die nochtans nooit gebruikt werd, een tennisveld voor Britse officieren e.a. overbodige werken.

Getuigen verklaarden later dat de Chinezen als mieren de grond verplaatsten zonder het minste protest te uiten. De Chinese koelies werden geronseld voor een periode van vijf jaar, werden slecht betaald en werkten dagelijks tien uur en meer.

De hygiëne in hun kampen was super-slecht en velen werden door ziekte neergeveld. Soms, als vorm van sancties, veroorloofden Britse officieren zich tot lijfstraffen over te gaan.

De Frans-Duitse T.V.-zender Arte, die over deze periode een documentaire voorstelde, toonde een kerkhof in de baai van de Somme waar 900 Chinezen begraven liggen.

Mensen die uit armoede uit het Verre Oosten gekomen waren op basis van valse beloften, met hun armoedige tunieken, eetstokjes en muziek, maar die nooit meer naar hun land zouden terugkeren.

Alhier werden ze bovendien het slachtoffer van racisme. De dorpelingen in de omgeving van hun kampen zegden dat het aldaar naar Chinezen stonk en ze barricadeerden zich uit angst voor deze vreemdelingen.

Bovengenoemd kerkhof werd opgericht op de plaats waar voorheen een instelling bestond voor de talrijke Chinezen die waanzinnig werden.

In 1918 werden de Chinezen ingezet om in de vroegere frontlijn de lijken van de soldaten op te graven en samen te

brengen maar tevens om de velden te ontminnen waarbij ook velen hun leven lieten.

Een jaar later zou Frankrijk trachten zich van deze Chinezen te ontmaken door ze in groepjes terug te sturen. Een klein aantal zou in Frankrijk blijven waarvan sommige nog tewerkgesteld waren in de eerste Renaultfabrieken. Wat de Britten hebben gedaan is niet bekend.

Arte liet enkele verre nakomelingen van de Chinezen aan het woord die er op wezen steeds, hoe moeilijk het soms ook was, getracht werd het contact te behouden met de familie in China.

En hiermede is nogmaals een hoekje van de sluier opgelicht over een donker verleden met al zijn ongekende misdaden. Deze worden bedolven onder veel nationalistische bombast, vlaggevertoon en trompetgeschal.

Zoals de vele Afrikanen die naar hier werden gesleurd om tijdens de tweede wereldoorlog waarmede ze niets te maken hadden te vechten werden ook de Chinezen tijdens de eerste wereldoorlog misbruikt. Voor wie en voor wat?

A. De Smet.

In tijden van globalisering

We hadden een gesprek met Babu Matheu van het Indian Social Institute, specialist arbeidsrecht, die door het NCOS was uitgenodigd voor een colloquium rond arbeid eind oktober. Hieronder kunt u onze notities bij dit gesprek lezen.

Indië heeft steeds een belangrijke openbare sector gehad, met belangrijke bedrijven die een eigen 'research and development' in handen hadden, en konden rekenen op een gestructureerde investeringspolitiek vanwege de overheid.

De huidige privatiseringen, als gevolg van de inschakeling in een mundialiserende economie, betreffen voornamelijk de winstgevendere sectoren zoals petroleum en engineering. Of nog, de softdrink-sector, waar Coca-Cola de grootste lokale producenten opkocht en nu de markt domineert, zij het onder een Indische merknaam.

De structurele aanpassingsprogramma's stuiten op heel wat weerstand. Zo was er een tijd geleden de succesvolle actie van de lokale vissers tegen de industriële visserij. En ook tegen de aqua-farms op de oostkust heeft het Opperste Gerechtshof zich al eenmaal negatief uitgesproken.

Investerings en jobs...

Maar de gevolgen zijn scherp. IMF en Wereldbank verplichten Indië werkelijk volgens het boekje te leven: het is een echt crisismodel. In tegenstelling misschien tot wat er zich voorheen in andere landen van Zuid-Oost-Azië had afgespeeld: daar was er een voordeel voor het land zelf door de economische transformatie. Bij ons komt de globalisering neer op groot jobverlies: in de productieve sectoren hebben we zeker 400.000 jobs verloren.

In de export-import sector komen er dan wel jobs bij, maar er is een enorme afbraak van werkgelegenheid bij de lokale producenten.

Indië is eigenlijk zelfbedruipend qua voedselproductie. Maar als we achter de cijfers kijken, is het dat niet omdat de lage koopkracht een belangrijk deel van de bevolking niet in staat stelt voldoende voedingswaren te verwerven. Desondanks komt er meer import, waardoor de lokale productie het opnieuw moeilijker krijgt, en mensen ontslaat, die dan bij de categorie met te lage koopkracht terechtkomen...

Vakbonden

De vakbondswereld heeft in de formele sector inderdaad loonafspraken geregeld alsook de werkomstandigheden. Maar door het groot aantal sluitingen is de vakbond sterk verzwakt, en is er een

grote demoralisering. Op nationaal vlak is er nog wel actieve aanwezigheid in de banken, verzekeringen, de publieke sector, de spoorwegen.

In de informele sector bestaat er geen arbeidersorganisatie van grote omvang. In een aantal sectoren is er zich echter wel een tegenmacht aan het organiseren: bij de vissers, bij de bouwvakkers. Er is ook hier en daar een lokale vooruitgang bij de thuiswerkers, de self-employed women, forestworkers.

Deze evoluties doen zich echter voor buiten de kanalen van de klassieke vakbonden om, en stoelen eerder op een ngo-ondersteuning met buitenlandse fondsen.

De klassieke syndicaten zitten vast in een onaangepaste organisatiestructuur, de leiding is zeer oud en de socialistische ideologische invloed is aan het tanen. Er wordt eigenlijk haast niet betaald voor het lidmaatschap, zodat de vakbonden geen geld hebben, hun mensen zeer slecht betalen...

Sociale beweging

Vanuit de acties aan de basis, zoals de strijd van de vissers, of van (een verdeelde) vrouwenbeweging, en zeker vanuit milieu-groeperingen (tegen de grote-dammenbouw bijvoorbeeld) is er een nationale volksbeweging gegroeid, de National Alliance of People's Movement. Deze is niet partijgericht, de actievelingen in deze nationale alliantie zou je eerder als politiek daklozen kunnen beschouwen. Zij komen op voor een alternatieve ontwikkeling, waarbij self-reliance een belangrijke rol speelt. Hier is er duidelijk meer perspectief dan bij de traditionele vakbonden, die een vastgeroeste visie hanteren tegenover deze groepen voor de nieuwe rechten: milieu, vrouwenrechten...

De ontwikkeling in de landbouwsector is catastrofaal. De helft van de Indische bevolking bestaat uit de marginale kleine boeren en de landarbeiders. Deze mensen ondergaan een geweldige verpaupering. Hun uitbating is te klein om voldoende op te brengen, en door de nieuwe importpolitiek worden ze nog meer getroffen. Hier ligt ook een hoofdreden voor de kinderarbeid. Velen migreren naar de stad waar ze in de ondertewerkstelling terecht komen die de slums beheerst.

Men kan dus met zekerheid stellen dat de nieuwe economische politiek een

verhoogde desintegratie van de Indische maatschappij teweeg brengt.

Nieuwe investeringen?

Er waren al langer grote joint-ventures (gemengd kapitaal: privé en overheid) in het land. Het openstellen van Indië voor deze globalisering bracht een verschuiving met zich mee: daar waar de multinationals vroeger een minderheidsparticipatie hadden, hebben ze nu de meerderheid van de aandelen. De algemeene arbeidsvoorwaarden veranderen hier dan ook niet fundamenteel, maar er is wel een groot jobverlies. We kennen dan ook de moderne nieuwe multinationals. Zij brengen in het algemeen niet veel jobs mee, en hebben een agressieve anti-vakbondshouding. Ze werken dikwijls met onderaannemers die in moeilijke arbeidsomstandigheden zichzelf aan het grote bedrijf verhuuren.

De Indische industrie kampt met zware financiële problemen, en de arbeidersstrijd zit hier duidelijk in het defensief. Hier en vooral ook bij de Indische KMO's zijn er veel sluitingen en grote verliezen aan jobs.

De uitvoering van de bestaande arbeidswetgeving staat of valt met de kracht van de vakbonden, die echter gedemoraliseerd zijn en waarvan er vele corrupt zijn.

Selectiviteit

Het valt ook op dat men de meest ontwikkelde sectoren of gebieden uitkiest. Bangalore is dus nu niet toevallig het Silicon Valley van Indië. Nee. Het is dat eigenlijk altijd geweest: een hoge concentratie van overheidsbedrijven omringd door een grote privé-sector gekoppeld aan de aanwezigheid van het national research center. De globalisering komt dus eigenlijk alleen de leuke stukken van de taart weggakpen.

Het feit dat Bombay een dynamisch financieel centrum is is ook niet nieuw. Bombay is altijd al de kern van de ontwikkeling geweest, lag voorheen altijd al jaren voorop op de rest van het land. Het is dan ook gewoon maar logisch dat de financiële beurs er welig tiert. Laat me ook nog zeggen dat het meer om financie- (of speculatie-) kapitaal gaat dan om industriële investeringen.

De globalisering brengt Indië dus geen vooruitgang mee.

België in de wereld

Waarin een klein land groot kan zijn. We schreven het al in het vorig nummer dat België een belangrijke rol gespeeld heeft in het totstandkomen van het Ottawaverdrag voor een verbod op de anti-persoonsmijnen. We legden de nadruk op het feit dat het in België om de eerste plaats om een parlementair initiatief ging, dat z'n kansen had gekregen omdat de industriële lobby niet meer speelde wegens failliet. Op die manier kreeg het initiatief vanuit hulp-, ontwikkelings- en vredesorganisaties vlotte steun vanuit verschillende partijen.

We willen van nu af aan regelmatig in dit blad via korte berichtjes deeltjes van de Belgische aanwezigheid in het buitenland aanstippen.

Wapenexport (1)

Derycke meent dat de wet op de wapenhandel moet worden aangepast als men ook de export van technologie voor bewapening in het jaarlijks rapport wenst op te nemen. Dergelijke uitvoer is wel onderworpen aan de criteria van de wet, maar moet niet worden gerapporteerd aan het parlement, omdat deze "dual use"-goederen met een andere code worden aangegeven.

Onze minister van buitenlandse zaken is ook voorstander van een Europese gedragscode om o.m. de illegale wapenhandel scherper te kunnen aanpakken. Onder het EU-voorzitterschap van Groot-Brittannië zou hier meer werk worden van gemaakt. Dat zou bijvoorbeeld in kunnen houden dat na een weigering, de aanvraag niet meer door een ander land zou mogen behandeld worden.

Golf

Washington vraagt dat België een fregat zou leveren voor controle-operaties op het embargo tegen Irak. Indien de politiek er groen licht voor geeft, wil de zeemacht in de tweede helft 1998 deze zaak realiseren. De laatste keer dat België dit deed was in 1995-'96 toen de "Wielingen" in de Golf operationeel was.

Defensie-uitgaven

De NAVO meent dat België met z'n deelbudget van 6,8 miljard BF voor uitrusting van het leger, de tweede slechtste leerling van de klas is. Luxemburg houdt het procentueel ten opzichte van het totale defensiebudget gezien, nog iets lager. Minister Poncelet verdedigde zich enigszins door te stellen dat de NAVO steeds blijft verwijzen naar een totale uitgavensom van boven de 130 miljard, maar dat de pensioenen van de militairen niet van het departement defensie komen, en het militaire budget geplafonneerd is op 98 miljard.

Het aandeel van de totale legeruitgaven in het Belgisch Bruto Binnenlands

Product daalde van 3,3% (1984-1989) naar 1,6% (1997). Hier moet wel bij gezegd worden dat sindsdien de Rijks-wacht "gedemilitariseerd" werd, en ondergebracht is bij binnenlandse zaken. Er is echter een algemene trend van verlaging van defensiebudgetten bij de NAVO-landen, behalve bij Turkije waar het aandeel van defensie in het BBP steeg van 3,3% in de periode 1984-'89 naar 4,3% in 1997.

Oost-Slavonië

De Belgische militaire aanwezigheid in Oost-Slavonië (Kroatië) loopt af op 15 januari 1998. Het leger heeft zo'n 3,5 miljard BF gependend in de eerste 5 jaar deelname aan de VN-troepenmacht aldaar. België heeft daar blauwhelmen ingezet sedert maart 1992 met een bataljon van gemiddeld 620 soldaten. Sedert januari 1996 is dat opgetrokken tot 850.

Het gaat om de netto-kost voor het Belgisch leger, dwz na aftrek van de 2,076 miljard bijdragen van derden : 1.337 miljard werd reeds door de UNO betaald, rest daar nog 592 miljoen, en ook Luxemburg betaalt een bijdrage van 114 miljoen.

Het leger verloor er voor zowat 20 miljoen aan materieel.

Zuid-Korea

Het Internationaal Monetair Fonds werkt een ondersteuningsplan uit voor Zuid-Korea. Het gaat om een bedrag van 57 miljard dollar : 21 miljard dollar van het IMF, 10 miljard van de Wereldbank, en 4 miljard dollar van de Aziatische Ontwikkelingsbank. De rest komt - indien nodig, zeggen de persberichten - van de rijke landen. België zegt bereid te zijn een bijdrage te leveren. Van de 3.800 miljard dollar schuld aan internationale banken moet Zuid-Korea 3,9 miljard dollar, d.i. 144 miljard BF., aan Belgische banken betalen.

Atoomwapens

In de Algemene Vergadering van de

Verenigde Naties werd een voorstel besproken om een planning uit te werken die moet leiden tot de eliminatie van alle atoomwapens in de wereld. 115 landen steunden dit. De NAVO-landen, België inclus, deden dat niet. Nochtans heeft minister Derycke al herhaalde malen in toespraken zijn gehechtheid aan een stapsgewijze maar algehele vernietiging van alle nucleaire wapens uitgedrukt.

Palestina

In de Algemene Vergadering van de VN werd er gestemd om Palestina het "statuut van staat zonder stemrecht" te geven. België stemde met z'n Europese partners tegen omdat dergelijke evolutie het vredesproces zou hinderen...

Belgische wapenexport (2)

In de kamercommissie voor buitenlandse zaken, die voor de eerste maal openbaar was, werd het Belgisch wapenexport beleid onder de loep genomen.

Minister van buitenlandse zaken Erik De Rijcke, deelde er mede dat in 1996 zowat 220 uitvoervergunningen, ter waarde van 7 miljard, werden aangevraagd afkomstig van het Vlaams en Brussels Gewest (Nederlandstalige aanvragen) waarvan er 29 geweigerd werden. Voor deze regio is De Rijcke verantwoordelijk.

Van uit het Waals en het Brussels Gewest (ingediend in het Frans), waarvoor de minister van buitenlandse handel, Philippe Maystadt, verantwoordelijk is, waren er 897 aanvragen voor uitvoervergunningen waarvan er 55 geweigerd werden.

Minister De Rijcke verklaarde bereid te zijn de landenlijst bekend te maken, maar Maystadt zegde ondertussen van zijn kant dit niet te willen doen. Hij meent dat dit in strijd is met de wet op de statistieken. In Zweden en Italië bestaat reeds een rapportageplicht terwijl in de Verenigde Staten het Congres vooraf wordt ingelicht.

dialogogavonden

Gent

dinsdag 10 februari 1998

om 20u

België en Ruanda

inleiding door **Vera Dua**

(senator Agalev, lid van de Ruanda-commissie)

vredescentrum Galgenberg

galgenberg 29 9000 Gent

org : Masereelfonds Vrede Regio Gent

dinsdag 17 maart 1998

om 20u

Inheemse volkeren

inleiding door **K.W.I.A.**

vredescentrum Galgenberg

Galgenberg 29 9000 Gent

org : Masereelfonds Vrede Regio Gent

Oostende

vrijdag 13 februari 1998

20u

anti-persoonsmijnen

inleiding door **Arlane Acke** (internationale Rode Kruis)

en **Georges Spriet** (Vrede vzw)

Trefcentrum Het Baken

Fortuinstraat 18 8400 Oostende

org : Vredesbeweging Regio Oostende

vrijdag 13 maart 1998

20u

Kabila, opvolger van Lumumba?

inleiding door **Ludo De Witte**

auteur van het boek "de Congo crisis"

Trefcentrum Het Baken

Fortuinstraat 18 8400 Oostende

org : Vredesbeweging Regio Oostende

Menen

25 januari 1998

Ontmoetingscentrum

van 11u30 tot 20u

derdewerelddag : mensenrechten

aperitiefbabbel met Liesbeth Walckiers, optredens van Emilien Sanou, panelgesprek met Amnesty International, Liga voor Mensenrechten, Rode Kruis, Unicef, optredens van Latcho bilô (zi-geunermuziek) en les prophètes.

een organisatie van Comité voor Ontwikkelingssamenwerking - Serge Berten

zaterdag 21 februari
vredescentrum Galgenberg,
Galgenberg 29, 9000 Gent, van 15 tot 17u

open programmatievergadering van Vrede vzw

Vrede werd door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap afdeling volkswontwikkeling - na gedetailleerde inspectie - erkend op basis van de nieuwe richtlijnen uit het decreet van voorjaar 1995. Dat zal ons in de loop van 1998 een fikse subsidieverhoging opleveren. Maar nu werden opnieuw andere invullingen voorgeschreven.

Tijd om 's grondig te kijken waar we staan en waar we naartoe gaan.

Deze open programmatievergadering wil antwoorden zoeken op verschillende vragen, o.m. op deze...

Vrede wordt gesubsidieerd om dienstverlenend te werken; is er dan nog ruimte om een stuk beweging te zijn, om in netwerken te stappen...?

Kom met ons mee discussiëren over de onderwerpen die Vrede in de nabije toekomst zou kunnen of moeten behandelen

Help ons mee zoeken om de werkzaamheden van Vrede op goede sporen te zetten die ook overeenstemmen met de normen van het decreet

We hebben u nodig!

Vredescahier 2/97 Preventie of management?

In dit cahier houdt Georges Spriet een pleidooi om de achterliggende oorzaken van geweld aan te pakken. De basisstelling betreft solidariteit met de mensen in hun strijd voor een rechtvaardige samenleving.

Een werkelijke democratie die ook het economische inhoudt, is de sleutel voor echte geweldpreventie, wordt er gesteld. Vele noordelijke groepen zoeken niet langer naareen algemeen maatschappelijke kijk op geweldsituaties. Dit verhindert ons naar ware oorzaken toe te werken. We worden aldus vanzelf verplicht ons enkel met de gevolgen, met name de gewelduitbarsting, bezeg te houden. Daardoor zal het resultaat van dergelijke preventiepolitiek eerder beperkt zijn. En blijft er dan niks anders over dan militair te interveniëren. De holheid van een bepaald discours wordt duidelijk wanneer men vaststelt dat er niks ernstigs wordt ondernomen om de wapenhandel naar conflictgebieden te stoppen.

Een belangrijk deel van dit cahier handelt over deze militaire humanitaire interventie waarbij ook gewezen wordt op de humanitaire dekmantel voor een politiek van dominantie en neo-kolonialisme.

Te koop bij Vrede: 86 blz 150 BF + 35 portkosten.

Andere vredescahiers's nog in voorraad:

1/96 Sociale gevolgen aanpassingsprogramma's in Afrika, 120 BF + port.

2/96 De samenzwering tegen de Spaanse Republiek, 120 BF + port.

3/96 Groene conflicten, 299 BF + port.

1/97 Hoe koud was de vrede, 250 BF + port.

betoging voor gelijke rechten solidariteit tegen racisme en discriminaties 22 maart 1998 Brussel

De anti-racistische bewegingen Hand in Hand, Objectief en Brussels Ge-kleurd en 'Avec vous' zetten samen hun schouder onder dit initiatief. De Chiro neemt het secretariaat waar, tientallen groepen uit de allochtonen-werking en andere socio-culturele organisaties (o.m. Vrede) ondersteunen het. Zorg dat je erbij bent, en stap mee op met Vrede onder het spandoek: "vrede is ook gelijke politieke en sociale rechten"

ONDERWERP	MAAND	PAG.	ONDERWERP	MAAND	PAG.
BEWAPENING & ONTWERPENING			LATIJS-AMERIKA		
VS-generaals tegen atoomwapens	jan-feb	7	Mexico verklaart de oorlog (1)	jan-feb	31
De NAVO versterkt zich	jan-feb	28	Mexico verklaart de oorlog (2)	ma -apr	30
Tegen hun goesting (NAVO-uitbreiding in de kamercommissie)	mei-juni	33	Guatemala De uitdaging van de wederopbouw	mei-juni	35
De NAVO-uitbreiding en de Russen	juli-aug	31	Centraal-Amerika terug naar af	juli-aug	28
NAVO-uitbreiding dient de vrede niet	juli-aug	32	MAATSCHAPPIJ		
Wat gaat de NAVO-uitbreiding naar het oosten aan het westen kosten?	juli-aug	33	Zo zijn ze - in 1931 zegden de nazis -		
De NAVO - Na de uitbreiding nu (over) bewapening	sept-okt	5	Vandaag zegt het Front National	mei-juni	8
Poten in de NAVO	sept-okt	6	Gender en arbeid	mei-juni	16
De oorlog in Vietnam was overbodig	sept-okt	7	MIDDEN-OOSTEN		
De toekomstige oorlog	sept-okt	14	De slag om Jeruzalem gaat verder	jan-feb	13
Anti-persoonsmijnen	sept-okt	16	Silicon Valley in het Midden-Oosten	ma -apr	9
De toekomstige oorlog (2)	nov-dec	12	Hebron de nieuwe orde blijft de oude	ma -apr	10
Ontmijnen duurder dan produceren	nov-dec	13	Provocaties	mei-juni	30
DOSSIER			Fundamentalisten zijn vooral gevaarlijk voor andere moslims	juli-aug	34
Kivu-crisis	jan-feb	19-22	Bibi, wat hebt je gedaan?	nov-dec	8
Belgie - smeergeld - wapens	ma -apr	19-22	Netanyahu's regering is een obstakel voor vrede	nov-dec	10
Storm over Kongo	mei-juni	19-22	NAVO		
In memoriam Paulo Freire	juli-aug	19	België en de NAVO in 1997	ma -apr	5
Hoe koud was de vrede?	sept-okt	19-20	Op zoek naar vijanden	ma -apr	6
Inzet van de vredesbeweging	sept-okt	21	Frans-Duits militair akkoord	ma -apr	7
Turkije	nov-dec	19-22	Vernieuwde atoomwapens	ma -apr	8
ARBEIDERSBEWEGING			"Een stabiel, vruchtvol en volledig vrij Europa	juli-aug	30
Amerikaanse werknemers van UPS			De NAVO morgen - gemakkelijke VS-controle	juli-aug	39
vechten tegen deeltijdarbeid	sept-okt	30	De partners van de NAVO	nov-dec	26
De strijd loont	sept-okt	31	Brief uit Praag	nov-dec	27
Poldermodel of koldermodel	nov-dec	5	Tsjechië en Hongarije in de NAVO	nov-dec	28
Maakt 35 u werkweek een kans?	nov-dec	7	OOST-EUROPA		
AFRIKA			De strijd om de koningsrol	ma -apr	16
Keerpunt in Soedan	ma -apr	32	Het Albanese pokerspel of hoe een volk gepluimd wordt	mei-juni	12
Zuid-Afrika in de wereld	ma -apr	33	Albanie in een notendop	mei-juni	15
Zaire - Mobutu's laatste benen?	ma -apr	34	Rusland van kwaad tot erger	mei-juni	26
Congo: En als het nu...	juli-aug	5	Oost-Europese toestanden beschreven vanuit Vlaanderen	mei-juni	27
De "verborgen" agenda van dictator Abacha	juli-aug	7	OPVOEDEN TOT VREDE		
Kabila in de voetsporen van Lumumba?	sept-okt	12	Reizen en ontwikkelingshulp	ma -apr	27
Gestremde democratie in Congo-Brazzaville	nov-dec	33	TERUGBLIK		
AZIE			Terugglik op het proces van Nürnberg	jan-feb	35
De zestien geboden van de Taliban	mei-juni	17	Eenheid 731	ma -apr	36
Tokio wordt oorlogsbondgenoot van VS	juli-aug	37	Rusland van kwaad tot erger	juli-aug	36
Noord-Korea strijdt tegen hongersnood	sept-okt	24	Het Marshallplan - 50 jaar geleden. Wat nu?	nov-dec	35
Komt er een einde aan de Cambodjaanse tragedie?	sept-okt	26	"Ce magnifique gâteau africain "		
India vijftig jaar Wat nu?	sept-okt	28	TURKIJE		
Amerikaans pokerspel in Centraal-Azië	nov-dec	29	Turkije en Griekenland	ma -apr	28
China op de oliemarkt	nov-dec	31	Het is moeilijk normaal te leven in een abnormale wereld	mei-juni	28
De VS dreigen met een handelsoorlog over Iraanse olie en gas	nov-dec	32	Turkije moordt en de wereld kijkt niet eens toe	juli-aug	25
EDITORIAAL			Gezocht druk op Turkije	juli-aug	26
Hulp bieden	jan-feb	3	In Turkije maakt het leger de politiek	sept-okt	36
Verantwoordelijk	ma -apr	3	UITKIJK		
Das Militar	mei-juni	3	Verwarring	jan-feb	4
Superioriteit	juli-aug	3	Satelliet-landen	ma -apr	4
Meer veiligheid minder wapens	sept-okt	3	Renaut	mei-juni	4
En nu nog opruimen	nov-dec	3	Wie verkiest verkiezingen	juli-aug	4
ECONOMIE			Waar moeten de para's voor dienen?	sept-okt	4
"De uitwerking van een maatschappelijk mechanisme waar de kapitalist maar een drijfveel is" (Marx)	mei-juni	5	Diana, Teresa en Johannes-Paulus	nov-dec	4
Renaut en democratie met grenzen	mei-juni	8	VERENIGDE NATIES		
EUROPA			Voedselhoeft in Rome	jan-feb	15
Frankrijk discrimineert oud-strijders uit gewezen koloniën	jan-feb	26	De Amerikaanse dans voor de lege VN-kas	mei-juni	32
Sudetenland excuses - enkele bedenkingen	jan-feb	27	VERENIGDE STATEN		
De geplande Europese eenheidsmunt	ma -apr	25	In het land van Mickey Mouse	jan-feb	25
Verkiezingen 1997 in G.B.	ma -apr	14	Disney en kinderhandjes	jan-feb	25
Zwitserland en het gestolen nazi-goud	juli-aug	35	Slaven van de moderne tijd	juli-aug	27
De bank "Crédit Suisse" beheerde een genummerde rekening	juli-aug	35	VERKIEZINGEN		
De "Eurotop" van 16/17 juni in Amsterdam	sept-okt	8	De Amerikaanse leerlingen zijn geworpen	jan-feb	8
Voorzitterschap Europese Unie - Socialisten in de Europese Unie	sept-okt	10	Uitslagen	jan-feb	10
Frankrijk-Maurice Papon een halve eeuw ater	nov-dec	23	Een ernstige waarschuwing - uitslagen	ma -apr	12-13
GLOBALISERING			Manipulatie	mei-juni	24
De weldaden van een globaliserende economie	juli-aug	9	Britse verkiezingen - Wat nu Mister Blair?	juli-aug	12
Mythe en werkelijkheid	juli-aug	10	Frans verkiezingen - 't Kan verkeren	juli-aug	13
Ontwikkeling in globaliserende tijden	juli-aug	11	Frans verkiezingen - Een ondemocratisch kiesstelsel	juli-aug	14
Olie zonder grenzen	sept-okt	32	Allerlei	juli-aug	14-17
Het multi-investeringsakkoord	sept-okt	35	Het stuipende gevaar	nov-dec	24
EX-JOEGOSLAVIE			VOOR DE VUIST		
Bosnische regeringspartijen vormen regering	jan-feb	29	Cuba en het Amerikaanse embargo	jan-feb	39
Moeilijke weken voor Milosevic	jan-feb	30	Mondialisering	ma -apr	39
IN MEMORIAM			NAVO moet verdwijnen, niet uitbreiden	mei-juni	39
Léon Michelsen	nov-dec	36	Peru, om het Peruviaanse goud geen genade	nov-dec	39
INTERVIEW			25 JAAR GELEDEN		
De Belgische wapenhandel - Lode Vanoost	jan-feb	5	Na de China-reis van Nixon	ma -apr	11
Democratie uit de loop van een geweer - Dirk Beke	mei-juni	9	De verkiezingen in Cisjordanie	mei-juni	36
Zure vaststellingen vanuit het "Soete Waasland" - Nelly Maes	nov-dec	15	Afscheid van een vriend Henri Buch	sept-okt	11
			De eer van het leger	nov-dec	37
			40 JAAR VREDE		
			De inzet van de Vredesbeweging (deel 3)	mei-juni	24
			De inzet van de Vredesbeweging (deel 4)	juli-aug	24

Blikvangers - Parijs!

Op 12 november lanceerde de Europese Commissie een actieplan om de defensie-industrie uit de nationale schelp te halen en een toekomst te verzekeren voor de tanende sector. Een Europese defensie-industrie is vitaal voor een onafhankelijke Europese verdedigingscapaciteit, heet het. De EU voert 6 keer meer defensie-gebonden goederen in uit de VS dan ze er naartoe uitvoert. De 8 grootste Europese wapenbedrijven verkopen samen voor 60 miljoen dollar. De 3 grootste Amerikanen alleen al halen 90 miljoen dollar.

De Commissie komt in 1998 met voorstellen voor een vereenvoudigd stelsel van aanbesteding en handelsvergunningen binnen de Unie, en een harmonisering van de douanerechten voor heel de EU. Verder wordt de samenwerking gestimuleerd, komt er meer samenhang in de nationale en Europese onderzoeksprogramma's voor de defensiesector. Uiteindelijk wil Brussel komen tot gemeenschappelijke regels voor de export van defensiemateriaal, traditionele producten eerst, en later ook meer gesofisticeerd materiaal. (red)

Frankrijk worstelt met het probleem van een overproductie aan wapens. Tot 2002 voorziet Frankrijk een 630 miljard BF uitgaven voor nieuwe raketten en nucleaire bewapening. Voor het nucleaire programma is 102 miljard BF nodig. Dit budget is zelfs voor Frankrijk moeilijk te rechtvaardigen. Parijs heeft onder Mitterrand te lang geaarzeld zijn bewapening te verminderen.

Daarom blijft Frankrijk aandringen om vlug een aparte Europese defensie organisatie uit te bouwen. Liefst buiten de NAVO. Een versterkt WEU dus.

Groot-Brittannië denkt er anders over omdat het vreest dat deze organisatie zou vervreemden van de VS en de NAVO. Gelukkig kan de EU de boot van de militaire verplichtingen afhouden. Ze noemen het "onvermogen"? De lidstaten hebben vandaag niet het concrete voornemen de defensietak (de WEU) te versterken.

Omdat de VS weigerde een Frans militair aan het hoofd te plaatsen van het zuidelijk deel van de NAVO wil Frankrijk zijn troepen niet onder het NAVO-commando.

Frankrijk wil zijn wapenindustrie moderniseren. Daartoe sluit het allerlei allianties. Recent hebben Chirac, Blair en Kohl de kernbedrijven achter AIRBUS - zijnde British Aerospace, Daimler Benz en Aerospatiale - opgeroepen om een lucht- en ruimtevaartgroep op te richten voor bewapening. Een Europese wapenindustrie. Het is de bedoeling de concurrentie aan te gaan met Boeing. Dit plan moet tegen maart 1998 klaar liggen.

Tegen dit bedrijfsplan (!) moet de bevolking van EU zich nu uiten met een

Duitse "Eurofighter" steeds duurder

Het Duitse Rekenhof vestigde er de aandacht op dat het budget voor het Europees vliegtuig "Eurofighter" 30 miljard mark (\pm 612 miljard frank) zal bedragen voor honderdvijfentachtig exemplaren. Dit maakt 7 miljard mark (\pm 144 miljard frank) meer uit dan de nieuwe schatting van de minister van financiën, Volker Ruche, die in de krant "Schwaebische Zeitung" gepubliceerd werd.

Het door de minister voorziene budget zou geen rekening gehouden hebben met de "voorzieningen die onontbeerlijk zijn in een modern gevechtsvliegtuig".

Het Rekenhof voorziet dat het geheel van het budget, inbegrepen de productie, de aanschaf en de exploitatie van de gevechtsvliegtuigen zal oplopen tot 87 miljard mark (\pm 1.686 miljard frank).

Als men weet dat Duitsland meer dan 4 miljoen werklozen telt dan ligt het voor de hand dat de miljarden bestemd voor "Eurofighter" wel nuttiger zouden kunnen gebruikt worden. (ads)

strengere afwijzing. De wereld heeft geen nood meer aan moderne bewapeningstechnologie, noch aan meer wapens.

De Europese vliegtuigbouwer Airbus Industries heeft geen militaire verplichtingen tot op vandaag. Het richt zijn industriële ontwikkeling op burgervliegtuigen van het type A340. Het orderboek is degelijk gevuld voor de volgende jaren.

President Chirac wil met zijn wapenproductie een deel van de VS-bestellingen afsnoepen. Duidelijk blufpoker!

Hoe premier Jospin (PS) zal reageren blijft nog even afwachten. Zal hij zijn president tot de orde roepen?

Hierbij stelt Oekraïne zijn wapenindustrie ten dienste van Europa, als lid van het Navo-partnership. Kiev wil zijn vakkennis, als bouwer van Antonov-vliegtuigen, ter beschikking stellen van de VS, van Duitsland en Frankrijk. De bedoeling is het grootste vrachtvliegtuig ter wereld, zoals de AN-225, te ontwikkelen als militair vrachttoestel. Er is vandaag 1 (één) AN-225-toestel vliegvaardig.

Er is een onmiddellijke en dubbele uitdaging voor de vredesbeweging. Airbus mag in geen geval gekoppeld worden aan de wapenindustrie. Wapens uit Oekraïne moeten door Europa radicaal afgewezen worden.

Een dringende taak voor de Europese vredesbeweging voor maart 1998.

NIEUWJAAR

Nog wat onwennig kleurt de morgen de eerste dageraad. Stilte sluimert als een ongekend gebed tussen de golven van het licht. Aarzelend bekleedt het nieuwe jaar zich met het wit van vrede.

Jozef Vandromme

Willam de Bruyn

Volgens Hongaarse wapenexperten blijkt het de gewoonste zaak van de wereld dat mensen in het land rondlopen met een 9 mm revolver. Ruim 40.000 Hongaren mogen een wapen dragen voor "zelfverdediging". 2.500 Hongaren hebben bovendien een vergunning "om hun eigen bezittingen veilig te stellen" en 2.900 wapens zijn in bezit van lijfwachten en privé veiligheidsagenten... Het is in ons land stoer om gewapend rond te lopen verklaarde een politiecommissaris...

Sinds 1991 is de gevangenispopulatie van Rusland met de helft gestegen, tot een miljoen personen. Dit is ± het aantal mensen dat ook in de V.S. opgesloten zit maar in verhouding tien keer meer dan het gemiddelde van het aantal gedetineerden in West-Europa. Het aantal personen in voorhechtenis verdubbelde in Rusland tot bijna 300.000.

Na "Jurassic Park" pakt de Amerikaans cineast Steven Spielberg met "The Lost World" opnieuw uit met een nog gruwelijker film waarin dinosaurussen de hoofdrol spelen. Gelijklopend met de film werden een massa verschillende "gadgets", een vijftigtal, op de markt gebracht zoals t-shirts, speelkaarten, bricks, schoeisel, enz., enz. Men rekent er op dat, gesteund door een mediacampagne, door de verkoop aan kinderen en naïevelingen dit eveneens honderden miljoenen dollars zal opbrengen.

Een Doornikse substituut, een parketmagistraat dus, bekende voor het Gentse Hof van Beroep betrokken te zijn geweest bij drugshandel, wapenhandel e.a. nefaste activiteiten. Bovendien slaagde ze er professioneel in, door haar tussenkomsten, boeten weg te vegen. De substituut werd inmiddels geschorst maar krijgt nog steeds drie kwart van haar loon uitbetaald. 't Is slechts in België dat zo iets mogelijk is.

In de NAVO-Kroniek (sept.-okt. 97), het tweemaandelijks blad van de NAVO, houden de president Alexander Kwasniewski van Polen, president Vaclav Havel van Tsjechoë en de minister van buitenlandse zaken László Kovacs van Hongarije een pleidooi voor de aangekondigde aansluiting van hun land bij de NAVO-structuur. De Poolse president Kwasniewski schrijft hier: "Verplichtingen voortvloeiend uit de collectieve verdediging betekenen, niet alleen dat men bereid moet zijn de nationale troepen van zijn land in te zetten om bondgenoten te helpen. Zij houden

ook in dat men de troepen van een ander land toelaat op eigen grondgebied". Welk verschil maakt dit uit met de terecht betwiste "interventie van de Warschaupaktlanden in 1968" in Tsjechoeslovakije? Is dit niet hetzelfde?

In Israël wonen reeds 650.000 Sovjet-joden (15% van de bevolking) waarvan er 400.000 stemgerechtigd zijn. De meesten onder hen stemmen voor de Russische partij van de gewezen sovjet-dissident Anatoli "Natan" Sharansky die meteen 7 zetels haalde en een ministerpost in de regering van Netanyahu. Opvallend is wel dat deze partij even racistisch is dan de fundamentalistische orthodoxe joden gezien ze eveneens voorstander zijn voor het verdrijven van de Palestijnen uit de westelijke Jordaan. Eigen volk eerst!

Terwijl in Frankrijk de katholieke hiërarchie publiek zijn spijt uitdrukte over haar houding tijdens de oorlog t.o.v. het Vichyregime en de jodenjacht, weigert de Spaanse kerk haar verleden in vraag te stellen. Voor haar was Franco de incarnatie van de nationale tradities, de dam tegen het marxisme. Sommige Spaanse bisschoppen aarzelen niet, nog vandaag, bij openbare manifestaties de fascistische groet te brengen schrijft "Le Monde". Mgr. Tedeschini, nuntius in Spanje, verklaarde in 1949 "Gezegend zij Spanje, katholieke natie! Met enkele naties zoals zij, zou de wereld gered worden". In die tijd werd Franco zelf "ere-kanunnik" benoemd en het was hij die de bisschoppen voorstelde. Tijdens een extra consistorium in 1991 hadden conservatieve Spaanse kardinalen de paus gewaarschuwd voor de gevaren van een historische revisie van het verleden.

De procedure voor de annulatie van het sacrament van het huwelijk is door de katholieke kerk forfaitair vastgelegd op 3 miljoen B.fr. Vroeger waren het alleen de koppels in staat grote sommen te betalen die het waagden de procedure aan te gaan om hun huwelijk nietig te doen verklaren. Er was ook een andere weg maar de belanghebbenden zagen er tegen op om aan hun pastoor een "verklaring van grote armoede" te vragen. Op het einde van zulddanige processen zullen deze lasten nu vrij zijn om een gift te storten om de onkosten te dekken.

Een lezer uit "De Standaard" vestigt er terecht de aandacht op dat, zo de beschuldigingen aan het adres van de familie De Clerck gegrond blijken, we na het Dutroux

monster er nog enkele monsters van mateloze hebzucht bij hebben. De schrijver wijst er terecht op dat als men over miljardenbelastingontduiking praat dat men om een miljard bijeen te krijgen - men jaarlijk één miljoen moet kunnen opzij leggen - gedurende duizend jaar. Het kan natuurlijk ook, voegt hij er aan toe, door honderd miljoen per maand gedurende tien maand op kant te leggen. De honderd miljoen waarborg die de De Clerck's vastlegden voor hun voorlopige invrijheidstelling is voor een miljardair dan ook maar een peulschil.

De financiële groepen slagen er in, dikwijls met medeplichtigheid van de regeringen, uit alles geld te slaan. Zo is de Correction Corporation of America, eigenaar van tweeënzestig privé gevangenissen in de Verenigde Staten, Porto Rico, Australië en Groot-Brittannië. Om haar "waar" aan andere regeringen aan te prijzen heeft de firma nu een luxe catalogus uitgegeven. Hierin prijst deze o.m. het Centro correctional in Ponce (Costa Rica) voor zijn prachtige zonsopgang boven de muren, de "Bay Correctional van Panama City in Florida" voor de weerkaatsing van de zon op de prikkeldraad "en de Prairie Correctional in Appleton in Minnesota" voor zijn mooie winters met sneeuw waar bij de wandelingen sneeuwmannen kunnen gemaakt worden. Om geld te verdienen deinst men blijbaar voor niets terug.

Uit een onderzoek van een studiegroep van de Franse regering over vrouwenwerk bij 27.000 gediplomeerden blijkt dat het verschil tussen de lonen van mannen en vrouwen met dezelfde professionele vorming gemiddeld nog altijd 27% bedraagt.

Bill Gates, de grote manitoe van Microsoft, bouw aan de boorden van een meer bij Seattle aan de Westkust van de V.S. een "optrekje" dat 3,3 miljard fr. heeft gekost. Het gaat hem volgens de krant "US News and World Report" om een huisje met zeven kamers, vierentwintig badkamers, zes keukens, een reuze garage, een sporthal een garage voor boten en een groot strand. Het "huisje" werd opgetrokken in dennenhout dat 500 jaar oud is met een stalen dak en... staat vol computers.

In Zambia werd een deel van het fortuin van Mobutu gevonden. De ex-dictator die men in Congo de "reizende brandkoffer" noemde zou er 100 ton goud in een verdoken plaats hebben opgeborgen.

Enquête: wat denkt u van Vrede?

Algemeen

Leeftijd: < 25 25-34 35-44 45-54 55-64 >65

Geslacht: Man Vrouw

Opleiding/beroep:

Interesses:

Politieke voorkeur:

Hoe lang reeds lezer?

Welke dag-, maand-, en weekbladen leest u nog (som de belangrijkste op)?

Tijdschrift naar vorm:

In Vrede staan tekeningen en foto's:

0 Te weinig 0 genoeg 0 te veel

Is het blad leesbaar naar vorm?

Letters: 0 te groot 0 te klein 0 goed

Tekst: 0 te lang 0 te kort 0 goed

Andere opmerkingen:

Tijdschrift naar inhoud:

Zijn de teksten leesbaar naar inhoud?

0 te moeilijk 0 te gemakkelijk 0 goed

Brengen de artikels voor u iets nieuws

0 nooit 0 soms 0 meestal 0 altijd

Welke recente artikels las u het liefst?

Welke zijn overbodig?

Geef een oordeel over volgende rubrieken (nummer van 1 tot 9 - 1 = meest 9= minst geapprecieerde rubriek):

Editoriaal:

Uitkijk :

Dossier:

Verkiezingen:

Nagels met koppen:

Eerlijkheidshalve:

Wist je dat... :

Terugblik:

25 jaar geleden in Vrede:

Voor de vuist:

Te zot... :

Aan welke onderwerpen/rubrieken zou meer aandacht moeten gegeven worden?

Andere opmerkingen:

Opsturen naar Vrede, Galgenberg 29, 9000 Gent